

Strömbergin yrityspuisto
Rakennusinventoinnin päivitys 2024

Asemakaavan muutos ja tonttijako nro 1102

Vaasan kaupunki, kaavoitus 9.12.2024

V A S A .
V A S A .

Sisällysluettelo

1. Johdanto	2
2. Menetelmät ja aineisto.....	2
3. Yleistä.....	3
3.1. Selvitysalueen sijainti	3
3.2. Selvitysalueen yleiskuvaus	4
3.3. Selvitysalueen rakennuskannan muutokset.....	5
3.4. Selvitys- ja kaavahistoria	9
3.5. Rakennuskohtainen selvitys	11
4. Inventointikortit.....	13
4.1. Alueelta poistuneet rakennukset	99
5. Arvotus	107
6. Liitteet.....	107
7. Lähteet.....	107

1. Johdanto

Tämä selvitys liittyy Strömbergin yrityspuiston asemaakaavan muutokseen. Kaavamuutoksen kohteena on koko yrityspuiston alue rautatien, Strömberginkadun ja Huutoniementien rajamalla alueella.

Yrityspuiston voimassa olevan asemaakaavan taustaselvitykseksi on laadittu vuosina 2001–02 kaksi inventointia: *Strömberg Park: Rakennusinventointi* (Liisa Ikonen & Anne Majaneva-Virkola /Vaasan kaupunkisuunnittelu) ja *Strömberg Park: Rakennushistoriallinen selvitys* (Tuija Mikkonen & Katarina Andersson/Pohjanmaan museo). Tämä selvitys on rakennusinventoinnin päivitys ja pohjautuu edellä mainittuihin aikaisempiin inventointeihin, joiden tiedot on yhdistellen referoitu kunkin rakennuksen kohdekorttiin. Selvitystyössä alue sekä sen rakennuskanta ja rakennuksien tiedot tarkistettiin, ympäristössä ja rakennuksissa tapahtuneet muutokset kirjattiin ja inventointitiedot tarkistettiin, myös arvojen osalta. Selvityksessä kuvataan rakennuksissa reilun kahdenkymmen vuoden aikana tehdyt muutos- ja korjaustyöt sekä listataan alueelta poistuneet rakennukset. Selvitystyöhön sisältyy alustavan arvotuksen ja toimenpidesuosituksen tekeminen asemaakaavan muutosta varten. Päivitysinventoinnin yhteydessä on tehty muutosvertailu rakennusten muutoksista ja vaikutuksista arvoihin, joka on liitteessä nro 2.

Rakennusinventoinnin päivityksen tarkoituksena on arvioida rakennusten nykytilanteen perusteella, onko niillä, niiden osilla tai niiden muodostamilla rakennuskokonaisuuksilla erityistä merkitystä Strömberg Parkin arvokkaalle kokonaisilmeelle. Arvottamisen edellytyksenä on tunnistaa rakennuksissa edellisten inventointien jälkeen tapahtuneet muutokset ja tiedon perusteella pohtia, ovatko rakennusten arvot säilyneet. Rakennusten arvojen, kunnon ja niiden suojelun kohtuullisuuden perusteella arvioidaan, mitkä rakennukset tulisi suojella tekeillä olevassa asemakaavassa.

Selvitys on laadittu Vaasan kaupungin kaavoituksessa. Arvotustyö on tehty työryhmässä, jossa on edustus Pohjanmaan museosta sekä Vaasan kaupungin kaavoituksesta, rakennusvalvonnasta ja talotoimesta.

2. Menetelmät ja aineisto

Vuosien 2001–02 inventoinneissa kaikki yrityspuiston rakennukset kartoitettiin. Niistä kerättiin rekisteritiedot, rakennuslupakuvat ja muut arkistokuvat, suullista tietoa haastatteleamalla ABB Oy:n työntekijöitä sekä kirjallista tietoa useista eri lähteistä. Lisäksi maastokäynnillä rakennukset valokuvattiin. Kerätyn aineiston perusteella kukin rakennus arvotettiin.

Vuoden 2024 päivityksessä käytettiin samoja tiedonkeruumenetelmiä kuin aiemmissa inventoinneissa. Päivitysraporttiin kerättiin seuraavat tiedot:

- Kaikkien rakennusten taustatiedot yhdisteltiin rakennuskohtaisiksi inventointikorteiksi 2001–02 rakennushistoriallisesta selvityksestä ja rakennusinventoinnista.

Huomioitavaa on, että kyseiset raportit täydentävät toistensa tietoja ja eroavat joidenkin rakennusten osalta arvotukseltaan.

- Inventoitujen rakennuksien taustatiedot täydennettiin kuvauksella niissä edellisten inventointien laatimisen jälkeen tapahtuneista muutoksista.

Tiedot rakennuksissa tehdyistä muutoksista on kerätty Vaasan kaupungin rakennusvalvonnan rakennus- ja toimenpidelupien arkistosta sekä Nac Arkkitehdit arkkitehtitoimiston toimittamista asiakirjoista. Kyseinen arkkitehti toimisto on suunnitellut pääosin Strömberg Parkin alueella 2000-luvulla tehdyt muutostyöt.

- Vuosien 2001–02 inventointien arvotus ja suojelua koskevat suositukset käsiteltiin laajemmassa arviointiryhmässä.

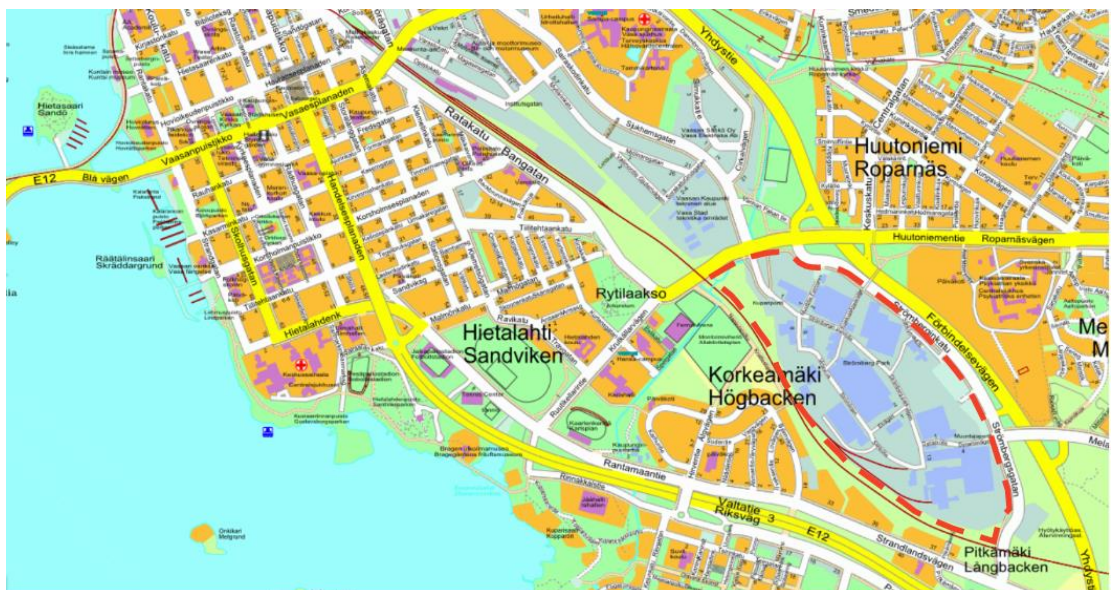
Kohdekorttien *Rakennushistoria* -kohdassa on referoitu sekä rakennushistoriallisen selvityksen saman nimisen kohdan että rakennusinventoinnin *kohteen historia ja kuvaus* -kohdan tekstit. *Suojeluperuste* kohtaan on lisätty suorina lainauksina molempien raporttien tekstit kohdista *kulttuurihistoriallinen arvottaminen (rakennushistoriallinen selvitys)* ja *rakennusuojelu (rakennusinventointi)*. *Suojeluperusteessa* rakennuksen arvotus on ensin ja suojeluesitys alleviivattuna.

3. Yleistä

Vuosien 2001 ja 2002 rakennusinventoinnissa ja rakennushistoriallisessa selvityksessä kuvattiin Strömberg Parkin historiaa kattavasti eri näkökulmista: Oy Strömberg AB yhtiön vaiheita Helsingissä ja tuotannon osittaista siirtämistä Vaasaan ja miten siirto vaikutti kaupungin teollisen toiminnan kehittymiseen sekä kuinka aikansa kuuluisat suunnittelijat suunnittelivat aluetta ja sen rakennuskantaa. Rakennushistoriallisessa selvityksessä käsitellään myös yhtiön asuntotuotantoa, joka yksittäisiä pientaloja lukuun ottamatta sijoittui tehdasalueen ulkopuolelle. Edellä mainittujen vaiheiden kulttuurihistoriallista merkitystä on tarkasteltu samannimisessä kohdassa rakennushistoriallisessa selvityksessä. Rakennushistoriallisen arvottamisen yhteydessä on tehty yleiskatsaus selvityksen perusteella annettuihin suojelusuosituksiin.

Edellisten inventointien alueen historian kuvauksen kattavuuden vuoksi tässä päivitysinventoinnissa täydennetään sitä vain siltä osin kuin on tarpeen. Käytännössä tämä tarkoittaa lyhyttä eri aikakausien ilmakuvia täydentävää kuvausta alueen rakentumisen vaiheista. Tämän päivitysinventoinnin pääpaino on kuvata alueelle 2000-luvun aikana tapahtuneita muutoksia.

3.1. Selvitysalueen sijainti

Selvitysalueen sijainti opaskartalla.

Selvitysalueen sijainti ilmakuvassa.

3.2. Selvitysalueen yleiskuvaus

Selvitysalue kattaa nykyisin Strömberg Parkiksi kutsutun yrityspuiston. Strömberg Park on Vaasan kaupungissa sijaitseva vanha tuotantoalue, jonka historia yltää 1940-luvun sotakorvausten maksamisen aikaan. Oy Strömberg AB (nykyisin ABB) siirsi tuolloin osan sähköteollisuuden tuotannostaan Helsingistä Vaasaan. Alue sijaitsee rautatien, Strömberginkadun ja Huutoniementien rajaamalla alueella Korkeamäen ja Huutoniemen välissä. Etäisyys keskustaan on alueen pohjoisosasta noin kaksi kilometriä, lentokentälle viisi kilometriä ja satamaan kuusi kilometriä. Alueen sijainti on nykyisin sekä liikenteellisesti että kaupunkikuvallisesti keskeinen. Sotien jälkeisinä vuosikymmeninä alue sijaitti vielä etäällä kaupungin keskustasta metsien ja peltojen ympäröimänä, mutta kaupungin kasvaessa ja yhdyskuntarakenteen laajentuessa se on linkittynyt osaksi kaupunkia.

1940-luvulta lähtien rakentunut alue kasvoi voimakkaammin 1960- ja 70-luvuilla. Pinta-alallisesti suuren alueen rakennuskannasta pääosa on rakennettu tuotannolliseksi tilaksi sähkölaitteiden valmistusta varten, minkä vuoksi suurin osa rakennuksista on suurikokoisia teollisuushalleja. Alueen pohjoisosassa on kuitenkin säilynyt ensimmäisen rakennusvaiheen pienimittakaavaista teollisuusrakentamista. Alueen tehdasrakennukset edustavat eri aikakausien rakennustyyplejä ja eri teollisuusvaiheiden rakennustyyplejä.

Alueen tuotantotavat ja -mallit sekä yritys rakenne ovat vuosikymmenten mittaan muuttuneet. Alueella työskentelevien työntekijöiden määrä myös on vaihdellut ajan mittaan: Parhaimpina vuosina 1970-luvulla työntekijöiden määrä oli noin 5500 ja nykyisin alle 3000. Alueesta on muodostunut yhden yrityksen tehdasalueen sijasta yrityspuisto, jossa toimii kymmeniä eri yrityksiä johtavana yrityksenä edelleen ABB konserni. Yritysrakenteen monipuolistumisen seurauksena ABB:n työllistämisen painoarvo on kuitenkin pienentynyt.

Edellisten inventointien jälkeen Museovirasto on laatinut RKY-inventoinnin, jonka lähtökohta on tunnistaa kohteet, jotka antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin kokonaiskuvan Suomen rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä. RKY on Museoviraston laatima inventointi, joka on valtioneuvoston päätöksellä otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. Strömberg Park ja nykyisin Aaltopuistoksi kutsuttu alueen työntekijöiden asuinalue kuuluvat 2009 vahvistettuun inventointiin valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY Strömbergin teollisuus- ja asuinalue.

3.3. Selvitysalueen rakennuskannan muutokset

Oy Strömberg Ab tuotantoa siirrettiin Helsingistä Vaasaan sotien aikana, jolloin poliittisin päätöksin säädettiin satatarviketeollisuuden hajasijoittamisesta eri puolille maata. Yhtiö osti 1940 Vaasasta noin 70 hehtaarin tehdastontin hyvien liikenneyhteyksien varrelta Huutoniemen ja Korkeamäen väliseltä alueelta (nk. Rompanmäki). Rautatien vetomahdollisuuden ohella tehdastontin puuston tarjoama näkösuoja sekä Vaasan kaupungin myötämielinen suhtautuminen olivat vetovoimatekijöitä yhtiön siirtymiselle juuri Vaasaan, sillä tarjolla oli kilpailevia tontteja esimerkiksi Kokkolassa ja Vähässäkyrössä. Strömberg Parkin vaikutus näkyy tänä päivänä yritystoiminnan sijoittumisena yrityspuiston tavoin rautatiealueen suuntaisesti.

Strömberg Parkin suunnittelu ja rakentaminen perustuu Alvar Aallon ajatukseen sijoittaa tehdasrakennukset vapaasti maaston topografiaa seuraten sekametsään. Uuden teollisuusalueen ensimmäinen rakennusvaihe vuosina 1944–48 käsitti kojetehtaan, moottoritehtaan, keskusvaraston ja kontaktoritehtaan sekä rakennuksiin liittyvät huoltorakennukset. Ensimmäiset rakennukset sijoittuvat alueen kaupungin puoleiseen päätyyn, kuten vuoden 1954 ilmakuva on nähtävillä. 1950-luvun alussa Pohjoisportti eli entinen Pääportti rakennettiin kojetehtaan läheisyyteen, ja porttirakennuksen sijoittaminen osoittaa konkreettisesti tehdasalueen silloisen toimintojen pääalueen.

Samaan rakennusvaiheeseen Pohjoisportin kanssa kuuluu alueen kaakkoiskulmaan 1950-luvun alusta lähtien rakentunut Muuntajatehtaan ja sen tukirakennusten kokonaisuus. 50-luvulle tultaessa jatkettiin edellisen vuosikymmenen tapaa rakentaa kutakin tuoteryhmää varten erillinen rakennuksensa. Periaatteen perusteella jakelumuuntajatehdas, suurmuuntajatehdas, korkeajännitelaboratorio ja konttorirakennus ovat olleet alun perin erillisiä yksiköitä. Tehdasrakennusten länsipuolelle sijoitettiin niiden toimintoja tukevat pienet apurakennukset. Myöhemässä vaiheessa vastaavanlaiset tukirakennukset on integroitu osaksi tehdasrakennuksia. Samanaikaisesti jakelumuuntajatehtaan kanssa rakentui liesitehtaan ensimmäinen vaihe kojetehtaalta kaakkoon päin. Sähkökäyttöisten liesien kysynnän kasvaminen heijastui liesitehtaan nopeaan laajentamiseen.

Sähköliesien ohella sähköenergian merkitys yhteiskunnassa kasvoi seuraavina vuosikymmeninä, minkä seurauksena tehdasalueen rakentuminen jatkui nopeana. Uusia tuotantolaitoksia varten rakennettiin uusia rakennuksia ja osittain Vaasan toimipisteen kasvaneen merkityksen seurauksena yhtiön keskuskonttori siirrettiin kaupunkiin 1971. Vuoden 1972 ilmakuva on nähtävillä alueen voimakas rakentuminen 1954 ilmakuvaan verrattuna. Ilmakuvat esittävät konkreettisesti rakennusmassojen muutokset alueella. Alueen ensimmäinen rakennus, kojetehdas, edustaa perinteistä tehdashallityyppiä, jossa kaikki tuotantoon liittyvät toimet

sijoitettiin yhteen rakennukseen. Rakennuksen kerrosala on varsin suuri ja kerroksia yksi. Alueen seuraavat rakennukset, BB ja RR, rakennettiin pienkerrostalotyypisinä Aallon asemakaavan mukaisina rakennusmassoina. 1950-luvulle siirryttäessä rakennukset muuttuivat jälleen mataliksi tehdashalleiksi, ja 1970-luvulta eteenpäin rakennusten koko kasvoi elementtirakenteiden myötä. Muutos pienimuotoisuudesta laaja-alaisiksi yksikerroksisiksi teollisuushalleiksi kuvaa teollisessa toiminnassa ja yhteiskunnassa laajemmin vallitsevaa tehokkuusajattelua. Tehokkuuden tavoittelu ja tehdasalueen työntekijöiden määrän kasvu konkretisoituvat ruokailun järjestämisessä: inhimillisesti kunkin tuotantolaitoksen yhteyteen sijoittuneet voileipäruokasalit yhdistettiin ensin pienemmäksi erilliseksi ruokalarakennukseksi (TSR) 1960-luvulla ja seuraavalla vuosikymmenellä rakennettiin uusi, suurempi toimipaikkaruokala (TST).

Alueen rakentuminen ilmakuvissa:

Vuoden 1954 ilmakuva.

Vuoden 1972 ilmakuva.

Vuoden 1994 ilmakuva.

Vuoden 2021 ilmakuva.

1970-luvun alkuun mennessä tehdasalueen rajojen voi katsoa muotoutuneen, koska tämän jälkeen uusia tuotantolaitoksia rakennettiin vain aiemmalle teollisuusalueelle eikä rakentaminen levittäytynyt laajemmalle. Tehdasrakennuksista kojeistotehtaan ja uuden moottoritehtaan (KT) teollisuuspihan nykyisin täydentävät KK- ja NP-rakennukset, muuntajatehtaan (FF) pohjoispuolelle oleva uusi jakelumuuntajatehdas (GG) ja alueen koillisosaan kojetehtaan (NN) ja liesitehtaan (MM) väliin sijoittuva uusi liesitehdas (LP) olivat vielä rakentumatta.

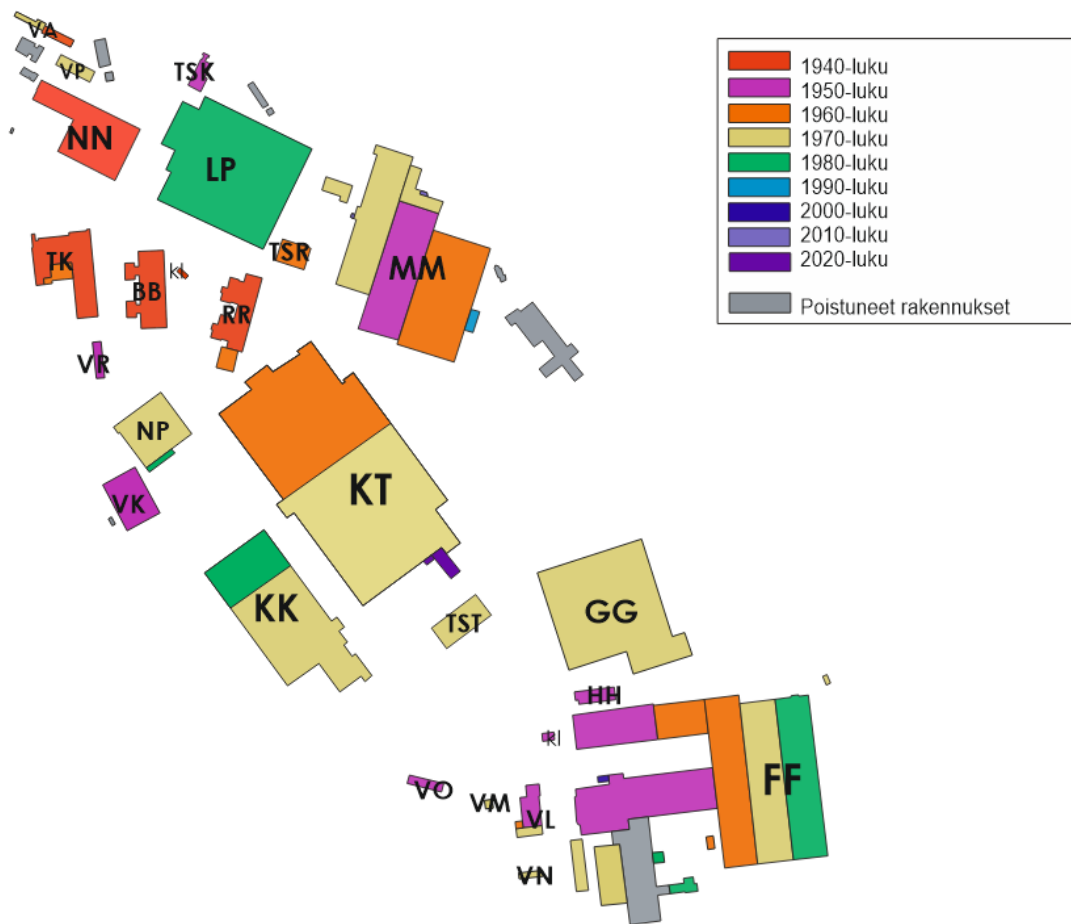
Vuoden 1994 ilmakehuun mennessä alueen rakennuskanta on muotoutunut nykyisenlaiseksi. Ajankohdan jälkeen alueelle ei ole rakennettu uusia rakennuksia, vaan rakennusten lukumäärä on vähentynyt.

Alueen rakennuskanta on muuttunut uuden rakentamisen lisäksi, kun rakennuksia on syystä tai toisesta poistunut. Vuosien 1954 ja 1972 ilmakehuja vertailemalla on nähtävissä, että Liesitehtaan kohdalla on poistunut pienimittakaavainen rakennus (kts. Alueelta poistuneet rakennukset lupakuva). Vuoden 1994 ilmakehusta havaitsee, että Kojetehtaan läheisyydestä on purettu useita pienikokoisia rakennuksia. Osan puretuista rakennuksista käyttötarkoitus ja ulkoasu ovat nähtävissä rakennuslupakuvista (kts. Alueelta poistuneet rakennukset). Vuoden 2021 ilmakehuun mennessä asuintalot ovat poistuneet alueelta, kun rivitalo ja koetalo on purettu Uuden Kojetehtaan pohjoispuolelta. Usea porttirakennus on jouduttu purkamaan. Rautatien varressa Korkeamäen asuinalueelta tulevan Sudentien päätteenä ollut Sudentienportti on purettu Itäisen Ratakadun linjauksen alta 2019/2020, Sähkömäen varressa ollut Pääportti on purettu 2021 sattuneen tulipalon jälkeen ja Strömbergin puistotien varressa ollut Kupariportti on purettu 2022 raskaan ajoneuvon törmättyä siihen. Uusimman ilmakehuan jälkeen alueelta on poistunut suuri, historiallisesti merkittävä rakennus, kun Sähkömäellä sijainnut Keskuskonttori (SO) on purettu 2023.

Ilmakehuista on nähtävissä alueen ja sen lähiympäristön tiestön muuttuminen. Vaasan keskustaan ja edelleen Vaskiluotoon jatkuva junarata oli valmistunut jo ennen tehdasalueen perustamista sen eteläpuolelle. Ennen alueen itäpuolella kulkevien rinnakkaisten ajoteiden, Yhdystie ja Strömberginkatu, rakentamista niiden linjausten suuntaisesti kulki yksi ajotie. Vuoden 2021 ilmakehussa näkyy rata-alueen pohjoispuolelle suunnitellun Itäisen Ratakadun osittainen valmistuminen Kupariportin alueelta KK-rakennuksen eteläpuolelle asti. Alueen sisäisten ajoreitien verkosto on laajentunut uusien rakennusten rakentamisen mukaan.

Selvitysalueen rakennukset ovat säilyneet pääosin edellisten inventointien laatimisen ajan kaltaisina. Uusia tehdasrakennuksia alueelle ei ole rakennettu 2000-luvulla. Muutamia rakennuksia on poistunut alueelta joko purkamispäätöksen tai tapaturman seurauksena, mitä on esitelty edellä. Olemassa olevien rakennusten muutokset ovat olleet maltillisia. On vaikea yksiselitteisesti sanoa johtuvatko vähäiset muutokset alueen RKY-statuksesta, joka vaikuttaa alueen ja sen rakennuskantaan tehtävien muutosten mahdollisuuksiin vai onko syy enemmän taloudellinen. Alueen työntekijöiden määrä on laskenut selvästi 1970-luvun huippuvuosista, minkä seurauksena alueen käyttöaste on kokonaisuudessaan pienentynyt. Tämä näkyy konkreettisesti siinä, että usea rakennus on joko tyhjillään tai vajaalla käytöllä. Rakennusten vähäinen käyttö johtaa siihen, ettei niissä ole tarvetta tehdä muutoksia. Teollisuusrakennuksissa muutokset perustuvat toiminnalliseen tarpeeseen muuttaa rakennuksia, kun ilmenee tarve muuttaa tilajakoa uuden tuotantolinjan tai toiminnon vuoksi tai tarvitaan esimerkiksi uusi nosto-ovi. Rakennuksen

vähäinen käyttö johtaa vähäisen muutostarpeen lisäksi siihen, ettei ole toiminnallista tarvetta tehdä korjaustoimenpiteitä.

Rakennusten rakennusmassoja ei ole merkittävästi muutettu, koska rakennuksia ei ole laajennettu poiketen aiemmista vuosikymmenistä. Rakennusmassan muutokset ovat tarkoittaneet uusien katosten lisäämistä muutamiin rakennuksiin. Julkisivuissa on tehty sisäänkäyntiovien ja tavaraovien (nosto-ovet, taiteovet, liukurullaovet) uusimisia ja joitain uusia oviaukkoja on lisätty. Ikkunoita on uusittu, mutta pääosien olevien ikkunoiden kaltaisiksi (koko, ruutujaotus), mutta metallipuitteiseksi. Ikkunoiden peittämisestä ei ole enää energiakriisin jälkeisten vuosikymmenten tapaan tehty. Rakennusten katoille on uusittu olevia iv-konehuoneita muuttamalla vanhaa (laajennus, värin muutos) sekä lisätty uusia. Julkisivuihin on lisätty ja uusittu savunpistoon ja paloturvallisuuteen liittyvää aukotusta. Rappauksia ja pellityksiä (räystäissä ym.) on korjattu.

Usean rakennuksen sisätiloissa on tehty muutoksia osittain käyttötarkoituksen muutoksen aiheuttamista aiempaan nähden erilaisien tilatarpeitten takia. Myös toimistokulttuurin muutos avokonttorien suuntaan on nähtävissä rakennuksissa, kun lukuisat pienet työhuoneet on väliseinäpoistoilla avattu suuremmiksi avokonttoreiksi. Eri asteisia saneerauksia ja pintaremontteja on tehty useissa rakennuksissa pintojen uusimistarpeen myötä. Uudet määräykset ja käytännöt paloturvallisuudessa ja siten palonestorakenteissa ovat aikaansaaneet tehtyjen toimenpiteiden lukumäärällä mitattuna aikaan eniten muutoksia, kun palo-ovia, -osastointia ja uusittu ja lisätty. Sisätilojen osalta KT-rakennukseen on kohdistunut merkittävin muutos, kun osa

tuotannollista tilaa on muutettu jakamalla korkea hallitila uudella välipohjalla moderniksi toimitilaksi sekä rakentamalla kellariin pysäköintitila.

3.4. Selvitys- ja kaavahistoria

J. Weckströmin asemakaava 1940

Kaupungeingeodeettina toiminut Weckström laati alueelle asemakaavan syksyllä 1940. Kaavaan oli merkitty yksi tehdasrakennus, oppilaskoulu ja viisi asuinrakennusta, joista toteutui vain tehdasrakennus kojetehtaana (NN-rakennus).

Alvar Aallon asemakaava 1945–46

Aallon asemakaavassa 17 pienimittakaavaista tehdasrakennusta sijoittui maaston muotoja seuraten kolmeen vapaasti kaartuvaan riviin. Tehdasrakennukset suunniteltiin erillisiksi tuotannollisiksi yksiköikseen ajan liikkeenjohdollisen ajatuksen mukaisesti. Aalto ohjasi alueen rakennustoimintaa 1940-luvun lopulle asti.

Strömberg Parkin asemakaavamuutos 1983

Asemakaava nro 598 on vahvistettu 8.11.1983. Asemakaava-alue kattaa teollisuusalueen ja nykyiset rakennukset lukuun ottamatta LP-rakennusta, joka valmistui vuotta myöhemmin kaavan lainvoimaisuuden jälkeen. Tehdasrakennukset ovat yhdellä tontilla teollisuus- ja varastorakennusten korttelialuetta (T), jonka tehokkuusluku on $e=0.6$ ja ylin sallittu räystäskorkeus + 40 m. Strömberg Parkin luoteiskulma on osoitettu puistoksi (VP). Osa Yhdystien ja Strömberginkadun välisestä alueesta on katualueen lisäksi osoitettu suojaviheralueeksi (EV) ja puistoksi (VP).

Vaasan rakenneperinneselvitys 1986

Selvityksessä kuvataan Huutoniementien eteläpuolelle sijoittuvan nykyisin Aaltopuistoksi kutsuttua työntekijöiden asuinalueita. Asuntoalueen kerrotaan olevan arvotettu rakennustaiteellisesti tai rakennushistoriallisesti arvokkaaksi tai mielenkiintoiseksi (R), miljööarvoltaan merkittäväksi (M) ja historiallisesti merkittäväksi (H) kohteeksi.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat teollisuusympäristöt 1988

Strömbergin teollisuusalue on mainittu Ympäristöministeriön teettämässä ja Lauri Putkoson laatimassa raportissa *Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat teollisuusympäristöt*, joka oli ensimmäisiä teollisuusympäristöihin keskittyneitä valtakunnallisia selvityksiä.

Vaasa: valtakunnallisesti arvokkaat rakennukset ja miljööt 1999

Raportissa mainitaan tehdasalueen lisäksi Strömbergin asuntoalue (nyk. Aaltopuisto) Huutoniemellä sekä Alvar Aalto molempien alueiden suunnittelijana. Raportin on laatinut työryhmä, jossa on edustus Pohjanmaan museolta, Vaasan kaupungilta ja Länsi-Suomen ympäristökeskuksesta.

Strömberg Parkin rakennusinventointi 2001

Koko yrityspuiston alueelle olevan voimassa olevan asemakaavan valmistelun tausta-aineistoksi laadittu rakennuskannan inventointi, jossa kuvattiin kunkin rakennuksen teknisiä tietoja (osoite, kerrosala, rakennusvuosi ym.), kohteen historia ja tyyliisuunta sekä tehtiin sanallinen arvotus ja arvio käyttöarvosta. Arvotuksessa rakennukset on luokiteltu eri luokkiin, joita ovat:

sekä kulttuurihistoriallisesti että rakennushistoriallisesti merkittävä kohde, miljöoarvoltaan merkittävä, rakennushistoriallisesti mielenkiintoinen rakennus. Kyseistä kolmea pääarvotusluokkaa on yksilöity jakamalla niitä useampaan luokkaan. Lisäksi todettiin joukko rakennuksia, joita ei ole tarpeen suojella. Tämä rakennusten joukko on lisäksi jaoteltu sanallisesti useampaan luokkaan.

Strömberg Parkin rakennushistoriallinen selvitys 2002

Selvitystyö on tehty yrityspuiston voimassa olevan asemakaavan kaavoitustyön pohjaksi. Selvityksessä kuvataan sekä koko yrityspuiston että kunkin rakennuksen kulttuurihistoriallista ja rakennushistoriallista merkitystä. Rakennuskohtaisesti kuvataan rakennushistoria eri muutosten suunnittelihoineen, tehdään arvotus ja annetaan suojelusuositus kaavaan laitettavasta suojelumerkinnästä ja -määräyksestä.

Strömberg Parkin asemakaavamuutos 2005

Asemakaava nro 885 on saanut lainvoiman 11.4.2005. Asemakaava-alue kattaa teollisuusalueen lisäksi raidealuetta ja suunnitellun katu-yhteyden, Klemetilän raiteen, tilavaruksen alueen. Huomioitavaa, että Strömberg Parkin kohdalla kadun nimi asemakaavassa on Itäinen Ratakatu.

Asemakaavamuutoksen lähtökohta on säilyttää Strömberg Parkin arvokasta teollisuusympäristöä, mutta samalla mahdollistaa kehittyvien tuotantolaitosten laajentuminen ja muuttuminen. Tavoitteen tukemiseksi suuresta teollisuus- ja varistorakennusten korttelialueesta (T) on lohkaistu 14 tonttia teollisuusalueen reuna-alueilta. Uusien tonttien käyttötarkoituksena on toimitilarakennusten korttelialue (KTY), autopaikkojen korttelialue (LPA) sekä teollisuus- ja varistorakennusten korttelialue (T).

Vaasan kulttuuriympäristöselvitys 2010

Strömbergin teollisuus- ja asuinalueen todetaan olevan valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi inventoitu.

Yhtiön työntekijöille suunnattua asuntotuotantoa kuvataan laajemmin: Huutoniementien eteläpuolelle rakennettiin 1946–49 yhteensä 12 puurivitaloa ja viisi kaksikerroksista kivistä rivitaloa. Alvar Aallon arkkitehtitoimiston suunnittelemat rivitalot sijoittuivat vapaasti luontoon väljästi toisiinsa nähden. Nykyisin valkoisiksi maalatut rakennukset oli alun perin tervattu, minkä vuoksi aluetta kutsuttiin Neekerikyläksi. Nykyiseltä nimeltään Aaltopuisto oleva alue on erinomainen esimerkki Aallon tavasta huomioida luonto suunnittelussaan. Alue on kulttuurihistoriallisesti, maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti arvokas.

Itäinen Ratakatu 2019

Asemakaava nro 1095 on saanut lainvoiman 19.11.2019. Kaavamuutosalue kattaa osan Itäisestä Ratakadusta. Kaavassa korttelialuetta on muutettu katualueeksi liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan löytymisen takia, ja muutos on mahdollistanut liittymän ja sisäänajokadun yrityspuistoon.

Sähkömäki 4 2020

Asemakaava nro 1097 on saanut lainvoiman 12.5.2020. Kaavamuutos kattoi yhden tontin, jossa on sijainnut keskuskonttori (SO-rakennus). Kaavamuutoksella tutkittiin olevan konttorirakennuksen korvaamista uudisrakennuksella ja kyseisen rakennuksen sr-9-suojelumerkinnän

poistamista. Rakennuksen huonon kunnan vuoksi rakennus oli ollut pitkään vajaakäytöllä muun muassa sisäilmaongelmien vuoksi. Kaavamuutos mahdollistaa SO-rakennuksen korvaamisen pohja-alaltaan samankaltaisella KTY-käyttötarkoituksen toimistilarakennuksella.

Strömberg Parkin asemakaavamuutos 2023-

Koska ABB:llä on tarve mahdollistaa uusi kiinteistönmuodostus jakamalla suuri teollisuustontti pienemmiksi tonteiksi eri käyttäjille, on yhtiö tehnyt aloitteen Strömberg Parkin asemakaavamuutoksesta ja kaavatyo on käynnistetty vuoden 2023 aikana.

3.5. Rakennuskohtainen selvitys

Rakennusten tiedot on kerätty kohdekohtaisiin inventointikortteihin.

Rakennukset esitellään alueen rakennushistorian mukaisessa kronologisessa järjestyksessä seuraten samalla yhtiön toimintaa. Alueen rakentumisen hahmottamisen helpottamiseksi rakennukset esitellään osittain suurempina kokonaisuuksina siten, että pienimittakaavaiset tietyn tehdasrakennuksen yhteyteen kuuluvat rakennukset ja rakennelmat esitellään yhtenä kokonaisuutena. Vastaavaa järjestystä on käytetty vuonna 2002 valmistuneessa rakennushistoriallisessa selvityksessä.

Rakennuksiin kohdistuneet laajennukset, muutokset ja korjaukset esitellään kunkin rakennuksen yhteydessä sen inventointikortissa jaettuna kahteen aikasektoriin: 1) ennen edellisten inventointien (rakennushistoriallinen selvitys, rakennusinventointi) valmistumista ja 2) ennen päivitysinventoinnin valmistumista tehdyt. Suunnittelijoina mainitaan arkkitehdin nimi, vaikka joissakin tapauksissa on kysymyksessä arkkitehtitoimisto (esim. Alvar Aallon arkkitehtitoimisto ja Annikki Nurmisen arkkitehtitoimisto). Vuosiluvuista ensimmäinen tarkoittaa rakennuksen suunnitteluvuotta ja jälkimmäinen rakennuksen valmistumisvuotta (lopputarkastus). Jos vuosilukuja on vain yksi, ovat suunnittelu- ja valmistumisvuodet sama. Rakennuksiin tehdyissä muutostöissä ensimmäinen vuosiluku on muutoksen aloitusvuosi ja jälkimmäinen vuosi, jolloin työ valmistui.

Edellisiä inventointeja ja tätä päivitysinventointia luettaessa on huomioitava, että joidenkin rakennusten kohdalla tiedoissa on eroavaisuuksia. Muutamien rakennusten osoitetiedot ovat muuttuneet joko numeroinnin tai/ja kadunnimen osalta. Yksi selittävä tekijä on se, että edellisten inventointien jälkeen lainvoiman saaneella asemakaavalla alueelle osoitettiin uusia, nimettyjä tontin sisäisiä reittejä. Osoitteiden lisäksi rakennusten pinta-aloissa on eroja inventointien ja päivitysinventoinnin välillä, mikä voi johtua muutoksesta tavassa määrittää rakennusten kerrosala. Päivitysinventoinnissa on vain rakennusten uudet osoitteet, mutta pinta-alan osalta vanha ja uusi kerrosala. Osoite- ja pinta-alamatiedot on kerätty kaupungin Trimble Locus-tietosovelluksesta.

Alue käsitellään alkuperäisten toimintojen mukaisesti jaettuna seuraaviin kokonaisuuksiin:

I Entisen Kojetehtaan (NN) alue: NN, VA, VP

II Entisen Moottoritehtaan (BB) alue: BB, kaasulaitos

III Keskusvaraston (TK) alue: TK, VK, VR

IV Kontaktoritehtaan (RR) alue: RR, polkupyöräkatokset

V Sosiaalirakennus: TSK ja entinen Pääportti (Pohjoisportti)

VI Muuntajatehtaan (FF) alue: jakelumuuntajatehdas, HH, kaasulaitos, VO, VL, VM, suurmuuntajatehdas, korkeajännitelaboratorio, toimisto/tutkimuslaitos, VN

VII Liesitehtaan (MM) alue: MM, pakkausainevarasto, nestekaasuasema

VIII Ruokala TSR

IX Kojeistotehdas ja uusi moottoritehdas KT

X Toimipaikkaruokala TST

XI Suurjännitekojetehdas KK

XII Pintakäsittelylaitos NP

XIII Uusi jakelumuuntajatehdas GG

XIV Uusi kojetehdas LP

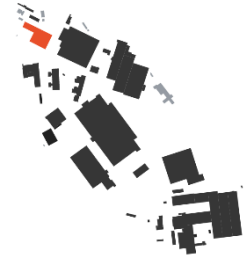
XV Porttirakennus (Muuntajaportti)

XVI Alueelta poistuneet rakennukset

4. Inventointikortit

ENTISEN KOJETEHTAAN ALUE

Inventointikortti 1.

KOHTTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 1 c – Muottitie 1
Rakennustunnus	101548514H

PIHAPIIRIN KUVAUS
Rakennus sijoitettiin aikanaan alavalle niitylle kalliosaarekkeiden väliin, mutta nykyisin puusto ympäröi rakennusta. NN-rakennuksen pohjoispuolella on asfaltoitu pysäköintialue ja kaksi varistorakennusta.

KOHTTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	NN
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Kojetehtas
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Varistorakennus, jossa myös toimistotilaa (pääosin tyhjillään)
Rakennusvuosi	1941/43
Suunnittelija	Egil Nicklin
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Laajennus luoteeseen: Egil Nicklin 1946 Lämpökeskus: Eskil Haldin 1948 Muutos (sisätilat): Eskil Haldin 1963 Muutos (sisätilat, ikkuna-aukotus): Annikki Nurminen 1990-luvun alku
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Korjaus (julkisivut, iv-konehuoneen korvaaminen uusilla (3 kpl)): Nurminen Antila 2001, 2003 Muutos (kierreportaat takapihalle): ei tiedossa Muutos (1.krs porrashuone avataan pohjakerrokseen, ovivaihto, pintamateriaalimuutoksia, palovien ja -seinien muutoksia, tehdashallin uusi tuulikaappi): Nurminen Antila 2011/2012
Kerrosluku	1–2
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	11 100 / 10 130
Rakennustapa	Pilari-palkkirakenne (paikalla valettu)
Katon muoto ja materiaali	Tasakatto, tehdassalissa kattoikkunat
Julkisivun materiaali	Paikalla muurattu, rapattu

RAKENNUSHISTORIA
<p>Kojetehtas on alueen ensimmäinen tehdasrakennus. Rakennuksen rakennustyöt aloitettiin jatkosodan kynnyksellä vuonna 1941, mutta sodanaikaisen työvoima- ja rakennusmateriaalipulan takia tehdas valmistui vasta 1943 ja otettiin käyttöön seuraava vuonna. Rakennuksen suunnittelua leimasi sotatilan reunaehdot, koska rakennuksen tuli olla mahdollisimman huomaamaton ilmahyökkäysten vuoksi. Tämän seurauksena rakennusmassa ja savupiippu olivat matalia.</p> <p>Rakennus on osittain kaksikerroksinen. Suuri tehdashalli ulottuu molempiin kerroksiin ja muut tilat (konttori, sosiaalitilat, konepaja, varasto) on sijoitettu eri kerroksiin. Rakennusta laajennettiin vuonna 1946 luonteispäästä Nicklin suunnitelmien mukaan.</p>

Tehdasrakennus oli mitoitettu alun perin 500 työntekijälle. Rakennuksessa on eri aikakausina toiminut mm. automaattisorvaamo, levytyöpuoli ja maalaamo, moottorikytkimien ja kontaktorien valmistus, HZ-moottoreiden kokoonpano sekä valonheittimien tuotanto ja suurjännitekojeiden valmistus. Rakennuksen eteläpäässä on sijainnit tehtaan konttori 1970-luvulla asti, jolloin valmis uusi pääkonttorirakennus (SO).

Rakennuksessa on suoritettu sisätilojen muutoksia: Vuonna 1948 rakennukseen sijoitettiin lämpökeskus (Eskil Haldin) ja 1963 konttoriosan sisätiloja muutettiin (Eskil Haldin). 1990-luvun alussa sisätilojen ja ikkuna-aukotukseen tehtiin muutoksia Annikki Nurmisen toimiston suunnitelman mukaisesti. Tällöin laajennussiiven lounaisjulkisivun korkeat ikkunat on osittain peitetty.

Kojetehtaan ympäristöstä on purettu useita rakennuksia ja rakennelmia: vuonna 1944 valmistunut puhdistuslaitos (Egil Nicklin), 1948 valmistuneet biologinen vedenkäsittelylaitos (Eskil Haldin) sekä Alvar Aallon suunnittelema valaistustasto (1948) sekä puurakenteinen varasto.

KAAVATILANNE

sr-3 Rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus.

V. 2001–02 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Rakennushistoriallinen selvitys:

Sekä alkuperäinen osa että laajennus on rakennettu Egil Nicklinin suunnitelmien mukaan. Kojetehtaan kuuluu alueen ensimmäiseen rakennusvaiheeseen. Rakennus edustaa muodoltaan, rakennustekniikaltaan ja pintamateriaaliltaan tyyppillistä 1940- ja 1950-luvun tehdasarkkitehtuuria. Paikalla muurattu punatiili, vaalea rappaus. Pohjoispuolen korkeat vertikaaliset ikkunapinnat, kuten kattoikkunatkin, tuovat tehdas-saliin miellyttävän luonnonvalon ja ovat toistuva aihe alueen myöhemmissä tehdasrakennuksissa. Rakennuksen muotoon ja materiaaleihin ovat vaikuttaneet sotatilanteen aiheuttamat tekijät (raaka-ainepula, rakennuksen muoto, joka on mahdollisimman matala ja näkymätön ilmasta; myös rakennuksen savu-piippu oli alun perin matala). Rakennus on pääosiltaan alkuperäisessä kunnossa, mutta osa ikkunoista on muutettu. Ikkunoitten ja ulko-ovien kohdalla palauttavat muutokset ovat toivottavia.

sr-3 Rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus, ei saa purkaa, arvot säilytettävä ennallistavat korjaukset suositeltavia.

Rakennusinventointi:

Alueen ensimmäinen rakennus, pienimittakaavainen. Strömberg Parkin luoteiskulman teollisuusympäristössä merkittävä osatekijä. --.. Rakennuksen tai alueen säilymisen tai käytön kannalta tarpeelliset muutokset sallittavia, mutta ennallistavat muutokset suositeltavia.

Sekä kulttuurihistoriallisesti että rakennushistoriallisesti merkittävä kohde.

V. 2024 PÄIVYTYKSIINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Rakennus on konkreettinen esimerkki sota-ajan vaikutuksista (arkkitehtuuri, rakennusmateriaalit), mikä tuo sille valtakuunnallista arvoa. Pommitusuhan vuoksi kallioiden väliin sijoitettu rakennus on maisemallisesti keskeinen osa teollisuusalueen vanhinta osaa.

NN-rakennus suositellaan suojeltavan.

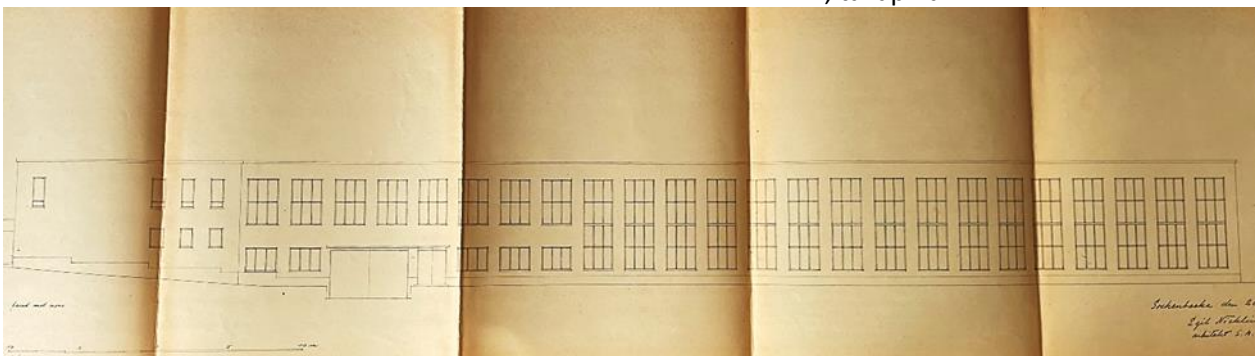
Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas	x	Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	---	--------------------------	---	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva NN-rakennuksesta:

NN, takapiha.

NN, pohjoissivu.

VALOKUVIA (2023, 2024)

NN, lastausalue Strömbergin puistotietä päin kuvattuna.

NN, takapihan julkisivu.

NN, Muottitien sisäänkäynti.

NN, julkisivu sisäpihan puolelta kuvattuna.

INVENTOINTIKORTTI 2.

KOHTEEN SIIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 1 a
Rakennusnumero	101548511D

PIHAPIIRIN KUVAUS
VA-rakennus sijaitsee NN-rakennuksen ja toisen varastorakennuksen (VP) pohjoispuolella. Varastorakennusten vieressä on asfaltoitu pysäköintialue ja pohjoispuolella metsikkö.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	VA
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Autovarasto
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Tukirakennus
Rakennusvuosi	1945
Suunnittelija	Egil Nicklin
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Laajennus: Eskil Haldin 1955/1956 Laajennus: Suunnittelija ei tiedossa 1971
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa muutoksia
Kerrosluke	1
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	595 / 382
Rakennustapa	Paikalla muurattu (I ja II-vaihe), teräsrunko (III-vaihe)
Katon muoto ja materiaali	Pulpettikatto, huopakate
Julkisivun materiaali	Rapattu (I ja II-vaihe), aaltopeltikate (III-vaihe)

RAKENNUSHISTORIA
<p>Autotallin rakenteissa käytettiin rakennusteknisiä erikoisuuksia; katto rakennettu yksinkertaisesta betoni-laatasta ja lastuvillalevystä eikä sen ulkopuolta pinnoitettu. Autotallin lämmitys tapahtui puhaltamalla lämmintä ilmaa lattian ja peräseinän välisestä kanavasta venttiilien kautta sisätiloihin. Venttiilit oli asennettu niin, että lämmin ilma osui autojen moottoreihin ja helpotti autojen käynnistystä kylmillä ilmoilla.</p> <p>Rakennuksessa on alun perin ollut tilat paloautolle, varastolle ja kuljetusautoille. Lisäksi rakennuksessa oli autojen pesutila, korjaamotila, korjaamon varasto ja esimiehen huone.</p> <p>Rakennuksen ensimmäinen ja toinen vaihe ovat paikalla muurattuja ja rapattuja ovin suljettavia, mutta viimeisin osa on metallirunkoinen avokatos. Rakennusinventoinnissa arveltiin rakennuksen olevan suunniteltu valkotiiliseksi viereisen kojetehtaan tavoin. Nykyisin rakennus on rapattu.</p>

KAAVATILANNE
Ei suojeltu.

V. 2001–02 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
<p>Rakennushistoriallinen selvitys: <i>Rakennus on ainoa säilynyt ajokaluvarasto ensimmäisen tehdasarakennuksen läheisyydessä. Autovaraston ensimmäisen vaiheen rakennus on tyypillinen 1940-luvulle. Rakennuksessa on osittain käytetty pulajasta johtuen erikoista rakennustekniikkaa (kattorakenne) ja lämmitysjärjestelmää. Autovaraston I ja II vaiheen ovet ovat todennäköisesti alkuperäisiä. Peräkkäin rakennetut lisärakennukset kuvaavat toiminnan laajentumisen ja autoistumisen aiheuttamaa autovaraston tarpeen kasvua. Eri aikaiset rakennusvaiheet erottuvat selkeästi kokonaisuudesta ja antavat rakennukselle ajallista perspektiiviä.</i></p>

Ei suojelusuositusta.

Rakennusinventointi:

Rakennushistoriallisesti mielenkiintoinen kohde, mutta lukuisten muutosten vuoksi arvo on vähäinen.

Ei suojelusuositusta.

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Katosrakennus on osa säilyneiden tukirakennusten joukkoa. Rakennuksen laajentaminen kuvaa autoilun lisääntymistä yhteiskunnassa. Rakennus itsessään ei omaa maisemallisia arvoja, mutta se rajaa ja tuo matalaa mittakaavaa NN-rakennuksen piha-alueelle. Sen säilyminen tai korvautuminen vastaavan mittakaavan rakennuksella suositeltavaa.

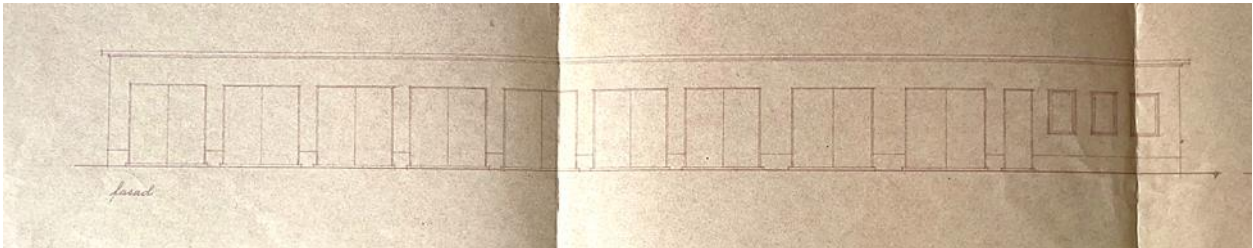
Rakennushistoriallisesti arvokas		Historiallisesti arvokas	x	Maisemallisesti arvokas	
----------------------------------	--	--------------------------	---	-------------------------	--

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva VA-rakennuksesta:

VA, osa lounaissivusta.

VA, lounaissivu.

VALOKUVIA (2024)

VA, lounaissivu eri kohdista.

INVENTOINTIKORTTI 3.

KOHTTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 1 b
Rakennustunnus	101548513F

PIHAPIIRIN KUVAUS
Autokatos sijoittuu NN- ja VA-rakennusten väliin pysäköintialueen viereen. Metsikkö reunustaa katosta pohjoisen puolella.

KOHTTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	VP
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Autokatos
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Tukirakennus
Rakennusvuosi	1972
Suunnittelija	Eskil Haldin
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Laajennus (pesukatos): Jorma Mandell 1980
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa.
Kerrosluku	1
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	617 / 80
Rakennustapa	Teräsrunkoinen
Katon muoto ja materiaali	Harjakatto
Julkisivun materiaali	Aaltopellillä katettu

RAKENNUSHISTORIA
Teräsrakenteinen autokatos rakennettiin 1972 Kojetehtaan koillispuolelle. Kevytrakenteinen rakennus on osittain avokatos ja osittain ovilla suljettava. Jorma Mandellin suunnitelmien mukaan katoksen pohjoispäättyyn lisättiin pesukatos vuonna 1980.

KAAVATILANNE
Ei suojeltu.

V. 2001–02 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
Rakennushistoriallinen selvitys: <i>Yksinkertainen kevytrakenteinen autokatos kuvastaa 1970-luvulle tyypillistä rakentamista. Tuolloin autokatoksen tuli olla käytännöllinen ja edullinen rakennuskustannuksiltaan. Hyvä vertailukohta vieressä sijaitsevalle 1940-luvulla rakennetulle autovarastolle.</i> <u>Ei suojelusuositusta.</u>
Rakennusinventointi: <u>Rakennusta ei ole tarpeen suojella.</u>

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Tavanomainen teollisuusympäristön peltinen katos.

Rakennushistoriallisesti arvokas		Historiallisesti arvokas		Maisemallisesti arvokas	
----------------------------------	--	--------------------------	--	-------------------------	--

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva VP-rakennuksesta:

VP, katoksen länsipääty.

Rakennuslupakuva ei löytynyt.

VALOKUVIA (2024)

VP, länsipääty ja eteläsivua.

MOOTTORITEHTAAN ALUE

INVENTOINTIKORTTI 4.

KOHTTEEN SIJAINTI	
Osoite	Virtaviiva 9
Rakennustunnus	101548518M
PIHAPIIRIN KUVAUS	
Rakennus sijoittuu Alvar Aallon kaavan mukaisesti loivan rinteeseen suuntaisesti pääty Strömbergin puistotien suuntaan. Rakennusta ympäröi puusto, joka kasvaa paikoin hyvin lähellä rakennusta.	
KOHTTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	BB
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Moottoritehdas
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Testi- ja toimistotiloja
Rakennusvuosi	1945/46
Suunnittelija	Egil Nicklin (työpiirustukset), Alvar Aalto (pääpiirustukset)
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Laajennus itäpuolelle: Egil Nicklin / Eskil Haldin 1947/49 Muutokset+laajennus eteläpäässä: Eskil Haldin 1960/61 Muutokset sisätiloissa (väliseinä- ja ovimuutoksia): Jorma Mandell 1976/77, Annikki Nurminen 1989/91 Muutos ja laajennus pohjoispäässä (varasto- ja lastausaloille katos, ikkunat): Annikki Nurminen 1994/95 Muutos eteläpäässä (sisätilamuutoksia mm. maise-makonttorissa väliseinien purku, julkisivussa ikkunamuutoksia, uusi kierreporras): Annikki Nurminen 1998 Muutos (julkisivujen muutokset, väri): Annikki Nurminen 2000
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutos (sisätiloissa ovimuutoksia ja tilojen käyttötarkoitusten muutoksia): Nurminen Antila 2007 Muutos (2. ja 3.krs tuotantotilasta konttoriksi): Nurminen Antila 2011/2014 Laajennus (lastausalueen laajennus pohjoispäädyssä): Nurminen Antila 2015 Muutos (ala-aulan ja 3.krs pintaremontit): Nac Arkkitehdit 2019/2020 Muutos (1.krs ikkunoiden uusiminen, uusi iv-konehuone, julkisivukorjaukset): Nac Arkkitehdit 2020
Kerrosluvu	3 (tehdasosa), 1 (laajennus), 4 (siipiosat)
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	8774 / 8187
Rakennustapa	Pilari-palkkirakenne (paikalla valettu)
Katon muoto ja materiaali	Loiva harjakatto
Julkisivun materiaali	Paikalla muurattu, rapattu

RAKENNUSHISTORIA

Moottoritehtaan rakennustyöt aloitettiin sotien jälkeen, jolloin tuotanto oli vilkasta sotakorvausten vuoksi moottorien kysynnän moninkertaistuessa. Pienempien HZ-moottorien tuotanto siirrettiin Helsingistä Vaasaan. Pienmoottorien siirrettiin aluksi Kojetehtaalle (NN), kunnes Moottoritehdas valmistui.

Moottoritehtaan suunnitteli Egil Nicklin yhteistyössä Alvar Aallon kanssa. Rakennuksen suunnitelma noudatti Aallon laatimaa kokonaissuunnitelmaa, jossa tehdasalueelle aiottiin rakentaa useita erillisiä, pieniä tehdasrakennuksia. Kussakin rakennuksessa tuotettaisiin vain yhtä tuotetta tai tuoteryhmää. Suunnitelman taustalla oli kaksi perustetta: halu eristää eri tuotelinjat niin, että kustannuseurannan ja tuotantomenetelmien tarkkailu on helpompaa ja psykologinen vaikutus, koska työntekijöiden ajateltiin viihtyvän paremmin pienessä yksikössä ja tämän lisäävän työtulosta. Viihtyvyyden parantamiseksi tilojen suunnittelussa on erityisesti huomioitu sosiaalitilojen viihtyisyys.

Moottoritehtaan suunnittelussa toteutettiin Alvar Aallon yhtiön rakennussuunnitteluun tuomaa ajatusta rakennustyyppien standardoinnista. Lähtökohta oli luoda standardityyppi tehdasrakennuksesta, joita voitaisiin käyttää ilman suurempia muutoksia erilaisten kevyiden metalliteollisuuden tuotteiden valmistamiseen. Standardityypiksi luotiin silloisen rakennusjärjestyksen sallima suurin mahdollinen pinta-ala, joka voitiin toteuttaa yhdellä sisäänkäynnillä. Päämassassa sijaitsivat tuotantotilat ja kahdessa siipiosassa sosiaali- ja toimistotilat. Moottoritehtaan tarvitsema lämpö ja energia otettiin Kojetehtaalta maanalaista kanavaa eli kulverttia pitkin, missä kulkivat myös sähkö- ja vesijohdot. Vastaavanlainen kulvertti suunniteltiin koko tehdasalueelle.

Rakennuksen itäpuolelle rakennettiin yksikerroksinen laajennusosa 1948, jonka suunnittelivat Egil Nicklin ja Eskil Haldin Aallon ohjauksessa. Rakennuksen eteläpäätyä muutettiin 1960/61 Eskil Haldinin suunnitelmilla, kun 2. ja 3.kerroksen osastoja yhdistettiin. Rakennuksessa on tehty useita sisätilojen ja julkisivujen muutoksia, joista merkittävin 1990-luvulla Annikki Nurmisen arkkitehtitoimiston suunnitelmien mukaan. 1989/91 suunnitelman mukaan 3. kerroksessa kerroskorkeutta madallettiin ja korkeiden ikkunoiden yläosat peitettiin. Sisätiloja ja ikkuna-aukotusta muutettiin lisäksi 1994/95 pohjoispäässä ja 1998 eteläpäässä. Muutostöiden yhteydessä erot ikkuna-aukotuksessa tuotantolaitoksen ja sosiaali- ja toimistotilojen välillä ovat hävinneet. Alun perin tuotantolaitoksen puolella oli korkeat nauhaikkunat ja toimistotilojen puolella pienet ikkunat. Lisäksi kuvamateriaalin perusteella alun perin tummahkot ikkunapuitteet on muutettu muutosten yhteydessä vaaleiksi. Aiemmin vaaleanruskea rakennus on samoihin aikoihin maalattu vaalean keltaiseksi.

Uuden moottoritehtaan valmistuttua vanhassa moottoritehtaassa (BB) ryhdyttiin valmistamaan elektronilaitteita.

KAAVATILANNE

sr-3. Rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Rakennushistoriallinen selvitys:

Rakennuksen työpiirustukset on laatinut Egil Nicklin, mutta pääpiirustukset ovat todennäköisesti Alvar Aallon käsialaa. Rakennus kuuluu alueen ensimmäiseen rakennusvaiheeseen, jossa rakennusten tiilipintaa peittää vaalea rappaus. Rakennus on ajalleen tyypillinen kerrostalomainen tehdas, jossa selkeästi tulee esille Aallon käsitys pienimittakaavaisesta teollisuuslaitoksesta. Tehtaassa on toteutettu työntekijöille rakennetut erikoiset ”voileipäruokat”, erillisissä tehtaan rungosta ulostyöntyvissä siipirakennuksissa. Alkuperäiset vaaleanruskehtavat seinät on hiljattain maalattu alueen väriasteikkoon sopimattomalla keltaisella värillä. Ylempien kerrosten ikkunoita on muutettu ja niiden palauttaminen alkuperäiseen muotoon on suotavaa.

sr- 3 rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus, ei saa purkaa, arvot säilytettävä, ennallistavat korjaukset suositeltavia

Rakennusinventointi:

Rakennus ilmentää Alvar Aallon alueelle kaavailemaa pienimittakaavaisuutta, mikä oli ajan teollisuusrakentamisen ihanne. Rakennus on mielenkiintoinen lisä alueen rakennuskannassa. Sen olemassaolo todistaa, että hyvin toteutettu, vanha teollisuustila on pitkäikäinen ja muokattavissa uudenaikaiseen käyttöön. Rakennuksen tai alueen säilymisen tai käytön kannalta tarpeelliset muutokset sallittavia, mutta ennallistavat muutokset suositeltavia.

Sekä kulttuurihistoriallisesti että rakennushistoriallisesti merkittävä kohde.

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Moottoritehdas on osa alueen ensimmäistä rakennusvaihetta 1940-luvulla. Se oli alueen ensimmäinen kerrostalomainen rakennus, jonka suunnittelussa on toteutettu Aallon asemakaavaa sekä rakennuksen sijoittelun että massoittelemisen osalta. Rakennus on näkemien pääterakennus useasta suunnasta.

BB-rakennus suositellaan suojeltavan.

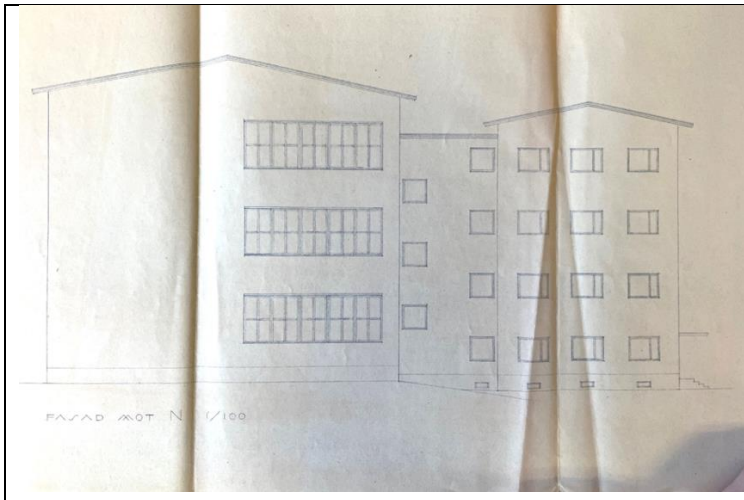
Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas	x	Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	---	--------------------------	---	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva BB-rakennuksesta:

BB, pohjois- ja länsisivut Strömbergin puistotien ja Virtaviivan risteyksessä. Rakennuksen edusta on ollut aidattu vastaavalla aidalla kuin nykyisin TK-rakennuksen pysäköintialue on Virtaviivan toisella puolella.

BB, pohjoisjulkisivu.

VALOKUVIA (2023, 2024)

BB, sisäpihan mänty.

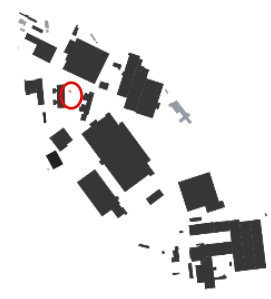
BB, sisääntulo virtaviivalle.

BB, pohjoispäädyn lastausalue.

BB, julkisivu Virtaviivalle.

INVENTOINTIKORTTI 5.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 2
Rakennustunnus	1015485312

PIHAPIIRIN KUVAUS
Kaasulaitos sijaitsee BB- ja RR-rakennusten välissä metsittyneessä maastonkohdassa. Rakennuksen ympärillä on kaivoja, jotka on peitetty.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	Kaasulaitos
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Kaasulaitos
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Tyhjillään
Rakennusvuosi	1946
Suunnittelija	Egil Nicklin
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa.
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa.
Kerros-luku	1
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	44/44
Rakennustapa	Tiili
Katon muoto ja materiaali	Harjakattoinen
Julkisivun materiaali	Muurattu ja rapattu

RAKENNUSHISTORIA
Kaasulaitos on rakennettu mm. moottoritehtaan (BB-rakennus) tarpeisiin.

KAAVATILANNE
sr-9 Alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
<p>Rakennushistoriallinen selvitys: <i>Rakennuksen on suunnitellut Egil Nicklin. Ensimmäisen rakennusvaiheeseen kuuluva rakennus. Rakennus on esimerkki pienestä ja vaatimattomasta mutta teollisuuskokonaisuuden kannalta tarpeellisesta erillisrakennuksesta alueella.</i> <i>sr-9 alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus, säilyttäminen suositeltavaa.</i></p> <p>Rakennusinventointi: <i>Rakennus kuuluu kuitenkin niiden pienten rakennusten joukkoon, joita voidaan kaavoitushankkeiden yhteydessä pyrkiä säilyttämään. Myös rakennuksen ympäristö on syytä säilyttää nykyisenluonteisena. Rakennusta ei ole tarpeen suojella.</i></p>

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
Mittakaavallinen arvo pienenä tukirakennuksena osana kokonaisuutta. Kaasulaitos rakennustyyppinä

ominainen osa teollisuusalueita. Se on muistuma ajasta, jolloin tukitoiminnot olivat erillisiä rakennuksia tehtaista.

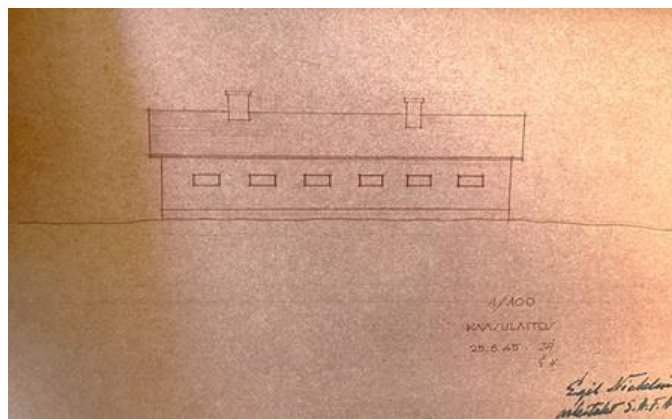
Rakennushistoriallisesti arvokas		Historiallisesti arvokas	x	Maisemallisesti arvokas	
----------------------------------	--	--------------------------	---	-------------------------	--

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva kaasulaitoksesta.

Kaasulaitos, eteläpääty ja itäsivu (lupakuva).

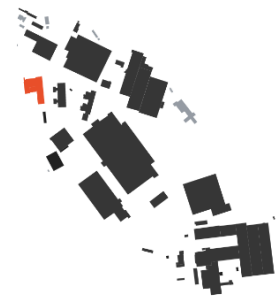
VALOKUVIA (2023)

Kaasulaitos, etelä- ja pohjoispääty.

KESKUSVARASTON ALUE

INVENTOINTIKORTTI 6.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Virtaviiva 8
Rakennustunnus	101548515J

PIHAPIIRIN KUVAUS
TK-rakennus rakennettiin Alvar Aallon kaavan mukaisesti loivaan rinteeseen Kojetehtaan eteläpuolelle. Rakennuksen ympärillä on laajoja asfaltoituja pysäköinti- ja lastausalueita.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	TK
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Keskusvarasto
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Aalto Congress Center kokous- ja saunatilat, logistiikka- ja varastotiloja
Rakennusvuosi	1945/46
Suunnittelija	Alvar Aalto
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Laajennus (lautavarasto): Alvar Aalto 1946 Laajennus (jatko-osa eteläpään): Alvar Aalto 1947/48 Laajennukset: Eskil Haldin 1950, 1963 Muutos (konepajakoulu): Annikki Nurminen 1973 Muutos (sisätila): Jorma Mandell 1975/76 Muutos (palotalli): Jorma Mandell 1981/82
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutos (Alvar Congress Centerin 2.krs tilojen kunnostus ja käyttötarkoituksen muuttaminen koontumis- ja liiketilaksi): Nac Arkkitehdit 2011
Kerros-luku	1 (läntinen osa ja yhdysosa) ja 2 (itäinen osa)
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	6 336 /6550
Rakennustapa	Pilaripalkki-rakenne (paikalla valettu)
Katon muoto ja materiaali	Harjakatto (läntinen osa), tasakatto (itäinen osa)
Julkisivun materiaali	Paikalla muurattu ja kalkittu, osin laudoitettu (läntisen osan päätykolmiot ja räystään aluslaudoitus)

RAKENNUSHISTORIA
Rakennus on ainoa Alvar Aallon arkkitehtitoimiston suunnittelema säilynyt rakennus tehdasalueen puolella. Aaltopuiston asuinalueella on jäljellä useita Aallon suunnitteleamia asuinrakennuksia. Alun perin rakennus on mahdollisesti muodostunut kahdesta identtisestä katosrakennuksesta.
Maanperäolosuhteet vaikuttivat rakennukseen suunnitteluun ja toteutukseen; varasto-osa sijoitettiin mäen päälle kalliopohjalle ja käytävällä muihin tiloihin yhdistetyt pakkaustilat lähemmäs radan vartta. Pakkaamo-osaan Aalto suunnitteli kaksi kattoikkunarakennelmaa ja ensimmäisen vaiheen varasto-osan katto oli pakkaamon katon peilikuva. Alkuvaiheen suunnittelussa huomioitiin mahdolliset tulevat tarpeet laajentaa ja korottaa rakennusta.
Vuonna 1947/48 varastohallia laajennettiin eteläpäästä ja korotettiin lisäkerroksella, jolloin rakennukseen tehtiin tasakatto. Pakkaamo-osan pyörästeyllä harjakatolla nykyisinkin oleva kattoikkuna näkyy samaisen laajennuksen suunnitelmassa, mutta ei vielä rakennuksen ensimmäisen vaiheen suunnitelmassa.

Ensimmäisen laajennuksen jälkeen rakennusta on laajennettu monta kertaa. Aallon suunnitelman mukaan rakennuksen ulkoseinät tuli slammata hiekka- ja oikkukivien sekaisella laastilla. Vuonna 1963 rakennettiin Eskil Haldinin suunnittelema laajennus yhdyskäytävän eteläpuolelle sekä katokset pakkaamo-osastolle. Eskil Haldin suunnitteli toimistotiloja toiseen kerrokseen, minkä yhteydessä julkisivujaotusta muutettiin puhkomalla uusia ikkunoita ja sisäänkäyntijärjestelyitä muutettiin. Annikki Nurmisen toimiston suunnitelmien mukaan muutettiin toisen kerroksen sisätiloja konepajakoulun tiloiksi vuonna 1973. Tämän jälkeen Jorma Mandell suunnitteli saman kerroksen sisätilojen muutoksia vuosina 1975 ja 1981. Rakennuksen vuosina 1947/48 korotetun osan pohjoispäätyyn lisättiin palotallin suuret ovet vuonna 1981.

Keskusvaraston ikkuna-aukotus poikkeaa saman aikakauden rakennuksista alueella, koska korkeiden, kaapeiden ikkunoiden sijasta Aalto käytti hänelle ominaisia pitkiä, matalia ikkunanauhoja. Rakennus on julkaistu Göran Schildtin laatimassa Alvar Aalto-työluettelossa.

Keskusvaraston läheisyydessä sijaitsivat Aallon vuosina 1947/48 suunnittelema autovaaka ja siihen liittyvä pieni rakennus, jotka on myöhemmin purettu.

KAAVATILANNE

sr-3. Rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Rakennushistoriallinen selvitys:

Keskusvarasto on Alvar Aallon suunnittelema 1945–1948, ja on tyypillisin aaltomainen rakennus alueella. Monet rakenteelliset ratkaisut ja yksityiskohdat heijastavat selkeästi Aallon käden jälkeä, mm. kattoikkunat, kaiteet ja betonipylväiden puurimoitukset. Rakennus on konkreettinen ja tärkeä muistuma Aallon merkityksestä alueen suunnittelijana ja yhtiön rakennustoiminnan ohjaajana. Myöhemmät laajennusosat on suunnitellut mm Eskil Haldin (1948–1963) ja Annikki Nurminen (1973), Aallon tyyliä tiukasti seuraten. Rakennus kuuluu Strömbergin alueen ensimmäiseen rakennusvaiheeseen. Paikalla muuratut tiiliseinät joissa vaalea kalkkirappaus, tummat puuosat.

sr-3 (rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus, ei saa purkaa, arvot säilytettävä, ennallistavat korjaukset suositeltavia).

Rakennusinventointi:

Rakennus edustaa aikansa laadukasta varastorakentamista. Siinä on loiva harjakatto ja julkisivut osin muurattu, osin laudoitettu. Rakennus on julkaistu Göran Schildtin laatimassa Aalto-työluettelossa. Rakennusta on vuosikymmenten saatossa muutettu niin runsaasti, että sen rakennustaiteellisen arvon määrittäminen on varsin monimutkaista. Alkuperäisestä Alvar Aallon toimistossa laaditusta suunnitelmasta ei sellaisenaan ole paljoakaan jäljellä.

Kaksikerroksinen laajennusosa ei kaipa suojelua useiden eri suunnittelijoiden laatimien lukuisten muutosten vuoksi.

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Keskusvarasto on osa alueen 1. rakennusvaihetta 1940-luvulla. Se on ainoa Alvar Aallon kokonaan suunnittelema rakennus alueella pois lukien pyöräkatokset. Alkuperäisessä osassa on hienovaraisia Aallolle ominaisia yksityiskohtia. Alkuperäinen ja 40-luvun lopun laajennettu ja korotettu osa ovat esimerkillisiä tyyliuuntensa kuvia. Keskusvarasto on rinteeseen avoimella paikalle sijoituessaan näkyvä rakennus alueen sisällä ja ulkopuolella.

TK-rakennus suositellaan suojeltavan.

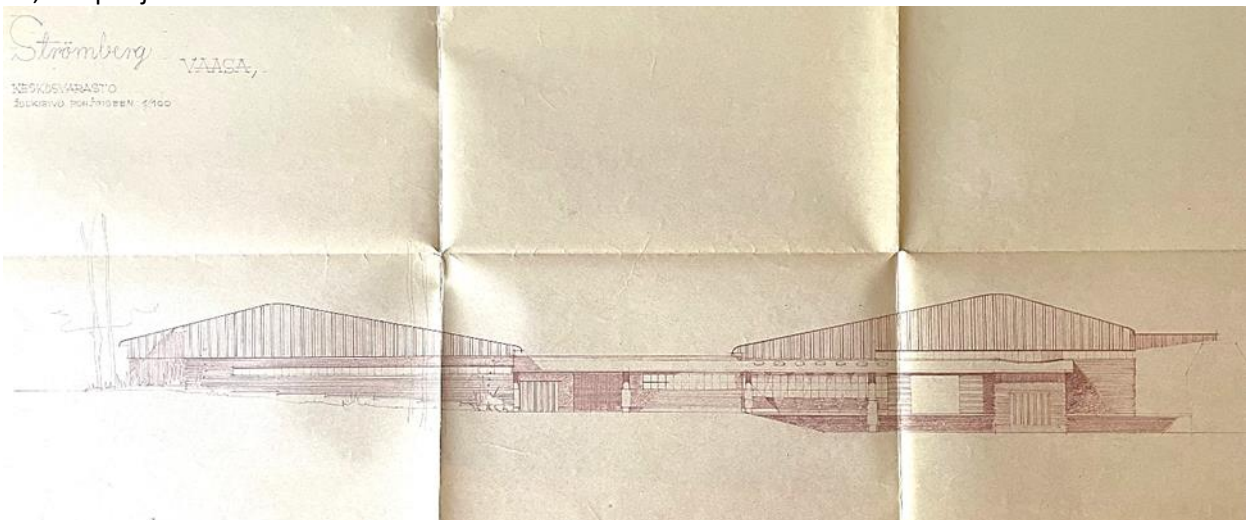
Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas	x	Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	---	--------------------------	---	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

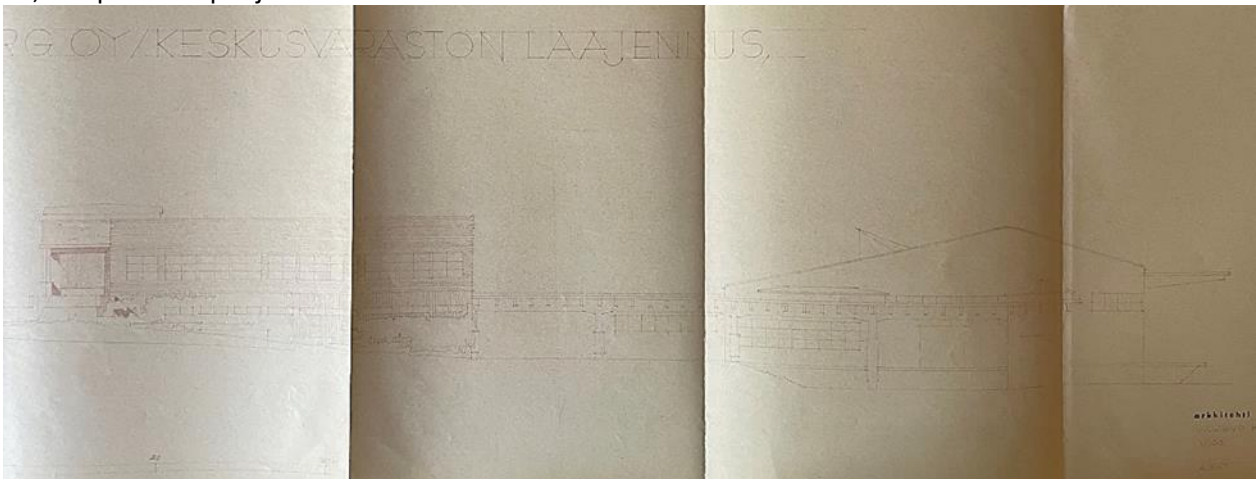
Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva TK-rakennuksesta:

TK, osa pohjoissivusta.

TK, alkuperäinen pohjoissivu.

TK, pohjoissivu vuoden 1947 laajenuksessa.

TK, Alkuperäinen osa.

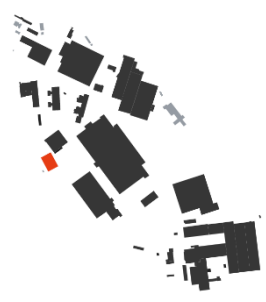

TK, Korotettu laajennus.

TK, lastausalue länsisivulla eri kohdista kuvattuna.

INVENTOINTIKORTTI 7.

KOHTEEN SIIJAINTI	
Osoite	Sähkötie 6
Rakennustunnus	101548527X

PIHAPIIRIN KUVAUS
Katos sijaitsee rautatien läheisyydessä alavassa maastonkohdassa. Puusto ympäröi katosta radan puoleisen julkisivun avointa tilaa lukuun ottamatta.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	VK
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Varastokatos
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Tukirakennus
Rakennusvuosi	1949/52
Suunnittelija	Bertel Liljeqvist
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa.
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa.
Kerroslukku	1 (korkea avohalli)
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	1 850/1835
Rakennustapa	Pilari-palkkirakenne (paikalla valettu)
Katon muoto ja materiaali	Harjakatto
Julkisivun materiaali	Seinät muurattu ja valkoinen rappaus, tummat puuosat räystäänalusissa ja päätykolmioissa

RAKENNUSHISTORIA
Rakennus on alueen länsilaidalla yleisen junaradan vieressä, ja sen avonaisen hallin läpi kulkee kaksi teollisuuden pistoraidetta, jotka ovat aikoinaan jatkuneet keskusvarastolle (TK) ja kojetehtaalalle (NN) asti. Paikalla valettu betoninen pilari-palkkirakenne kannattaa kattoa. Pilareissa on kannattimet nostureille. Katoksen katon rajassa on suullisen tiedon mukaan sijainnut jonkinlainen työtila tai ohjauskeskus. Eteläpäätyyn on puhkaistu oviaukko tuntemattomana ajankohtana, mutta muita muutoksia ei ole tiedossa.

KAAVATILANNE
sr-9. Alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
Rakennushistoriallinen selvitys: <i>Katosrakennus on Bertel Liljeqvistin suunnittelema ja valmistui v. 1952. Paikalla muurattu tiili, valkoinen rappaus, tummat puuosat. Rakennus toistaa väriltään ja muodoltaan Keskusvaraston henkeä ja osoittaa siten Alvar Aallon voimakasta vaikutusta alueen varhaisvaiheen suunnittelussa. Rakennus on huolellisesti suunniteltu, suurikokoinen ja näyttävä esimerkki teollisuusarkkitehtuurin monesta erilaisesta rakennustyylistä.</i> <i>sr-9 alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus, säilyttäminen suositeltavaa.</i>

Rakennusinventointi:

Rakennusta ei ole tarpeen suojella. Rakennus kuuluu kuitenkin niiden vaatimattomien rakennusten joukkoon, joita voidaan kaavoitushankkeiden yhteydessä pyrkiä säilyttämään.

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI**SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)**

Raidekuljetusten logistiikkaa palveleva funktionaalinen rakennus, joka kuvastaa yhtä teollisuusalueen rakennustyyppiä. Väriytyksen ja materiaalien osalta osa Keskusvaraston kokonaisuutta. Keskeinen osa maisemaa Korkeamäen asuinalueen sekä Itäisen Ratakadun ja raidealueen suuntaan.

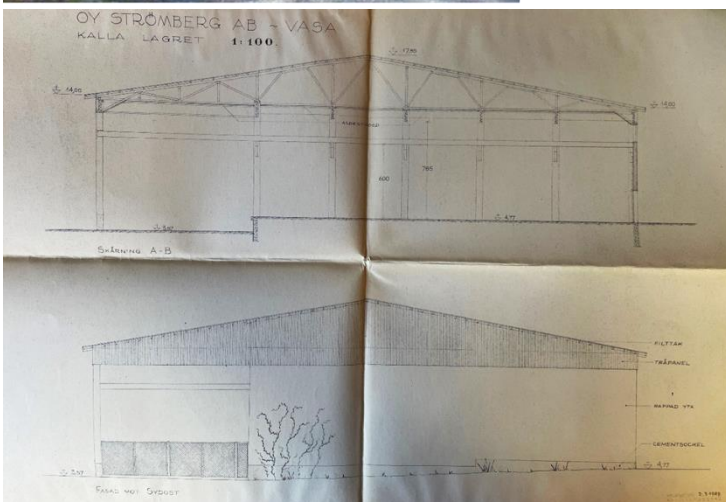
Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas		Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	---	--------------------------	--	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva VK-rakennuksesta

VK, länsisivu.

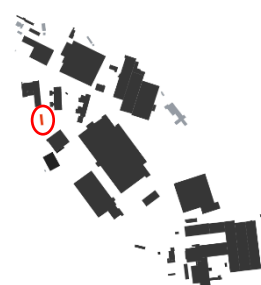
VK, eteläpääty.

VK, eteläpääty.

VK, rakennuksen sisäkatto.

INVENTOINTIKORTTI 8.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Virtaviiva 10
Rakennustunnus	101548526W

PIHAPIIRIN KUVAUS
Katosrakennus sijaitsee hiekkakentän laidalla lähellä rautatietä.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	VR
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Avokatos (sirkkelivaja/hevostalli)
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Tukirakennus
Rakennusvuosi	1952
Suunnittelija	Eskil Haldin
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa.
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Eteläjulkisivun ovien poisto: ajankohta ei tiedossa.
Kerrosluku	1
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	336 / 336
Rakennustapa	Hirsirunkoinen
Katon muoto ja materiaali	Harjakatto
Julkisivun materiaali	Lautavuorattu

RAKENNUSHISTORIA
Katoksen viereisellä kentällä on sijainnut suuri sirkkeli, jota on ilmeisesti käytetty rakennuspuun tai pakkauslaatikoiden puutavaran työstämiseen. Katoksessa on hirsikehikko ja julkisivut on verhottu pystylaudoituksella. Rakennuksen päätyjen pystylaudoituksen tuuletusaukot ovat todennäköisesti lainattu Aallon tekemästä TK-rakennuksen pakkaamon lautavaraston piirustuksista. Katoksen rakenteissa ja julkisivussa on muutamia Haldinille tyypillisiä huoliteltuja detaljeja. Alun perin rakennuksen etujulkisivu oli oveton, ja lukittavat liukuovet on lisätty myöhemmin ja uudelleen poistettu tuntemattomana ajankohtana.

KAAVATILANNE
sr-9 Alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
Rakennushistoriallinen selvitys: <i>Katos kuuluu vaatimattomampana rakennuksena samaan ajalliseen ja tyylliseen ryhmään kuin Keskusvarasto TK ja avokatos VK, joissa on yhdistetty vaaleat seinäpinnat ja tummaksi kyllästetty puu. Rakennukseen liittyvä tieto, että se olisi toiminut saksalaisten joukkojen autotallina Lapissa sotien jälkeen, on mielenkiintoinen, mutta tietoon ei ole saatu varmistusta. Virallisesti huolella suunniteltu katos on Eskil Haldinin käsialaa.</i> <u>sr-9 alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus, säilyttäminen suositeltavaa.</u>

Rakennusinventointi:

Rakennusta ei ole tarpeen suojella. Rakennus kuuluu kuitenkin niiden pienten rakennusten joukkoon, joita voidaan kaavoitushankkeiden yhteydessä pyrkiä säilyttämään.

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI**SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)**

Varastorakennus on osa TK- ja VK-rakennusten rakennusryhmää rakennustavan (materiaalit, väritys) perusteella. Se on hyvin suunniteltu pieni tukirakennus, joka kuvaa hyvin alueella vallinnutta laadukasta rakennussuunnittelun perinnettä.

Historiallisen arvon määrittäminen vaikeaa tietojen puutteellisuuden vuoksi.

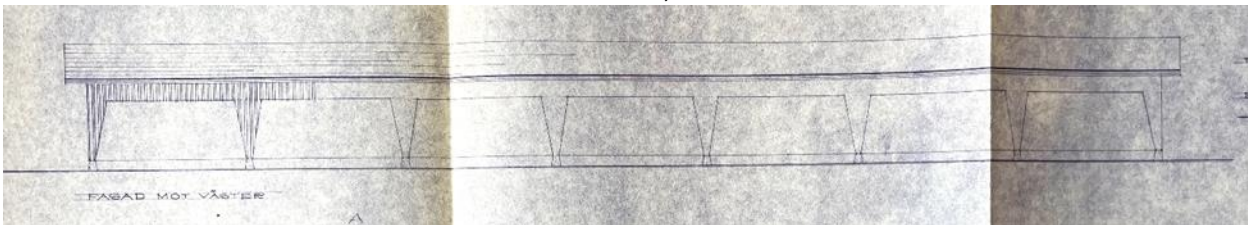
Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas		Maisemallisesti arvokas	
----------------------------------	---	--------------------------	--	-------------------------	--

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva VR-rakennuksesta:

VR, länsisivu.

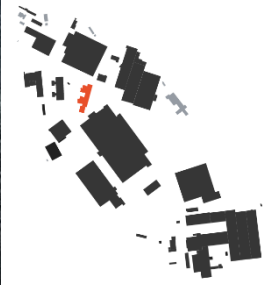
VR, länsijulkisivu.

VALOKUVIA (2023)

VR, pohjoispääty ja länsisivu.

KONTAKTORITEHTAAN ALUE

INVENTOINTIKORTTI 9.

KOHTEEN SIIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 4
Rakennustunnus	1015485301

PIHAPIIRIN KUVAUS
Rakennus sijoittuu Alvar Aallon kaavan mukaisesti loivan rinteeseen suuntaisesti pääty puistotien suuntaan. Rakennusta ympäröi puusto, joka kasvaa paikoin hyvin lähellä rakennusta.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	RR
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Kontaktoritehdas
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Toimistotilaa, pääosin tyhjiällä
Rakennusvuosi	1946/48
Suunnittelija	Egil Nicklin
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Laajennus (niklaamo): Eskil Haldin 1965/67 Muutos (mm. ikkunoita, väliseinä- ja käyttötarkoituserämuutoksia): Annikki Nurminen 1988/89
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Korjaus (IV-saneeraus, A- ja B-sisäänkäyntien pintojen päivitys): Nac Arkkitehdit 2009/2012
Kerrosluvu	3 (tehdasosa), 1 (länsisiivet), 1 lisärakennus (ent. niklaamo)
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	8973 / 8424
Rakennustapa	Pilari-palkkirakenne (paikalla valettu)
Katon muoto ja materiaali	Tasakatto
Julkisivun materiaali	Paikalla muurattu, rapattu

RAKENNUSHISTORIA
<p>Kontaktoritehdas on kolmas alueen tehdas ja toinen toteutuneista pienistä tuotantolaitoksista, joita Aallon yleissuunnitelmassa oli teollisuusalueella kaikkiaan 17. Näin ollen se noudattaa Aallon kokonaissuunnitelmaa tehdasalueen rakentumisesta.</p> <p>Rakennuksesta on löytynyt kaksi lähes samanlaista piirustussarjaa, joista toisen on allekirjoittanut Egil Nicklin ja toisen Eskil Haldin. Piirustuksissa on eroja julkisivudetaljeissa ja vähäisessä määrin sisätiloissa. Ilmeisesti Haldin on ottanut työn vastuulleen hankkeen ollessa vielä kesken. Aalto on antanut yksityiskohtaisia ohjeita rakennuksen rakentamisesta molemmille. Aalto suunnitteli tehtaaseen voileipäruokasalien sisustuksen ja rakennuksen itäpuolelle turvekattoisen muuntamorakennuksen, joka on purettu.</p> <p>Kontaktoritehdas on kolmekerroksinen ja sen julkisivua kiersivät korkeat ikkunarivistöt. Alun perin rakennuksen päämassassa sijaitsi tuotantotiloja ja matalissa siipiosissa sosiaalitylöitä (mm. voileipäruokasaleja) sekä toimistotiloja, kuten piirustusosasto. Kolmekerroksisen tuotanto-osan ensimmäisessä kerroksessa vastaanotettiin valmistuksessa käytettävä raaka-aine ja puolivalmisteet. Toisessa kerroksessa tapahtui tuotteiden konetyöstö ja tarkistus ennen niiden siirtymistä kolmannen kerroksen kokoomaosalalle. Tehtaassa valmistettiin pääasiassa kontaktoreita, erilaisia kytkimiä sekä korkeajännitevalaisimia.</p> <p>Vuonna 1951 toteutettiin tilamuutoksia, kun 3.kerros muutettiin yhtenäiseksi saliksi poistamalla varasto ja eteläiseen toimistosiipeen sijoitettiin kemiallinen laboratorio. Rakennusta laajennettiin vuonna 1967 Haldinin suunnittelemana yksikerroksisella niklaamalla. 1980-luvun lopussa Annikki Nurminen</p>

arkkitehtitoimisto laati sisätilojen muutossuunnitelmat, joissa mm. muutettiin tehdassalin huonekorkeutta sekä toisen ja kolmannen kerroksen julkisivun ikkuna-aukotusta peittämällä korkeiden ikkunoiden yläosat.

KAAVATILANNE

sr-3 Rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Rakennushistoriallinen selvitys:

Rakennuksen on virallisesti suunnitellut Egil Nicklin 1946, mutta kirjeenvaihdosta päätellen Alvar Aalto on hyvin yksityiskohtaisesti antanut ohjeita rakentamisesta sekä Nicklinille että yhtiön rakennusmestari Eskil Haldinille. Rakennus edustaakin hyvin pitkälle Alvar Aallon ajatuksia Strömbergin tehdasalueen toteutuksesta. Rakennus kuuluu alueen ensimmäiseen rakennusvaiheeseen, jonka rakennuksissa yleensä käytettiin paikalla muurattua tiiltä sekä vaaleata rappaista. Rakennus on ajalleen tyypillinen kerrostalomainen tehdas, jossa funkistyyliin sisustetut porrashuoneet on sijoitettu erilliseen ulostyöntyvään siipiosaan. Eri-tyisesti rakennuksen ikkunapintojen jäsentely heijastaa vaikutteita 1900-luvun alkupuolen modernistisesta teollisuusarkkitehtuurista ja sen nimekkäistä edustajasta Walter Gropiuksesta ja Bauhaus-tyylistä. Rakennuksen ylempien kerrosten ikkunat on muutettu ja niiden palauttaminen alkuperäiseen muotoonsa olisi suositeltavaa.

sr-3 rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus, ei saa purkaa, arvot säilytettävä, ennallistavat korjaukset suositeltavia.

Rakennusinventointi:

Rakennus ilmentää Alvar Aallon alueelle kaavailemaa pienimittakaavaisuutta, mikä oli ajan teollisuusrakentamisen ihanne. Rakennus on mielenkiintoinen lisä alueen rakennuskannassa. Sen olemassaolo todistaa, että hyvin toteutettu, vanha teollisuustila on pitkäikäinen ja muokattavissa uudenaikaiseen käyttöön. Rakennuksen tai alueen säilymisen tai käytön kannalta tarpeelliset muutokset sallittavia, mutta ennallistavat muutokset suositeltavia.

Sekä kulttuurihistoriallisesti että rakennushistoriallisesti merkittävä kohde.

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Kontaktoritehdas on osa alueen ensimmäistä rakennusvaihetta 1940-luvulta. Se noudattaa Aallon kaavaa sijoituessaan pääty pääkadun suuntaisesti sekä ollessaan massoitteeltaan pienimittakaavainen, kerrostalomainen tehdasrakennus. Ikkuna-aukotuksen jäsentely heijastaa Bauhaus-tyylin piirteitä. Rakennus on keskeinen osa alueen pääkadun, Strömbergin puistotien, katutilaa.

RR-rakennus suositellaan suojeltavan.

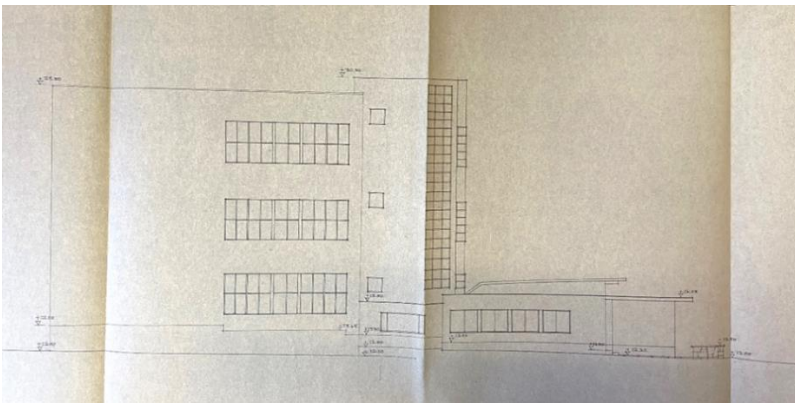
Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas	x	Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	---	--------------------------	---	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva RR-rakennuksesta:

RR, pohjoisjulkisivu.

RR, pohjoispääty.

VALOKUVIA (2023)

RR, länsisivu ja pohjoispääty.

INVENTOINTIKORTTI 10.

KOHTTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 4
Rakennustunnus	-

PIHAPIIRIN KUVAUS
Pyöräkatokset sijaitsevat RR- ja BB-rakennusten välissä päädyt puistotien suuntaisesti. Männyt ympäröivät ja kasvavat katosten välissä.

KOHTTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	Polkupyöräkatos
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Polkupyöräkatos
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Polkupyöräkatos
Rakennusvuosi	1947/48
Suunnittelija	Alvar Aalto
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa.
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa.
Kerroslukku	1
Rakennustapa	Luonnonkivestä muurattu
Katon muoto ja materiaali	Pulpettikatto, puurakenteinen (katokset)
Julkisivun väri ja materiaali	Luonnonkiveä

RAKENNUSHISTORIA
<p>Alvar Aalto suunnitteli kaksi vastakkain olevaa neljästä polveilevasta osasta muodostuvaa polkupyöräkatosta ja luonnonkivimuureja viheristutuksia varten Kontaktoritehtaan (RR-rakennus) läheisyyteen. Katosten alaosa on muurattu luonnonkivistä ja katososa on tummaksi käsiteltyä puuta. Polkupyörätelineet ovat ainoat Alvar Aallon toimiston suurin piirtein alkuperäisasussaan säilynyt rakennelma Strömberg Parkissa. Katoksista ei ole löytynyt kuvamateriaalia arkistosta, mutta katosten nykyiset valaisimet lienevät myöhemmin asennettuja.</p> <p>Pyöräkatosten lisäksi Aallon suunnitelmaan kuuluivat kivimuurit, joiden päällä on syvennys viheristutuksia varten. Osa muureista on todennäköisesti poistettu jossakin vaiheessa. Kivimuuriteemaa viheristutuksia varten on jatkettu tehdasalueella myöhemmin ensin luonnonkivistä muurattuna ja myöhemmin betonista valettuna esimerkiksi kojeistotehtaan (KT-rakennus) edustalla. Uusimmista betonimuureista kuitenkin puuttuu ura istutuksia varten.</p>

KAAVATILANNE
sr-10 Säilytettävä rakennelma (kiviaita tms.)

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
<p>Rakennushistoriallinen selvitys: <i>Alvar Aallon v. 1947 suunnittelema polkupyörärien pysäköintitila on rakennettu harmaakivestä ja tummaksi kyllästetystä puusta. Polkupyörätelineet ovat esimerkki Alvar Aallon pyrkimyksestä luonnonläheisyyteen</i></p>

ja inhimillisyyteen, mahdollisimman viihtyisän ja siten tuottoisan teollisuusympäristön luomiseksi. Katetut polkupyörätelineet ovat erittäin tyylikkää ja Aalto on ne hienovaraisesti sovittanut luonnonmaisemaan. Polkupyörien pysäköinti muistuttaa myös siitä, että alueelle ja alueen sisällä alun perin liikuttiin pääasiallisesti polkupyörällä.

sr-10 säilytettävä rakennelma.

Rakennusinventointi:

Rakennushistoriallisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittävä kohde. Suojelua määriteltäessä on syytä ottaa huomioon koko lähimiljö: rakennukset, rakennelmat, kasvillisuus, vanha tiepohja.

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Pyöräkatokset ovat huolellisesti suunniteltu ja toteutettu aikaa kestävästä materiaaleista. Ne kuvastavat vähäiseenkin rakennelmaan alueella käytettyä korkeaa suunnittelupanosta. Katokset ovat muistuma ajasta, jolloin pyöräily oli pääliikkumismuoto alueen sisällä ja sinne saavuttaessa. Ne ovat keskeinen osa pääkadun katunäkymää kahden kerrostalomaisen rakennuksen muodostamassa puistomaisessa kokonaisuudessa.

Polkupyöräkatokset suositellaan suojeltavan.

Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas	x	Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	---	--------------------------	---	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva polkupyöräkatoksista.

Polkupyöräkatos, Strömbergin puistokadulta kuvattuna.

Pyöräkatoksista ei löytynyt lupakuva.

VALOKUVIA (2023)

Pyöräkatokset Strömbergin puistotieltä kuvattuna.

Pyöräkatoksen takaosa RR-rakennuksen etupihalta kuvattuna.

Pyöräkatos ja muuri.

Kivimuurin yksityiskohta, istutusura.

INVENTOINTIKORTTI 11.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Muottitie 5
Rakennustunnus	101548524U

PIHAPIIRIN KUVAUS
Rakennuskokonaisuus sijoittuu LP-rakennuksen pohjoispuolelle. Rakennuksen itäpuolelta kulkee Strömberginkadulta tuleva liikenne, ja liittymän yhteydessä oleva pysäköintialue sijoittuu TSK-rakennuksen pohjoispuolelle. Rakennuksen länsi- ja itäpuolella on Strömberginkadun suuntainen metsäkaistale.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	TSK
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Pohjoisportti (entinen Pääportti) ja sosiaalirakennus
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Tyhjillään
Rakennusvuosi	1950/52
Suunnittelija	Eskil Haldin
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutos (sisätilat ja julkisivu): Annikki Nurminen 1976/77
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa
Kerrosluvu	1
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	899/782
Rakennustapa	Betonirunkoinen
Katon muoto ja materiaali	tasakatto (porttirakennus), harjakatto (sosiaalirakennus)
Julkisivun väri ja materiaali	pystyrimoitus (porttirakennus), rapattu julkisivu (sosiaalirakennus)

RAKENNUSHISTORIA
<p>Alueen ensimmäinen portinvartijarakennus rakennettiin vuonna 1944 nykyisen Pohjoisportin luoteispuolelle. Pohjoisportiksi kutsuttu portinvartijarakennus rakennettiin sosiaalirakennuksen (TSK) yhteyteen 1950-luvun alussa, minkä seurauksena vanhempi portinvartijanrakennus purettiin. Sisäänkäynti tehdasalueelle siirtyi Pohjoisportille, joka toimi alueen pääporttina 1970-luvulle asti.</p> <p>Porttirakennuksessa oli portinvartija tilan lisäksi tilat tehdasalueen poliiseille. Portilla oli ympärivuorokautinen poliisivartio. Porttirakennuksen viereen rakennettiin sosiaalikonntori, johon sijoitettiin muun muassa sosiaalitoimisto ja ensiapuasema.</p> <p>Sosiaalirakennus on toiminut työpaikkalääkäriasemana, henkilökunnan kokous- ja virkistystiloina. Pohjakerrokseen on rakennettu ampumarata.</p> <p>Vuonna 1977 tehdyssä muutoksessa sisätilat ja julkisivuja muutettiin, jolloin rakennuksen alkuperäinen luonne muuttui. Merkittävä rakennuksen kokonaishahmoon vaikuttava muutos oli aiemmin pyöreäkulmaisesta tasakatosta muuttaminen kulmikkaaksi.</p>

KAAVATILANNE
sr-9. Alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Rakennushistoriallinen selvitys:

Sosiaalirakennuksen yhteydessä sijaitsevasta Pohjoisportista tuli alueen pääportti, kun pääkulkutie alueille muutettiin alkuperäiseltä paikaltaan tehdasalueen itärajaa pitkin hieman etelämmäksi. Pohjoisportti osoittaa siten pääportin paikan vuosien 1952 ja n. vuoden 1970 välillä. Porttirakennus on tyyllisesti säilynyt alkuperäisessä 1950-luvun asussaan julkisivurimoituksineen ja vartijanluukkuineen. Portinvahdin tiloissa on säilynyt vanhoja teknisiä viestintä- ja kulunvalvontalaitteita.

sr-9 alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus, säilyttäminen suositeltavaa.

Rakennusinventointi:

Rakennusta ei ole tarpeen suojella. Vanhat viestintä- ja kulunvalvontalaitteet olisi syytä ottaa talteen ja säilyttää (esim. museoida).

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Porttirakennus on vanhin alueella säilyneistä rakennustyypin edustajista. Se on toiminut alueen pääporttina kaksi vuosikymmentä. Rakennus on pääosin säilynyt alkuperäisessä asussaan (pl. kattomuutos). Se sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla alueellisen kokoojakadun, Strömberginkadun, varrella.

Porttirakennus suositellaan suojeltavan.

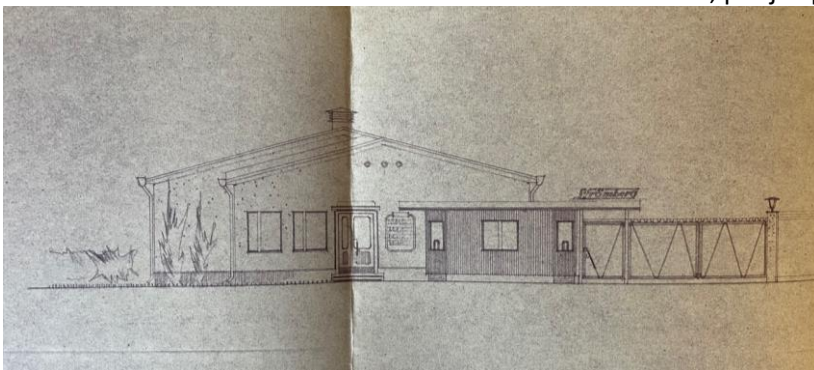
Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas	x	Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	---	--------------------------	---	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva TSK-rakennuksesta

TSK, pohjoispääty.

TSK, pohjoispääty.

Pohjoisportti ja sosiaalirakennus sekä taustalla LP-rakennus.

Pohjoisportin ja sosiaalirakennuksen pohjoispääty.

Pohjoisportti, länsisivu.

MUUNTAJATEHTAAN ALUE

INVENTOINTIKORTTI 12.

KOHTTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 15 – Dynamotie 4
Rakennustunnus	1015485367

PIHAPIIRIN KUVAUS
Rakennuskompleksi sijoittuu loivaan rinteeseen rautatien läheisyyteen. Rakennusta ympäröivät asfaltoidut lastaus- ja pysäköintialueet, joilla kasvaa muutamia maisemallisesti vaikuttavia mäntyjä. Rakennuksen länsipuolella on pieniä tukirakennuksia ja itä- ja eteläpuolella metsää.

KOHTTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	FF
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Jakelumuuntajatehdas
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Pääosin tuotantotilaa, myös toimistotilaa
Rakennusvuosi	1950/51
Suunnittelija	Bertel Liljeqvist
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutokset (sisätilat): Eskil Haldin 1953, 1961 Laajennus (itään päin): Eskil Haldin 1955/61 Laajennus (oikosulkukoestamo): Eskil Haldin 1955, 1964 (purettu) Uudisrakennus (tilapäinen varastorakennus FF-rakennuksen pohjoispuolelle): Eskil Haldin 1960 Laajennus (ohjaamo, konttorirakennus): Eskil Haldin 1964 Laajennus (trukkitalli): Eskil Haldin 1966 Laajennus (kojekoestamon laajennus): Eskil Haldin 1971 Uudisrakennus (happi- ja asetyleenikeskus): Eskil Haldin 1973 Muutos (oikosulkuhallin junasuojat): Jorma Mandell 1973 Muutos (konttorikerrokset: väliseinämuutoksia): Eskil Haldin 1973/74/75 Laajennus (konttoriosa): Annikki Nurminen 1977 Muutos (uusi putki- ja kaapelijohtokanaali, ATK-keskukseen yhdistävän osan purkamisen): Annikki Nurminen 1978 Laajennus (generaattorirakennus länsisivulle): Annikki Nurminen 1978 Muutos (sisätilat): Annikki Nurminen 1979/81 Laajennus (puutyöosaston laajennus): Annikki Nurminen 1979 Muutos (uusia oviaukkoja pohjoissivulla): Annikki Nurminen 1980 Laajennus (tutkimuslaitoksen laajennus): Annikki Nurminen 1982

	<p>Laajennus (muuntajien pesutila): Jorma Mandell 1982</p> <p>Laajennus (tutkimuslaitokseen muuntajatila): Annikki Nurminen 1986</p> <p>Muutos (puku- ja pesutilat, puutyöosasto): Jorma Mandell 1987</p> <p>Muutos (kellarikerroksessa väliseinämuutoksia eväsröyhtötiloissa): Annikki Nurminen 1988</p> <p>Laajennus (kerosiini- ja kuivauslaitos): Insinööritoimisto Kukkola&Salin oy 1989</p> <p>Laajennus (malliprosessitilat): Annikki Nurminen 1994</p> <p>Muutos (tuulikaappi ja IV-konehuone): Annikki Nurminen 1996</p>
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	<p>Muutos (sisätiloissa toimistoparven, portaikon ja kulkusillan rakentaminen, uusi ulkokatos ja kaasuväestö): Nurminen Antila 2001</p> <p>Muutos (palo-ovissa ja –alueissa, savunpoistoluukkuja julkisivuilla, ovimuutoksia (uusi nosto-ovi ym.), katon iv-konehuoneen laajennus): Nurminen Antila 2007, 2010, 2012, 2013/14, 2018</p> <p>Muutos (2.krs toimistotilamuutos ja uudet sosiaalitilat): Nurminen Antila 2012/13, Nac Arkkitehdit 2015, 2018</p> <p>Muutos (julkisivumuutoksia: ikkuna- ja ovivaihdot, lastauslaiturit, uusia nosto-ovia, katolle uusi iv-konehuoneita): Nurminen Antila 2016–2017, Nac Arkkitehdit 2018, 2020–2021</p> <p>Muutos (uudet wc-tilat, sosiaalitilojen muutokset, toimistoparven laajennus): Nac Arkkitehdit 2018, 2021</p> <p>Hitachin tilojen muutokset (IV-konehuoneen siirto, muuntajaöljykantit): Nac Arkkitehdit 2021/22</p> <p>Hitachin tulipalossa tuhoutuneen hallin purkaminen, jäävien rakennusten rajapintojen sulkeminen, alapohjaa ei pureta: Nac Arkkitehdit 2023</p>
Kerrosluvu	1 (tehdashallit), 2 (toimisto-osa)
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	58 382 / 58760
Rakennustapa	Pilari-palkkirakenne
Katon muoto ja materiaali	Loiva harjakatto, huopakate
Julkisivun väri ja materiaali	Paikalla muurattu, rapattu julkisivu (1. vaihe), kalkkihiiekkatiili (paikalla muurattu ja elementti (laajennukset))

RAKENNUSHISTORIA

Muuntajia on koottu Kojetehtaalla vuodesta 1949 alkaen. Samana vuonna yhtiö teki päätöksen koko muuntajatuotannon siirtämisestä Vaasaan.

1940-luvun lopulla tehdasalueen rakentamista jatkettiin pieniin tuoteryhmittäin eriytettyihin rakennuksiin. FF-rakennuskokonaisuus eli muuntajatehtaat (jakelu- ja suurmuuntajatehdas) ja konttorirakennus (HH-rakennus) sekä korkeajännitelaboratorio sijoitettiin tehdasalueen kaakkoiskulmaan. Nykyinen FF-rakennuskokonaisuus koostuukin useasta eri vuosikymmeninä rakennetuista yksiköistä ja osista muodostaen erittäin suuren teollisuuskompleksin.

Jakelumuuntajatehdas valmistui 1950. Muuntajatehtaat olivat alun perin kaksi erillistä rakennusta, joista jakelumuuntajatehtaan viereen rakennettiin vuonna 1951 konttorirakennus (HH). Konttorirakennus sosiaalitoiminnan palveli molempia muuntajatehtaita. Rakennuksesta oli käytävä jakelumuuntajatehtaaseen, joka purettiin 1978 muutostöiden yhteydessä.

Muuntajatehdasta jatkettiin 1961 itään päin Eskil Haldinin suunnittelema laajennuksella. Laajennusosan pohjoissivua muutettiin rakentamalla sinne kahteen kerrokseen toimistotiloja 1974/75 ja 1979/81, minkä yhteydessä pohjoisen puoleinen julkisivu muutettiin. Korkeajännitelaboratorion lounaiskulmaan rakennettiin 1964/65 Eskil Haldinin suunnitelmien mukaan toimistotiloja. Rakennusosaa jatkettiin tutkimuslaitoksella 1981/82. Molempien julkisivut ovat kalkkihiekkatiiltä ja ikkunapellit kuparia. Materiaalina kupari toistuu 1960–70-luvuilla sisäänkäynneissä ja ikkunoissa alueen rakennuksissa, mikä on luontevaa kuparin ollessa tärkeä raaka-aine sähkölaitteiden valmistuksessa. Toimistorakennuksen pohjoispään toisiaan leikkaava vertikaali ja horisontaali ikkunanauha erottuu kauas Strömbergin puistotietä pitkin lähestyttäessä ja muodostavat visuaalisen päätepisteen tielle.

Muuntajatehtaat yhdistettiin rakennusmassalla 1966, jolloin tehtaiden länsipäättyyn rakennettiin pohjois-eteläsuuntainen halli. Ensimmäisen yhdysosan itäpuolelle rakennettiin toinen (1970) ja kolmas laajennus (1972/74) Eskil Haldinin suunnitelmien mukaan.

Muuntajatehdasta on laajennettu monta kertaa. Laajennus ja muutostyöt vuosina 1953–1974 ovat Eskil Haldinin suunnittelema ja tämän jälkeiset muutokset ja laajennukset ovat joko rakennusmestari Jorma Mandellin tai Annikki Nurmisen arkkitehtitoimiston työtä.

Tehdasrakennusten länsipuolelle rakennettiin useita tukirakennuksia, kuten kaasulaitos, öljykeskus (VO) ja lämpökeskus (VL), johon sijoitettiin myös puusepänerä. Rakennuskokonaisuuteen on kaksi pistoraideyhteyttä. Raiteet menevät suurmuuntajatehtaan sivuitse pohjois-eteläsuuntaisten laajennusosien lävitse. Raiteesta on ollut pistoraideyhteys korkeajännitelaboratorioon.

KAAVATILANNE

sr-3. Liljeqvistin suunnittelema korkeajännitelaboratorio.

sr-7. Suurmuuntajatehtaan pohjoinen julkisivu ja jakelumuuntajatehtaan länsipääty.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojelualue)

Rakennushistoriallinen selvitys:

Suojelumerkintä koskee suurmuuntajatehtaan yhteyteen rakennettua korkeajännitelaboratoriota. Laboratorion on suunnitellut Bertel Liljeqvistin vuonna 1951. Paikalla muurattu kalkkihiekkatiili, lasitiili-ikkunat. Korkeajännitelaboratorio sijaitsee kaarihallissa, joka on rakennusteknisesti merkittävä hallin pitkän jännevälän takia. Ulkopuolelta kaarihallirakennelma muodostaa puolipyöreän hahmon, jota korostaa voimakkaat vertikaaliset ikkunarivit rakennuksen keskellä. Pääjulkisivu on saanut erittäin plastisen ja dynaamisen muotoilun, joka soveltuu hyvin modernin ja kehittyvän teollisuuslaitoksen imagoon. Myös sisätila on korkea ja vaikuttava.

Sr-3 rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus ei saa purkaa, arvot säilytettävä, ennallistavat korjaukset suositeltavia.

Rakennusinventointi:

Arvokkainta rakennuksessa on vanhin osa, Liljeqvistin suunnittelema massiivinen hallirakennus kaarikattoineen ja lasijulkisivuineen. Nämä varhaisimmat rakennuksen osat ja julkisivut ovat

rakennushistoriallisesti arvokkaita ja säilytettävä nykyisessä muodossaan. Alueen täydennysrakentamisen tulee tukea julkisivun hahmottamista.

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Korkeajännitelaboratorion kaarihalli on vaikuttava sekä julkisivun että sisätilojen osalta. Muuntajatehtaan sijoittuminen kuvaa tehdasalueen laajentamistarvetta ja tuotantokapasiteetin kasvua. Muuntajat ovat olleet vuosikymmeniä keskeinen alueella valmistettu tuoteryhmä. Korkeajännitelaboratorion puoli-pyöreä lasijulkisivu on näkyvä osa maisemaa raidealueen suuntaan.

Osia FF-rakennuksesta suositellaan suojeltavan: Korkeajännitelaboratorio.

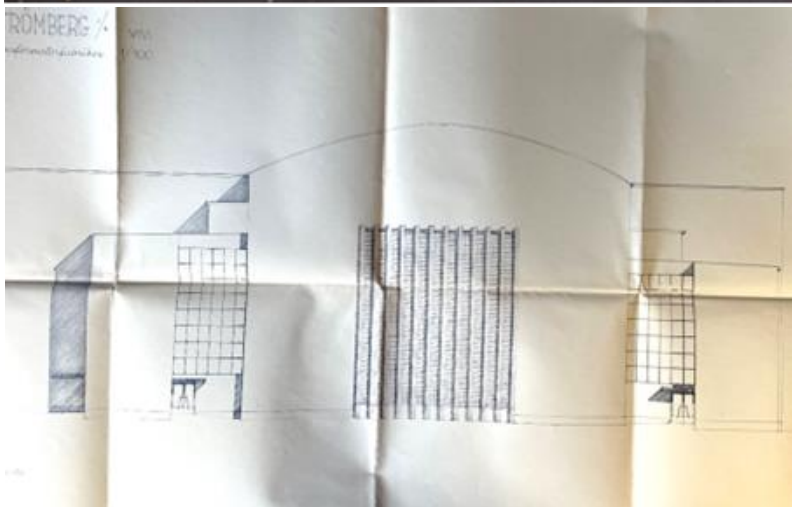
Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas	x	Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	---	--------------------------	---	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

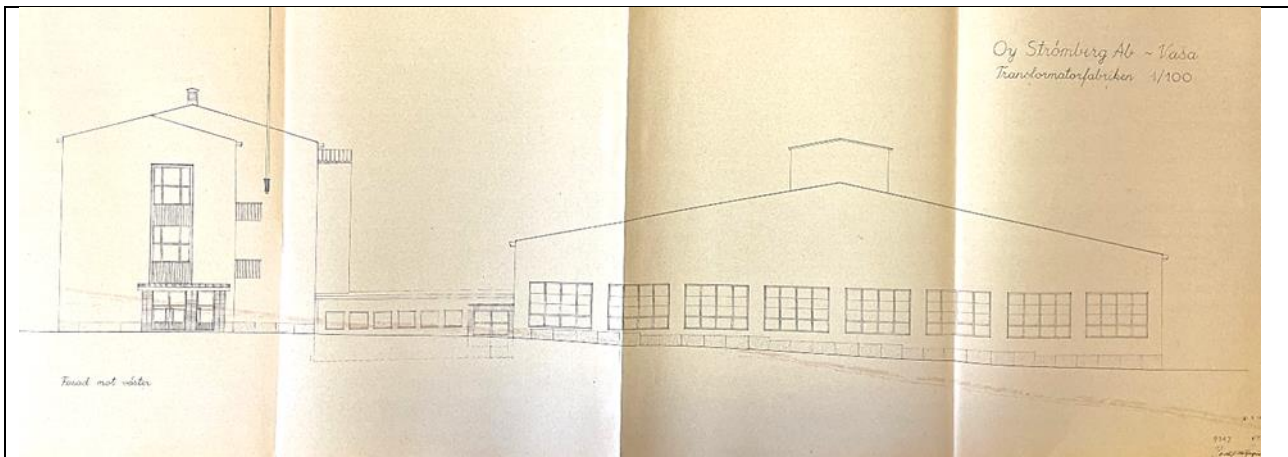
Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva FF-rakennuksesta (korkeajännitelaboratorio):

FF, korkeajännitelaboratoriahallin länsijulkisivu.

FF, länsijulkisivu. Vasemmalla puolella konttorirakennus.

FF- ja HH-rakennusten länsipäädät.

VALOKUVIA (2023)

FF, korkeajännitelaboratorio.

FF, korkeajännitelaboratorio.

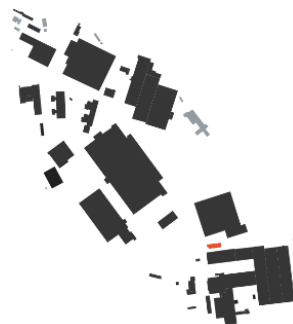
FF, jakelumuuntajan länsipääty.

FF, jakelumuuntajatehtaan pohjoissivu.

FF, itäisimmän laajennuksen pohjoisjulkisivun sisäänkäynti. Etualalla muuntajaportti.

INVENTOINTIKORTTI 13.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 13
Rakennustunnus	101548545H

PIHAPIIRIN KUVAUS
Rakennus sijoittuu Strömbergin puistotien ja Dynamotien risteykseen näkyvälle paikalle. Nurmikaistalet ja muutamat puut reunustavat rakennusta.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	HH
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Muuntajatehtaan konttori
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Toimistorakennus, jossa ruokala. Tyhjillään.
Rakennusvuosi	1951
Suunnittelija	Bertel Liljeqvist
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Yhdyskäytävän purku: Annikki Nurminen 1978 Saneeraus (muutos lounasruokalaksi, katos päättyyn): Annikki Nurminen 2000/01
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Korjaus (saneeraus): Nac Arkkitehdit 2014 Muutos (palo- ja poistumistieturvallisuus): Nac Arkkitehdit 2021
Kerrosluvu	3
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	2 192 / 1591
Rakennustapa	Pilari-palkkirakenne
Katon muoto ja materiaali	Harjakatto
Julkisivun väri ja materiaali	Paikalla muurattu, rapattu julkisivu. Alun perin vaaleanruskea, 2000-luvun alussa vaaleanvihreä ja vuonna 2023 jälleen vaaleanruskea.

RAKENNUSHISTORIA
Jakelumuuntajatehtaan yhteyteen rakennettu konttorirakennus, joka toimi myös myöhemmin valmistuneen suurmuuntajatehtaan toimistotiloina. Konttorirakennuksesta oli kulkuyhteys jakelumuuntajatehtaalalle, mutta käytävä purettiin 1978.
Rakennuksen pohjakerroksessa on ollut hallimaista tilaa ja kahdessa ylemmässä kerroksessa toimistotiloja. Toimistotilat sijoituivat keskuskäytävän varteen. Rakennuksen erikoisuus oli ilmastokanavien sijoittaminen toimistohuoneiden ja käytävän väliseen vyöhykkeeseen, johon oli integroitu kaappitiloja.
Rakennuksessa tehtiin 1980-luvun lopussa tietojärjestelmien vaatimia muutostöitä. 2000-luvun alussa Annikki Nurmisen arkkitehtitoimiston saneeraussuunnitelmilla poistettiin toisen ja kolmannen kerroksen vyöhykejako ja kaikki väliovet. Sisäänkäyntien yhteyteen on asennettu uudenaikaiset katokset ja ulko-ovet, jotka ovat muuttaneet julkisivua. Rakennuksen itäpäätyyn eteläiselle julkisivulle on lisätty uusi sisäänkäynti.

KAAVATILANNE
sr-9 Alueen luoteen tai historian kannalta merkittävä rakennus.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Rakennushistoriallinen selvitys:

Bertel Liljeqvistin v. 1951 suunnittelema rakennus on ensimmäinen päätarkoitukseltaan konttorirakennukseksi suunniteltu rakennus alueella. Rakennettu tiilestä ja alun rapattu vaaleanruskehtavaan sävyyn. 1950-luvun tyylikäs ja sopusuhtainen rakennus toteuttaa kokonsa ja rakenteensa puolesta Alvar Aallon ajatusta pienimuotoisista rakennusyksiköistä alueella. Nykyinen vaaleanvihreä väri on rakennukselle vieras.

sr-9 alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus, säilyttäminen suositeltavaa.

Rakennusinventointi:

Alueen ainoa 1950-luvun varsinainen kerrostalo/toimisto –rakennus. Ennen saneerausta rakennus olisi sisältänyt suojelun- tai vähintään kun-nostamisen arvoisia sisätiloja, mikä on nyt valitettavasti myöhäistä.

Miljööarvoltaan merkittävä.

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Konttorirakennus on aikakaudelleen tyypillinen, huolellisesti suunniteltu rakennus, mistä esimerkkinä rytmitykseltään ja muodoltaan vaihtelevat ikkunat. Rakennus on alueen ensimmäisenä konttoriksi suunniteltu. Se sijoittuu katutilassa näkyvälle paikalle alueen yhden pääsisäänajokadun, Dynamotien, varteen.

HH-rakennus suositellaan suojeltavan.

Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas	x	Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	---	--------------------------	---	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin HH-rakennuksesta:

HH, länsipääty- ja pohjoissivu.

Lupakuvaa ei löytynyt.

HH, länsipääty ja pohjoissivu Strömbergin puistotien ja Dynamotien risteyksestä kuvattuna. Jakelu-
muuntajatehdas taustalla.

HH, länsipäädyn sisäänkäynti.

Itäpääty ja pohjoissivu Dynamotieltä kuvattuna.

INVENTOINTIKORTTI 14.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 12
Rakennustunnus	1015485345

PIHAPIIRIN KUVAUS
Kaasulaitos sijaitsee Muuntajatehtaan länsipuolella puistotien vastakkaisella puolella pienen pysäköinti-alueen ja metsikön välissä.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	Kaasulaitos
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Kaasulaitos
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Tukirakennus, tyhjillään
Rakennusvuosi	1950/52
Suunnittelija	Eskil Haldin
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Laajennus (lastauslaituri): Eskil Haldin 1953
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa.
Kerrosluvu	1
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	105 / 105
Rakennustapa	Paikalla muurattu
Katon muoto ja materiaali	Harjakatto
Julkisivun väri ja materiaali	Rapattu julkisivu. Lastauslaituri verhoiltu luonnonkivilaatoilla.

RAKENNUSHISTORIA
Kaasulaitos rakennettiin muuntajatehtaiden (FF) yhteydessä tehtaan tarvitseman hitsauskaasun toimittamista varten. Rakennuksen edustalle lisättiin 1953 lastauslaituri, jonka reunat on verhoiltu luonnonkivilaatoilla. Kaasulaitoksen ja jakelumuuntajatehtaan (FF-rakennus) välisellä alueella on ollut koko eteläisen teollisuusalueen valaissut valaisinmasto. Masto on purettu, mutta sen betoninen jalusta on paikoillaan.

KAAVATILANNE
sr-9. Alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
<p>Rakennushistoriallinen selvitys: <i>Kaasulaitoksen suunnitelmat on laatinut Eskil Haldin v. 1952. Kaasulaitosrakennus kuuluu alueen ensimmäiseen rakennusvaiheeseen, jolloin rakennukset muurattiin tiilestä ja ulkopinta rapattiin. Kaasulaitoksen lastauslaiturissa on Alvar Aallon ajatuksen mukaisesti käytetty luonnonkivilaatoitusta. Kaasulaitos on esimerkki pienestä ja vaatimattomasta, mutta aikanaan tärkeän tehtävän täyttäneestä rakennustyypistä Strömbergin teollisuusalueella.</i> <u>sr-9 alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus, säilyttäminen suositeltavaa.</u></p> <p>Rakennusinventointi: <u>Rakennusta ei ole tarpeen suojella. Rakennus kuuluu kuitenkin niiden pienten rakennusten joukkoon, joita voidaan kaavoitushankkeiden yhteydessä pyrkiä säilyttämään.</u></p>

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Kaasulaitos on osa Muuntajatehtaan ensimmäistä rakennusvaihetta 1950-luvulta. Rakennuksella on mitataavallinen arvo pienenä tukirakennuksena osana kokonaisuutta. Kaasulaitos rakennustyyppinä ominainen osa teollisuusalueita. Se on muistuma ajasta, jolloin tukitoiminnot olivat erillisiä rakennuksia tehtaista. Pieni rakennus sijaitsee näkyvällä paikalla risteysalueen katutilaa.

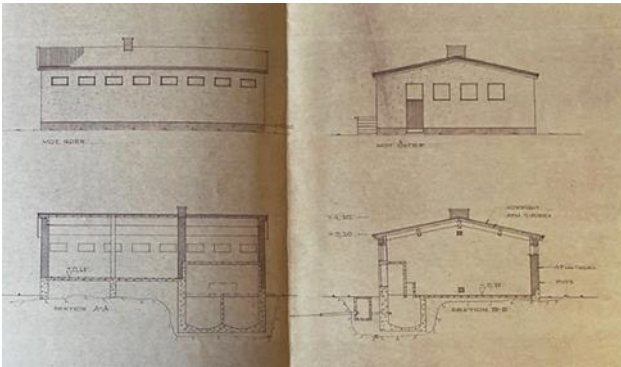
Rakennushistoriallisesti arvokas		Historiallisesti arvokas	x	Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	--	--------------------------	---	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2002 rakennusinventoinnin valokuva kaasulaitoksesta:

Kaasulaitos, eteläsivu ja itäpääty.

Kaasulaitos, julkisivut ja leikkaus.

VALOKUVA (2023)

Kaasulaitos, eteläsivu ja itäpääty.

INVENTOINTIKORTTI 15.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 18
Rakennustunnus	101548522S

PIHAPIIRIN KUVAUS
Öljyvarasto sijaitsee etäällä muista rakennuksista FF-tehtaiden lastaus- ja pysäköintialueen länsipuolella.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	VO
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Öljyvarasto
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Tukirakennus
Rakennusvuosi	1950/52
Suunnittelija	Eskil Haldin
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutos (sisätilat): Eskil Haldin 1953 Muutos (kattomateriaalin muutos): ajankohta ei tiedossa
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutos (rakennuksen viereen muuntajaöljyn täyttöalueen valuma-allas öljynkuljetukselle): Nurminen Antila 2014 Purku (rakennuksen vierestä 2 öljysäiliön poistaminen): Ramboll 2016 Korjaus (vesikaton vedenpuistorakenteiden uusiminen): ajankohta ei tiedossa
Kerrosluvu	1
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	403 / 403
Rakennustapa	Paikalla muurattu
Katon muoto ja materiaali	Loiva harjakatto
Julkisivun väri ja materiaali	Rapattu julkisivu

RAKENNUSHISTORIA
<p>Öljyvarasto rakennettiin muuntajatehtaiden rakentamisen yhteydessä ja rakennuksessa säilytetään muuntajaöljyä. Toiminnallisesti rakennus liittyy tehdasalueen lämmitysjärjestelmään. Sen sijoittumiseen vaikutti pistoraiteiden sijainti.</p> <p>Öljysäiliötilan lattiataso on rakennettu huomattavasti maanpinnan alapuolelle. Maantasossa on mittareiden tarkkailutilat. Varastossa oli alun perin kaksi polttoöljy- ja kaksi muuntajaöljysäiliötä. Katemateriaali on ABB:n arkistomateriaalin mukaan ollut aluskermin päälle asennettu aaltopelti, joka on myöhemmin vaihdettu nykyiseksi betonikattotiiliksi.</p> <p>1972 varaston rakennettiin kaksi uutta säiliötä varaston eteläpuolelle ja 2000 lisättiin kaksi öljysäiliötä rakennuksen pohjoispuolelle. Vuonna 2016 rakennuksen eteläpuolella olevat valuma-altaat täytettiin käytöstä poistamisen vuoksi ja samalla kaksi öljysäiliötä poistettiin.</p>

KAAVATILANNE
sr-9. Alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Rakennushistoriallinen selvitys:

Eskil Haldinin suunnitelmien mukaan rakennettu sopusuhtainen ja kaunis rakennus liittyy ajallisesti ja tyyllisesti muihin lähiympäristön 1940–50-lukujen taitteen rakennuksiin. Rakennus on pienimuotoinen ja siinä on rapatut tiiliseinät. Seiniin muuratut pilasterimaiset tasoerot jäsentävät julkisivuja ja antavat niille hillityn klassistisen leiman. Uudempien suurempien tehdashallien vieressä rakennus muistuttaa alueen alkuperäisistä pienimittakaavaisista ihanteista.

sr-9 alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus, säilyttäminen suositeltavaa.

Rakennusinventointi:

Rakennushistoriallisesti mielenkiintoinen rakennus. Se kuuluu niiden pienten rakennusten joukkoon, joita voidaan kaavoitushankkeiden yhteydessä pyrkiä säilyttämään.

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI**SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)**

Öljyvarasto on massoitteeltaan ja yksityiskohdiltaan alueen muusta rakennuskannasta poikkeava, erikoinen rakennus. Rakennuksen näkyvyys on korostunut öljysäiliöiden purkamisen jälkeen.

Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas		Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	---	--------------------------	--	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva VO-rakennuksesta:

VO, itäpäätty.

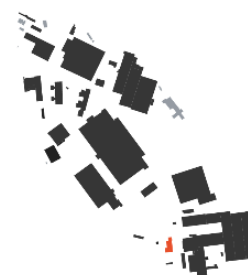
Lupakuvaa ei löytynyt.

VALOKUVIA (2023)

VO, itäpäätty ja eteläsivu.

Länsipäätty.

INVENTOINTIKORTTI 16.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 14
Rakennustunnus	1015485356

PIHAPIIRIN KUVAUS
Rakennus sijaitsee FF-tehtaiden lastaus- ja pysäköintialueella. Rakennuksen itäpuolella on pyöräkatoksia. Rakennuksen vieressä on maisemallisesti merkittävää puustoa, kuten leveälätvainen mänty.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	VL
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Lämpökeskus ja puutyöosasto
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Tukirakennus
Rakennusvuosi	1950/52
Suunnittelija	Eskil Haldin
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Laajennus (länteen päin ja muutos): Eskil Haldin 1970/72 Laajennus (etelään päin): Annikki Nurminen 1979/80
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa.
Kerroslukku	1
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	1 389 / 1308
Rakennustapa	
Katon muoto ja materiaali	Loiva harjakatto, huopakate
Julkisivun väri ja materiaali	Paikalla muurattu, rapattu julkisivu. 1979/80 laajennus betonielementeistä, joka rapattu

RAKENNUSHISTORIA
Lämpökeskus on rakennettu Muuntajatehtaiden (FF) rakentamisen yhteydessä ja sinne lämmitysjärjestelmien, kuten pannuhuone, lisäksi puutyöpaja ja muuntaja-asema. Kaikki eteläisen tehdasalueen rakennukset saivat lämmityksen lämpökeskuksesta ja maanalainen kulvertti johdettiin kontaktoritehtaalta (RR) lämpökeskukselle. Rakennukseen lisättiin myöhemmin korkea savupiippu, minkä jälkeen alueen työntekijät alkoivat kutsua sitä kirkoksi. Rakennusta on laajennettu kahteen kertaan: vuonna 1972 länteen päin Eskil Haldinin ja vuonna 1980 etelään päin Annikki Nurminen arkkitehtitoimiston laatimien suunnitelmien mukaan. Alkuperäisen osan tavoin julkisivurappausta käyttämällä laajennukset on saatu sulautettua osaksi ensimmäistä rakennusosaa. Rakennuksen läntisen laajennusosan julkisivun aukotusta on muutettu.

KAAVATILANNE
sr-9 Alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
Rakennushistoriallinen selvitys: <i>Lämpökeskus on rakennettu Eskil Haldinin suunnitelmien mukaan v. 1952. Rakennus liittyy ikänsä ja tyylinsä perusteella kiinteästi ympärillä oleviin pienimuotoisiin rakennuksiin. Rapattu tiilirakennus on kaunis</i>

ja sopusuhtainen ja kertoo tehtaan alkuvaiheen toiminnan vaatimista monimuotoisista rakennustyy-
peistä.

sr-9 alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus, säilyttäminen suositeltavaa.

Rakennusinventointi:

Rakennushistoriallisesti mielenkiintoinen rakennus. Se kuuluu niiden vaatimattomien rakennusten jouk-
koon, joita voidaan kaavoitushankkeiden yhteydessä pyrkiä säilyttämään.

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Lämpökeskus on osa Muuntajatehtaiden 1. rakennusvaihetta ja ollut sen tehtaan kannalta toiminnalli-
sesti keskeinen tukirakennus. Se on laajennuksesta huolimatta sopusuhtainen pienimittakaavainen ra-
kennus, joka tasapainottaa viereisen Muuntajatehtaiden massiivisuutta. Rakennus on edustan monimuo-
toisine puineen näkyvä osa risteysaluetta.

VL-rakennus suositellaan suojeltavan.

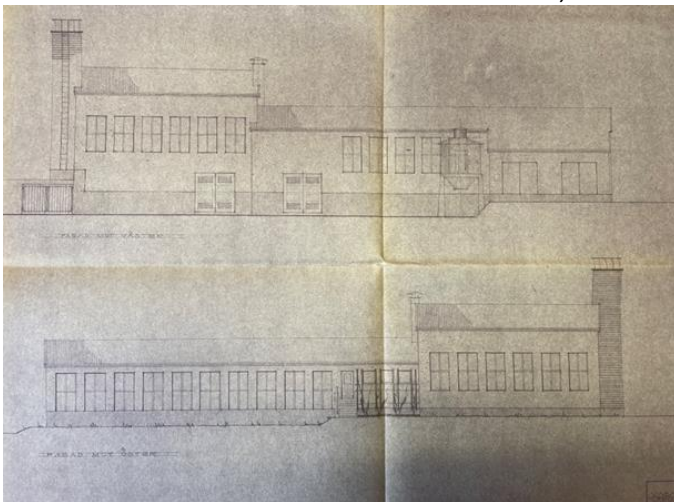
Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas	x	Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	---	--------------------------	---	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva VL-rakennuksesta:

VL, länsisivu.

VL, molemmat sivut.

VL, itäjulkisivu. Edustalla maisemallisesti tärkeä mänty.

VL, lastausalue rakennuksen länsisivulla.

INVENTOINTIKORTTI 17.

KOHTTEEN SIJAINTI	
Osoite	
Rakennustunnus	101548520P

PIHAPIIRIN KUVAUS
Rakennus sijoittuu FF-tehtaiden lastaus- ja pysäköintialueelle VO- ja VL-rakennusten väliin.

KOHTTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	VM
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Puutyöosaston kuivaamo
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Tukirakennus
Rakennusvuosi	1979
Suunnittelija	Annikki Nurminen
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa
Kerrosluvu	1
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	96 / 96
Rakennustapa	Betonielementtilevyt
Katon muoto ja materiaali	Tasakatto
Julkisivun väri ja materiaali	Betonielementtilevyt, maalattu valkeaksi. Elementtien välissä ruskeat metallilistat.

RAKENNUSHISTORIA
Kuutiomainen rakennus liittyy viereiseen puutyöosastoon, mutta muihin rakennuksiin nähden se on sijoitettu etäälle. Tähän voi olla tekninen tai toiminnallinen syy. Rakennus on rakennuskustannuksiltaan edullinen ikkunaton laatikko. Betonielementtilevyjen väleissä on ruskeaksi maalatut metallilistat.

KAAVATILANNE
Ei suojeltu.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
Rakennushistoriallinen selvitys: <u>Ei suojelusuositusta.</u>
Rakennusinventointi: <i>Rakennusta ei ole tarpeen suojella.</i>

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
Rakennus on suunniteltu sopimaan alueelle ja käyttötarkoitukseensa.

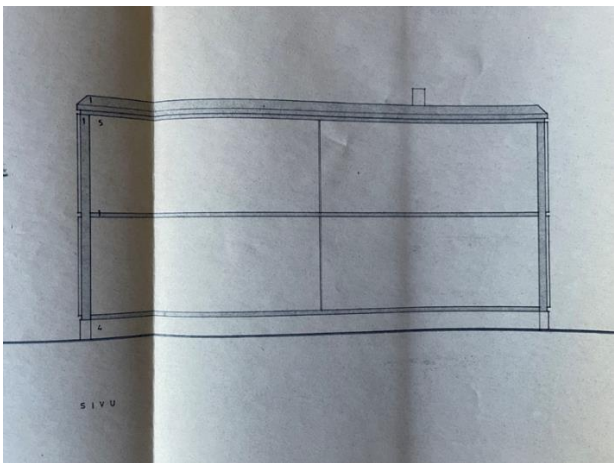
Rakennushistoriallisesti arvokas		Historiallisesti arvokas	x	Maisemallisesti arvokas	
----------------------------------	--	--------------------------	---	-------------------------	--

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva VM-rakennuksesta

VM, eteläsivu.

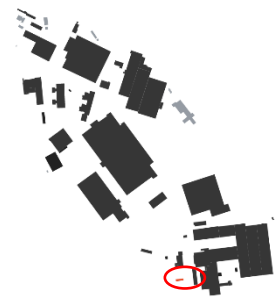

VM.

VALOKUVA (2023)

VM, etelä- ja itäsivut.

INVENTOINTIKORTTI 18.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 20
Rakennustunnus	101548543E

PIHAPIIRIN KUVAUS
FF-rakennuksen länsipuolella on aidattu alue, jossa ikäkoerakennus sijaitsee.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	VN
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Ikäkoerakennus
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Tukirakennus
Rakennusvuosi	1977/79
Suunnittelija	Annikki Nurminen
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa
Kerrosluvu	1
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	121 / 121
Rakennustapa	-
Katon muoto ja materiaali	Pulpettikatto
Julkisivun väri ja materiaali	Aaltopeltivuorattu, vihreäksi maalattu

RAKENNUSHISTORIA
FF-rakennuksen läheisyydessä sijaitsee aidattu alue, jossa Ikäkoerakennus sijaitsee. Ikäkoerakennus on kevytrakenteinen katosrakennus, jossa on suoritettu tehtaalla valmistettujen tuotteiden testauksia.

KAAVATILANNE
Ei suojeltu.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
Rakennushistoriallinen selvitys: Ei suojelusuositusta.
Rakennusinventointi: <i>Rakennusta ei ole tarpeen suojella.</i>

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
Huolellisesti suunniteltu tukirakennus.

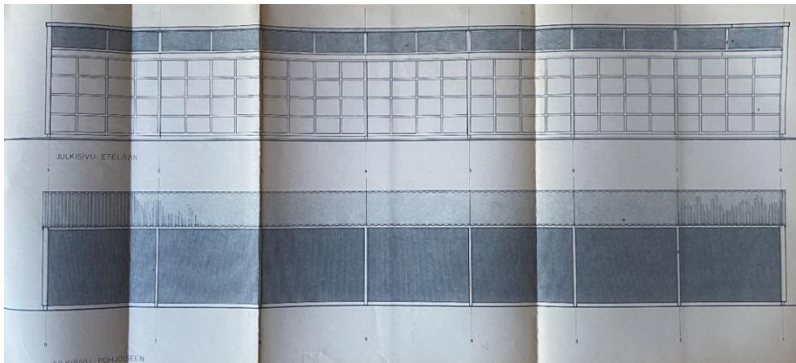
Rakennushistoriallisesti arvokas		Historiallisesti arvokas		Maisemallisesti arvokas	
----------------------------------	--	--------------------------	--	-------------------------	--

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva VN-rakennuksesta:

VN, eteläsivu.

VN, etelä- ja pohjoisjulkisivut.

VALOKUVA (2023)

VN, pohjoissivu.

LIESITEHTAAN ALUE

INVENTOINTIKORTTI 19.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 5
Rakennustunnus	1015485334

PIHAPIIRIN KUVAUS
Rakennus sijoittuu maastoltaan vaihtelevaan kohtaan. Lähelle rakennusta sijoittuva puusto ympäröi suurta rakennusmassaa. Pienialaisia asfaltoituja lastaus- ja pysäköintialueita sijoittuu eri puolelle rakennusta.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	MM
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Liesitehdas
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	MOIM liiketoiminnan tilat
Rakennusvuosi	1955/56
Suunnittelija	Ingvald Serenius (julkisivut) ja Eskil Haldin (pohjaratkaisu)
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Laajennus pohjoispäätty: Eskil Haldin 1962/63 Laajennus itäpuolelle: Eskil Haldin 1968/69, 1971/73 Muutos (sisätilat ja katos): Eskil Haldin 1970 Laajennus länsipuolelle: Eskil Haldin 1972/73 Muutos (sisätilat, toimisto): Annikki Nurminen 1988/89, 1994/95 Muutos (ikkunarivin lisäys läntiseen sivulaivaan): suunnittelija, ajankohta ei tiedossa
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutos (uusia lastauslaitureita ja muutoksia lastauslaitureissa, paripalo-oven tilalle käyntiovi ja nosto-ovi): Nurminen Antila 2001/2012, 2006/2013 Laajennus (uusi lastaustuulikaappi, katos tuulikaappiksi, uusi katos): Nurminen Antila 2011/2013 Muutos (alahalliin uusi tuotantolinja (maalaamo): Nac Arkkitehdit 2013 Muutos (ikkunavaihtoja, julkisivuihin uusia iv-säleköitä, katolle uusi iv-konehuone): Nac Arkkitehdit 2015/2016 Muutos (kellarin sosiaalityötilojen saneeraus, toimistotilojen muutokset (uudet wc:t ym.)): Nac Arkkitehdit 2016, 2023 Muutos (uusi lastauslaituri itäisivulle, räystäskorjaus): Nac Arkkitehdit 2018/2019
Kerrosluvu	1 (teollisuushallit), 2 ja 3 (toimistotilat)
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	29 770 / 29407
Rakennustapa	Teräsbetonirunko (1 vaihe), elementti (laajennukset)
Katon muoto ja materiaali	Päämassassa loiva harjakatto (kevytbetonilevy + bitumihuopa). Laajennusosissa tasakatto.

Julkisivun väri ja materiaali	Päämassassa paikalla muurattu kalkkiahiekkatiili, laajennusosissa kalkkiahiekkatiilielementti
-------------------------------	---

RAKENNUSHISTORIA
<p>Liesien valmistus aloitettiin Strömbergin Helsingin tehdasalueella 1930-luvulla ja tuotantolinjan siirto Vaasaan tapahtui vähitellen. Ensin liesiä valmistettiin muiden tehtaiden osastoilla, mutta oma tehdas lie-situotannolle tarvittiin 1950-luvun kuluessa.</p> <p>Liesitehdas on usean vuosikymmenen aikana laajennettu teollisuuskompleksi. Rakennuksen päämassan muodostaa 1950-luvun rakennusosa lasijulkisivuineen. Päämassaa on laajennettu Eskil Haldinin suunnitelmien mukaan ja rakennuksen ympärille on rakennettu katoksia, varastorakennuksia ja joitakin teknisiä tiloja.</p> <p>Tehdassali sijaitsi rakennuksen pohjoispäässä ja toimisto, työntekijöiden sosiaalityilat (pesu- ja pukuhuoneet, ruokailuhuoneet) ja kokoustilat sijaitsivat eteläpäässä. Myöhemmin liesitehtaalla toimi erillinen markkinointiosasto ja kokeittio, jossa liesiä testattiin.</p> <p>Liesitehtaan ensimmäisen vaiheen suunnittelivat rakennuspiirustusten mukaan Eskil Haldin ja Ingvald Serenius siten, että Haldin suunnitteli pohjaratkaisun ja Serenius julkisivut. Rakennuksen suunnitteluun kuitenkin ilmeisesti osallistui muitakin henkilöitä, kuten yhtiön silloinen teknillinen johtaja Waldemar Aldén. Pääjulkisivua rytmittävät pilasterit ja niiden väliset ikkunat. Ensimmäisessä vaiheessa sivulaivoissa oli pulpettikatto ja tehdassalin sivuseinillä suuret ikkunat. Ilmeisesti vuosien 1972/73 laajennuksessa sivulaivoja korotettiin, jolloin niihin tehtiin tasakatto. Samalla tehdassalin ikkunat poistettiin. Sivulaivojen toisen kerroksen ikkunat lisättiin 1994/95.</p> <p>Liesitehdasta laajennettiin Haldinin suunnitelmien mukaan 1962/63 jatkamalla tehdasrakennusta pohjoispäästä ja 1969 itäpuolelle. 1968–73 tehdasta laajennettiin rakentamalla kolme lisärakennusta 1.vaiheen rakennuksen kylkiin ja itä- ja länsipuolelle liesien tuotannon huippukautena. Laajennusten yhteydessä sivulaivoja on korostettu ja muutettu lapekatosta tasakatoksi. Samalla niiden ikkuna-aukkoja on poistettu ja korvattu rimoituksella. Liesitehtaan nimi muutettiin 1971 lämpökojetehtaaksi ja 1975/76 liesien tuotanto (Liesitehdas) siirtyi Kauhajoelle lähinnä työvoimapolitiittisista syistä.</p> <p>Toimistotilojen tilajärjestystä (väliseinien ja ovien poistoja) ja henkilösisäänkäyntejä on muutettu 1980–90-luvuilla Annikki Nurmisen toimiston suunnitelmien mukaan.</p>

KAAVATILANNE
sr-7. Suojeltava julkisivun osa.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
<p>Rakennushistoriallinen selvitys: <i>Liesitehtaan kaarimaisen julkisivun on suunnitellut Ingvald Serenius v. 1955 ja jatko-osan Eskil Haldin v. 1956. Rakennuksen tyylillinen muotoilu seuraa loogisesti alueen kehityslinjoja rakennustyyppin, julkisivujäsentelyn ja ikkunoitten suhteen. Liesitehtaan vanhin osa noudattaa Korkeajännitelaboratorion kaarimuotoa kevyemmin ja hieman modernimmin sovellettuna. Rakennuksen julkisivun jatke 1960-luvulta kytkeytyy luonnollisesti kadun toisella puolella olevaan konttorirakennusosaan. Julkisivujen säilymisellä on suuri ympäristöllinen merkitys Strömbergin puistotien miellyttävässä ja sopusuhtaisessa tehdasmaisessa.</i> <u>sr-7 suojeltava julkisivun osa.</u></p> <p>Rakennusinventointi: <i>Rakennushistoriallisesti arvokkainta rakennuksessa on vanhin osa, hallirakennus lasijulkisivuineen.</i></p>

Kohde on miljöoarvoltaan merkittävä rakennus. Rakennuksen tai alueen säilymisen tai käytön kannalta tarpeelliset muutokset sallittavia.

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Liesitehtaan ensimmäisen osan Sereniuksen suunnittelema pääjulkisivu on pitkä, pääkadun katutilaa rajaava elementti. Pystysuuntainen ikkuna-aukotus toistuu pääkadun toisella puolella KT-rakennuksessa. Molempien rakennusten kadun edustan puusto on keskeinen osa kokonaisuutta.

MM-rakennus suositellaan suojeltavan (pääjulkisivu).

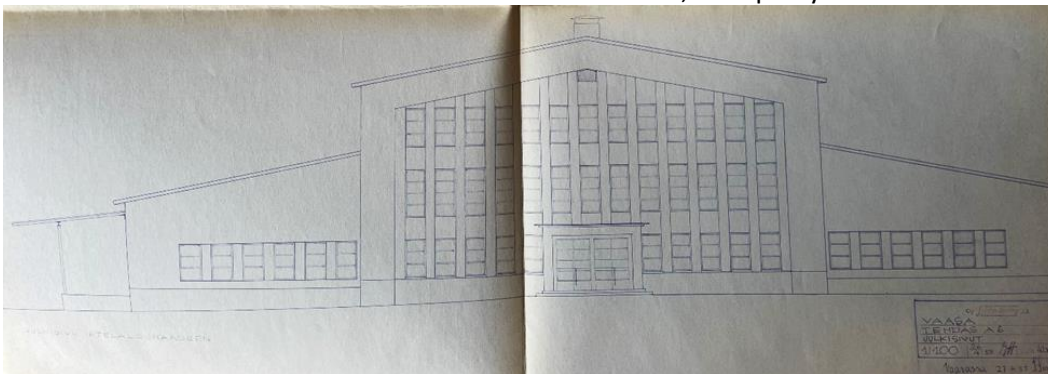
Rakennushistoriallisesti arvokas		Historiallisesti arvokas		Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	--	--------------------------	--	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva MM-rakennuksesta:

MM, eteläpääty.

MM, eteläpääty.

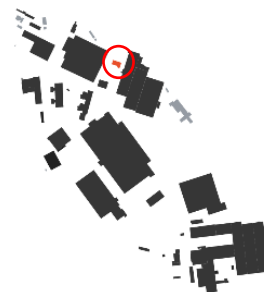
MM, eteläpääty.

MM, pohjoispääty Sähkömäeltä kuvattuna.

MM, Itäsivu Sähkömäeltä kuvattuna.

INVENTOINTIKORTTI 20.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 5
Rakennustunnus	101548541C

PIHAPIIRIN KUVAUS
Varasto sijoittuu Liesitehtaan (MM) viereen pienialaisten metsiköiden reunustamaksi asfaltoidulle lastausalueelle.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	Pakkausainevarasto
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Varasto
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Tukirakennus
Rakennusvuosi	1973/74
Suunnittelija	Eskil Haldin
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa
Kerrosluku	1
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	512 / 512
Rakennustapa	Pelti
Katon muoto ja materiaali	Tasakatto
Julkisivun materiaali ja väri	Pelti

RAKENNUSHISTORIA
Lämpökojetehtaan (entinen liesitehdas MM) länsipuolella oleva kevytrakenteinen varastorakennus.

KAAVATILANNE
Ei suojeltu.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
Rakennushistoriallinen selvitys: <u>Ei suojelusuositusta.</u>
Rakennusinventointi: <u>Ei suojelusuositusta.</u>

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
Tavanomainen teollisuusympäristön peltinen varastorakennus.

Rakennushistoriallisesti arvokas		Historiallisesti arvokas		Maisemallisesti arvokas	
----------------------------------	--	--------------------------	--	-------------------------	--

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva pakkausainevarastosta:

Pakkausainevarasto, eteläsivu.

Pakkausainevaraston lupakuvaa ei löytynyt.

VALOKUVA 2023

Pakkausainevarasto näkyy perällä.

INVENTOINTIKORTTI 21.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 5
Nestekaasuasema	1015485290

PIHAPIIRIN KUVAUS
Nestekaasuasema sijoittuu MM-rakennuksen asfaltoidulle lastausalueelle.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	Nestekaasuasema
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Nestekaasuasema
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Tukirakennus
Rakennusvuosi	1978/80
Suunnittelija	Annikki Nurminen
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa
Kerroslukku	1
Rakennustapa	Elementti
Katon muoto ja materiaali	Tasakatto
Julkisivun materiaali ja väri	Elementti

RAKENNUSHISTORIA
Entisen liesitehtaan (MM) rakennuksen koillispuolelle rakennettu nestekaasuasema.

KAAVATILANNE
Ei suojeltu.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

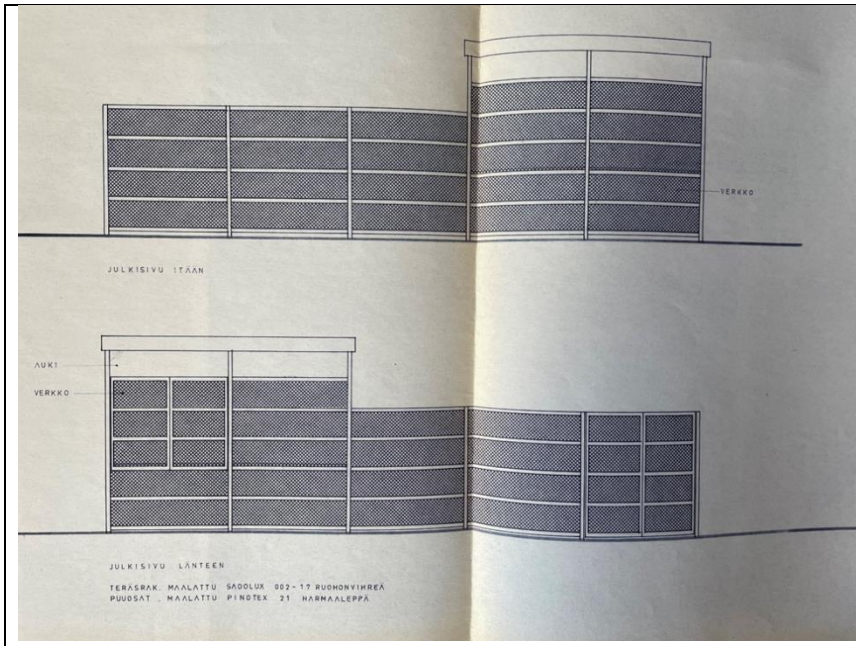
SUOJELUPERUSTE
Rakennushistoriallinen selvitys: <u>Ei suojelusuositusta.</u>
Rakennusinventointi: <u>Ei suojelusuositusta.</u>

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE
<u>Ei suojelusuositusta.</u>

Rakennushistoriallisesti arvokas		Historiallisesti arvokas		Maisemallisesti arvokas	
----------------------------------	--	--------------------------	--	-------------------------	--

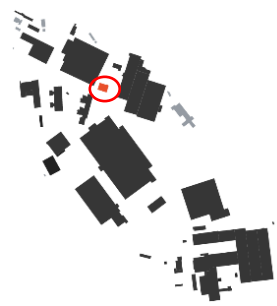
VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA
Vuoden 2001 rakennusinventoinnissa ei ole valokuvaa nestekaasuasemasta.

Nestekaasuasema, länsi- ja itäsi-
vut.

VALOKUVIA (2024)

Valokuva puuttuu.

INVENTOINTIKORTTI 22.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 3
Rakennustunnus	1015485323

PIHAPIIRIN KUVAUS
Rakennus sijoittuu Strömbergin puistotien suuntaisesti loivaan rinteeseen. Rakennuksen edustalla on nurmialuetta ja istutettuja pensaita ja matalaa puustoa.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	TSR
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Ruokala
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Ruokala
Rakennusvuosi	1961/62
Suunnittelija	Ingvald Serenius
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutos (sisätilat): Annikki Nurminen 1974, 1993
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutos (katolle uusi iv-konehuone, kierreportaiden lisäys, ikkunoiden ja ovien uusiminen, sisätilojen saneeraus): Nurminen Antila 2013
Kerroslukku	1
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	935 / 958
Rakennustapa	Betonielementti
Katon muoto ja materiaali	Tasakatto
Julkisivun väri ja materiaali	Muurattu julkisivu (valkotiili, osittain ruskea tiili)

RAKENNUSHISTORIA
<p>Tehdasalueelle oli ollut puurakenteinen ruokalarakennus jo 1940-luvulla. Vuosina 1945–60 Osuusliike Vaasanseutu piti ruokalaa tehdasalueen lähistöllä, mistä valmis ruoka toimitettiin alueelle. Vaasanseudun lopetettua ruokatoimitukset toimi Liesitehtaalla tilapäinen ruokala 1960-62, kunnes erillinen ruokalarakennus valmistui vuonna 1962. Ruokala oli mitoitettu 400 ruokailijalle. Alun perin ruokalassa oli kaksi ruokasalia tuotanto- ja toimistotyötekeville ja neuvottelutila.</p> <p>Ruokalarakennus oli ikään kuin pieni versio samanaikaisista tehdashalleista korkeine ikkunoineen ja pilastereineen. Rakennus oli tehdasalueen ensimmäinen varsinainen ruokalarakennus ja se poikkesi 1940- ja 50-luvuilla tehdasrakennuksiin rakennetuista pienimittakaavaisista voileipäruokasaleista. Erillisen ruokalan myötä oli siirrytty 1960-luvun suurimittakaavaisuuteen ruokailun järjestämisessä teollisen tuotannon tavoin.</p> <p>1974 ruokalassa tehtiin korjaustöitä Annikki Nurminen toimiston suunnitelmien mukaan, minkä yhteydessä ruokasalien kahtiajako poistettiin. Muutostöiden yhteydessä pääsisäänkäynti siirrettiin länsisivulta eteläisivulle.</p> <p>Rakennuksen sisätiloja muutettiin viimeksi vuonna 1993, kun kabinetti muutettiin parturikampaamon tilaksi. Sisätiloissa ei ole juurikaan säilynyt alkuperäisiä elementtejä.</p>

KAAVATILANNE

sr-9. Alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Rakennushistoriallinen selvitys:

Ruokala on Vaasan kaupunginarkkitehti Ingvald Sereniuksen alueen alkuperäiseen pienimittakaavalliseen henkeen suunniteltu rakennus 1960-luvun alusta. Pieni ruokalarakennus on ensimmäinen varsinainen yleinen ruokalarakennus alueella. Ruokalarakennus on toiminta-ajatukseltaan yleinen sosiaalinen tila, kuten voileipäruokasalitkin, jonka muotoilun kautta on pyritty vaikuttamaan työntekijöiden hyvinvointiin ja siten myös työnteon tehokkuuteen. Yksikerroksisen rakennuksen julkisivuja jäsentele rytmitelty ikkuna-aihe, joka tiivistettynä toistaa naapurirakennusten ikkuna- ja seinämuotoja. Ruokalan sisustaa on vuosien aikana muunneltu, mutta avoimen ruokalatilän alkuperäiset rakenteet ja materiaalit ovat edelleen näkyvissä.

sr-9 alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus, säilyttäminen suositeltavaa.

Rakennusinventointi:

Rakennusta ei ole tarpeen suojella.

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Ruokala rakennuksena on huolellisesti suunniteltu aikakautensa edustaja, jossa on käytetty hyviä materiaaleja. Serenius on poiminut ruokarakennukseen piirteitä (ikkuna-aukotus, seinärakenteet) ympäröivistä tehdsrakennuksista. Rakennus on alueen ensimmäinen varsinainen erillinen ruokarakennus voileipäsalin jälkeen. Pientä tehdasta muistuttava ruokala on pienimittakaavainen lisä pääkadun katunäkymään. Se on hyvin istutettu rinteeseen ja ympärille istutettu näyttäviä, pienikokoisia kasveja.

TSR-rakennus suositellaan suojeltavan.

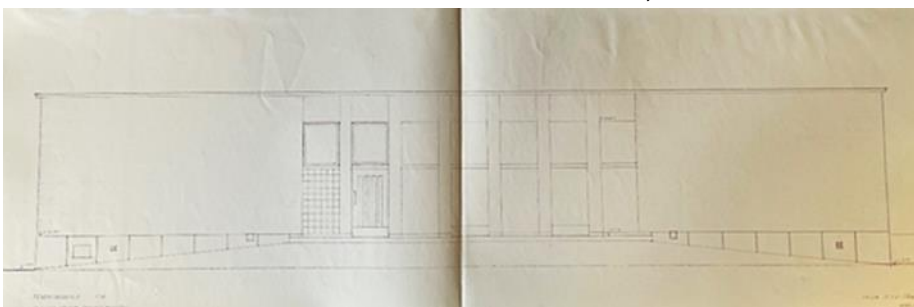
Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas	x	Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	---	--------------------------	---	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva TSR-rakennuksesta:

TSR, eteläsivu.

TSR, länsisivu.

TSR, eteläsivun sisäänkäynti.

TSR, eteläsivu ja itäpäätyä.

TSR, länsipääty.

**KOJEISTOTEHTAAN JA UUDEN MOOTTO-
RITEHTAAN RAKENNUSKOKONAISUUS**

INVENTOINTIKORTTI 23.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 6 – Virtaviiva 11 – Sähkötie 2
Rakennustunnus	101548528Y

PIHAPIIRIN KUVAUS
Rakennus sijoittuu puistotien suuntaisesti sen pitkän rakennusmassan toimiessa tiealuetta rajaavana elementtinä. Rakennuksen ja tien väliin sijoittuu maisemallisesti merkittäviä mäntyjä, joita tosin on poistettu mm. uusien pysäköintialueiden vuoksi. Rakennuksen etelä- ja pohjoispäätyihin sekä länsisivulle sijoittuu asfaltoitu lastaus- ja pysäköintialue.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	KT
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Kojeistotehdas ja moottoritehdas (alun perin kaksi erillistä rakennusta)
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Toimistotilaa (myös varasto- ja logistiikatilaa ja raakapintaista tilaa)
Rakennusvuosi	1962/63
Suunnittelija	Eskil Haldin
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Kojeistotehtaan laajennus kaakkoon: Eskil Haldin 1965/66, 1970 Moottoritehdas (kaakkoon, erillinen rakennus): Eskil Haldin 1969/70 Moottoritehtaan laajennus luoteeseen (KT tehtaat yhteen): Eskil Haldin 1972/74 Kojeistotehtaan muutos (sisätilat + maalaamo): Jorma Mandell 1974/75 Moottoritehtaan laajennus (nestekaasuasema): Annikki Nurminen 1974/76, purettu Kojeistotehtaan muutos (lastausmontun korjaus, toimisto-osassa väliseinä- ja ovimuutoksia): Annikki Nurminen 1991/92 Muutos (varastokatos länsisivuun): Annikki Nurminen 1998
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutos (lastauslaiturit, IV-säleiköt julkisivulle, uusi rullaovi): Nurminen Antila 1999, 2007/08, 2016 Muutos (toimistotilojen muutoksia): Nurminen Antila 2009, 2014 Muutos (tuotantotilaa muutetaan toimistoksi + välipohjan lisäys, pysäköintikellari rakennetaan): Contria 2017/18 Muutos (sosiaalitulojen kunnostus): Nac Arkkitehdit 2019/21 Laajennus (testialue): Nac Arkkitehdit 2020/2021 Korjaus (ikkunoiden uusiminen, uusia poistumistieja taitto-ovia): Nac Arkkitehdit 2020/21

	Muutos (tehdastiloissa välipohjan purkaminen, uusi lastauslaituri, katos ja nosto-ovia, ikkunat uusitaan): Nac Arkkitehdit 2023
Kerrosluvu	1 (hallirakennuksia), 2 (toimistotiloja)
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	49 672 / 55 627
Rakennustapa	pilaripalkki (1- vaiheen hallit), betonielementti (uudemmat vaiheet)
Katon muoto ja materiaali	Tasakatto
Julkisivun väri ja materiaali	Valkotiiltä (muurattu ja elementti). Kuparipeltiä yksityiskohdissa (listat, ikkunapellit)

RAKENNUSHISTORIA

1950-luvulla aloitettiin valmistamaan kojeiden koteloita pellistä ja nk. ML-levykoteloista ja niistä kootuista ML-keskuksista tuli menestystuotteita. ML-keskuksien tuotantolinjan kasvupaineen vuoksi uusi kojeistotehdas päätettiin rakentaa 1960-luvun alussa, jolloin kojeistotehdas eriytettiin alueen luoteisosan koje- ja kontaktoritehtaista. Pääosa rakennuksesta oli tuotannollista tilaa, mutta itäpäättyyn sijoitettiin toimisto- ja sosiaalitiloja.

Kojeistotehdasta laajettiin 1965/66 rakentamalla 1. vaiheen kaakkoispuolelle halli, johon sijoitettiin toimistotiloja Strömbergin puistotien varteen. 1970 kojeistotehdasta laajennettiin uudelleen. Molemmat laajennukset suunnitteli Eskil Haldin.

Yhtiön moottorituotannon laajeneminen ja moottorituotannon uudelleenjärjestely johtivat päätökseen rakentaa uusi moottoritehdas. Kojeistotehtaan tavoin Haldin suunnitteli uuden moottoritehtaan ja uusi tehdas valmistui 1970 kojeistotehtaan kaakkoispuolelle. Tehdashallin päättyyn Strömbergin puistotien varteen sijoitettiin toimistotilat.

Uudet Kojeistotehdas ja Moottoritehdas yhdistettiin 1972/74 rakentamalla Moottoritehtaan laajennus rakennusten väliin Haldinin suunnitelmien mukaan. Tehdashallien keskellä koko rakennusmassa läpi on kulkenut luoteis-kaakkoissuunnassa noin 300 metriä pitkä raide tavarankuljetuksia varten.

Ennen vuosituhannen taitetta rakennuksiin on tehty muutostöitä lähinnä sisätiloihin Jorma Mandelin ja Annikki Nurmisen toimiston suunnitelmien mukaan. Moottoritehtaan eteläpähän rakennettiin 1974/76 nestekaasuasema Annikki Nurmisen toimiston suunnitelmien mukaan, joka on myöhemmin purettu. Rakennuksen lastausalueita on modernisoitu.

KAAVATILANNE

sr-7 suojeltu julkisivun osa

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Rakennushistoriallinen selvitys:

Kojeisto- ja moottoritehdas on Eskil Haldinin suunnittelema rakennus 1960-luvun alkupuolelta. Julkisivuja peittää vaalea tiili ja niissä toistuu alueella yleisesti käytetty suurikokoinen ikkunaelementti, joka heijastaa luontoa ja valoa runsaasti sisälle tehdashalleihin ja konttorihuoneisiin. Strömbergin Puistotien puoleisella kojeisto- ja moottoritehtaan fasadilla on pituutensa ja keskeisen sijaintinsa takia suuri ympäristöön vaikuttava merkitys.

sr-7 suojeltava julkisivun osa.

Rakennusinventointi:

Rakennusmassa on merkittävä tilanrajaaja Strömbergin puistotiellä. Miljöarvoltaan merkittävä rakennus. Rakennuksen tai alueen säilymisen tai käytön kannalta tarpeelliset muutokset sallittavia.

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Rakennuksen pääjulkisivu muodostaa pitkän, harmonisen pääkatua rajaaman elementin. Vertikaaliset ikkunat toistuvat toisella puolen pääkatua MM-rakennuksessa. Säilyneet männyt keskeinen elementti katutilaan ja rakennuksen sisätiloihin.

KT-rakennus suositellaan suojeltavan (pääjulkisivu).

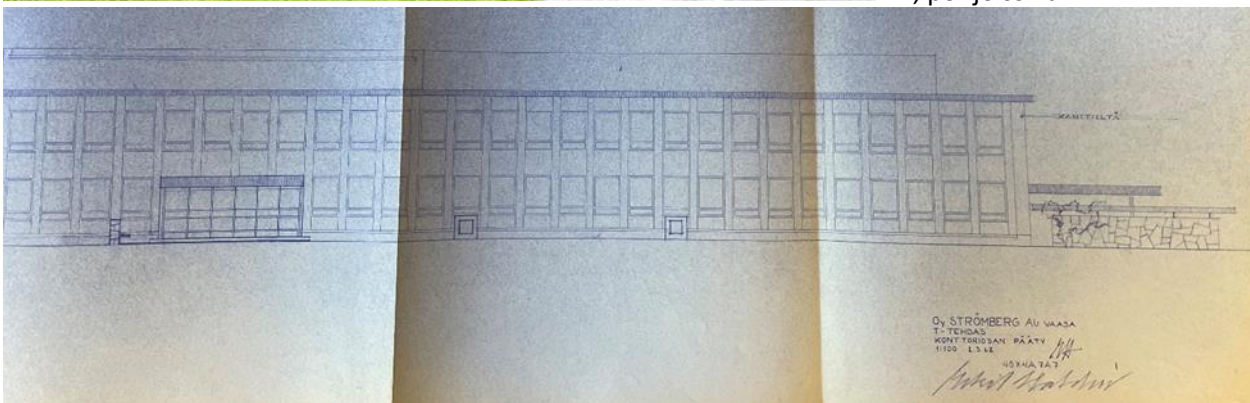
Rakennushistoriallisesti arvokas		Historiallisesti arvokas		Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	--	--------------------------	--	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva KT-rakennuksesta:

KT, pohjoissivu.

KT, konttoriosan pääty.

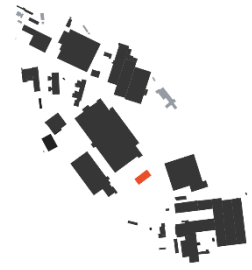
KT, itäsiivu.

KT, eteläpääty

KT, pohjoispäädyn sisääntulo.

INVENTOINTIKORTTI 24.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 8 – Sähkötie 1
Rakennustunnus	1023445160

PIHAPIIRIN KUVAUS
Rakennus sijaitsee maisemallisesti kauniissa notkelmassa kasvillisuuden ympäröimänä pääty Strömbergin puistotielle päin. Rakennuksen ja tien välissä kulkee kevyen liikenteen reitti maastossa polveillen.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	TST
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Toimipaikkaruokala
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Tyhjillään
Rakennusvuosi	1971/73
Suunnittelija	Annikki Nurminen
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutos (pihan koekenttäalueelle muuntamo ja ABB:n huomiopilari, sisätiloissa tilamuutoksia ja pintamateriaalien purku): Nurminen Antila 2013, 2015
Kerrosluku	2
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	3027 / 2552
Rakennustapa	Pilaripalkki-rakenne, elementti
Katon muoto ja materiaali	Tasakatto
Julkisivun väri ja materiaali	Elementti

RAKENNUSHISTORIA
<p>Uusi toimipaikkaruokala tarvittiin, koska edellinen vuonna 1962 rakennettu ruokalarakenne (TSR) oli käynyt ahtaaksi. Tehdasalueen työntekijämäärä oli 10 vuoden aikana kasvanut 2400:sta 4000:een. Tarvittiin uusi ruokala, joka mitoitettiin yhtiön 10 000 työntekijän kasvusuunnitelmien mukaan ja 500 yhtäaikaiselle ruokailijalle. Mittakaavaltaan ja tilaratkaisuiltaan rakennus henkii 1960-luvun lopulla yhteiskunnassa vallinnutta luottamusta jatkuvaan kasvuun.</p> <p>Uusi ruokala oli ensimmäinen Annikki Nurminen tehdasalueelle suunnittelema uudisrakennus. 1960-luvun alussa rakennetusta ruokarakennuksesta poiketen uudessa ruokalarakennuksessa kaikki työntekijät ruokailivat samassa salissa. Rakennus henkii 1960-luvun tehokkuusajattelua sisäänkäynneistä lähtien, joista toinen varattu sisääntuloa ja toinen poistumista varten. Alakertaan sijoittuvat aulatila, wc:t ja sanomalehtilukusali ja yläkertaan keittiö, ruokasali sekä niiden välinen ruoanjakelutila. Alkuaikoina ruoan jakelu tapahtui karusellista, jakelupöydästä, joka ilmeisesti ole laajuudessaan uutta Suomessa.</p> <p>Toimipaikkaruokalan sisämateriaaleissa ja erityisesti värien valinnat ovat ennakkoluulottomia 1970-luvun tapaan. Keittiön seinät oli kaakeloitu ajalle tyypillisin voimakkain värein ja edusruokasaleissa oli kokolatiamatot ja jalopuiset profiilikatot.</p> <p>Rakennuksen julkisivut ovat valkoista kalkkihiekkatiiltä. Horisontaalisten tiielelementtilevyjen väleissä on tummanvihreät pysty- ja vaakasuuntaiset leveähköt metallilistat, jotka rytmittävät tiielementtejä ja</p>

jatkuvat ikkunan kehyksinä. Rakennuksen koillispuolella sijaitsevan ruokasalin alle jää pääsisäänkäynti, joka on tuettu pyöreillä betonipylväillä. Myös rakennuksen lounaispuolella on pylväiköiden kattama alue.

Toimipaikkaruokala suljettiin 2000, jolloin keittiökäytöt ja ruokalakäytöt myytiin.

KAAVATILANNE

sr-9 Alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE

Rakennushistoriallinen selvitys:

Annikki Nurmisen v. 1971 suunnittelema rakennus. Iso toimipaikkaruokala on 1970-luvun suunnittelun helmi, joka edustaa aikansa suurimittakaavallista moduulijattelua sekä väri- ja materiaalimaailmaa. Rakennuksessa heijastuvat 1970-luvun suunnittelulle ominaiset ajatukset, kuten kehitysoptimismi, suurpiirteisyys ja selkeys. Rakennus on ehjä tyylillinen kokonaisuus, jossa sisätilat vastaavat täydellisesti ulkopuolen luomia odotuksia. Ruokalarakennus on ensimmäinen rakennus, jonka arkkitehti Annikki Nurminen suunnitteli Strömberg Parkin alueelle. Tämän jälkeen hän laati suunnitelmat alueen moneen uuteen tehdashalliin.

sr-9 alueen historian tai luonteen kannalta merkittävä rakennus, säilyttäminen suositeltavaa.

Rakennusinventointi:

Miljööarvoltaan merkittävä rakennus. Mahdollinen saneeraus tai laajentaminen on suoritettava pieteetillä ja kunnioittaen rakennuksen tyyliä.

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE

Toimipaikkaruokala oli alueen viimeinen rakennus ennen energiakriisin alkua, jossa on suuret ikkunat. Rakennuksessa on nähtävissä 1970-luvun suunnitteluihanteet ja korkealaatuinen suunnittelu sekä pintamateriaalien käyttö sisätiloissa. Toimipaikkaruokala oli alueen ensimmäinen Annikki Nurmisen toimiston suunnittelema rakennus. Se rakennettiin vastaamaan suurempien ruokailutilojen tarpeeseen alueen työntekijämäärän kasvaessa. Rakennus on luontevasti sijoitettu alavaan maastoon metsän reunaan päätyä pääkadulle päin. Pääkadun päädyssä olevan pääsisäänkäynnin betonipylväät toistavat ympäröivien puiden runkoja.

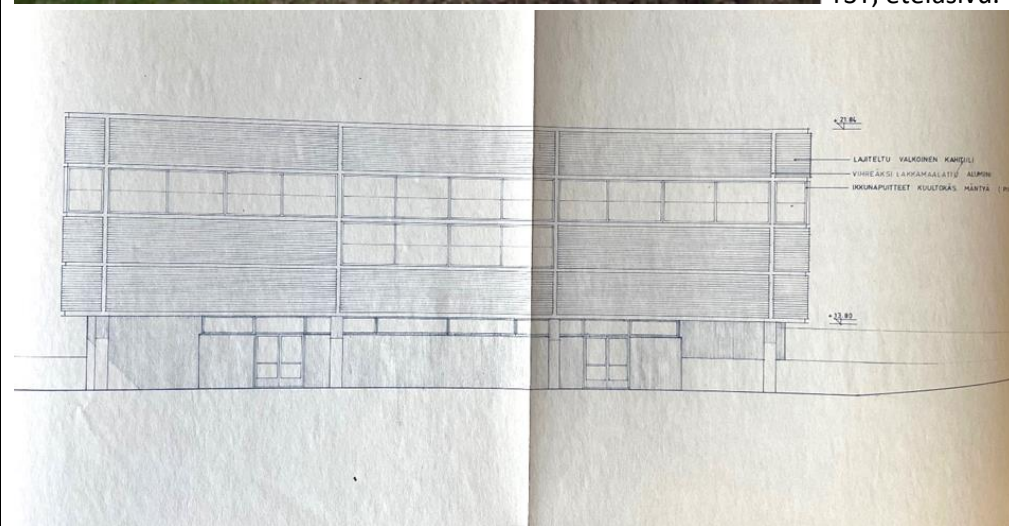
Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas	x	Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	---	--------------------------	---	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva TST-rakennuksesta:

TST, eteläsivu.

TST, koillispääty.

VALOKUVIA (2023)

TST, koillispääty.

TST, eteläsivu.

TST, koillispäädyn sisäänkäynti.

2.krs ruokasali

2.krs aula

INVENTOINTIKORTTI 25.

KOHTTEEN SIJAINTI	
Osoite	Virtaviiva 16 – Sähkötie 4
Rakennustunnus	101548521R

PIHAPIIRIN KUVAUS
Rakennus sijoittuu KT-rakennuksen eteläpuolelle rajaten rakennusten väliin jäävän asfaltoidun lastaus- ja pysäköintialueen. Rakennuksen pohjoispääty rajautuu metsikköön ja eteläpäädyssä on pienialainen nurmialue.

KOHTTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	KK
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Suurjännitekojetehdas
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Pääosin tuotantotilaa, myös toimistotilaa
Rakennusvuosi	1974/76
Suunnittelija	Annikki Nurminen
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Laajennus (luoteeseen): Annikki Nurminen 1981 Muutos (julkisivussa tuulisuojakatoksen lisäys): Annikki Nurminen 1992 Muutos (lastausovet, 1. krs Postin lajittelukeskus): Annikki Nurminen 1997 Muutos (toimistossa väliseinä- ja ovimuutoksia, luodesivulle katos ja uusia ovia): Annikki Nurminen 1998
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutos (nosto-ovi, uudet ulkokatokset): Nurminen Antila 2004, 2012 Muutos (uusi työnjohtokoppi, uusia wc:tä): Nurminen Antila 2009/2010, 2012 Muutos (1. krs uusia neuvotteluhuoneita, uusi maalaamo, uusia wc:tä): Nurminen Antila 2014, Nac Arkkitehdit 2017 Muutos (kellarissa väliseinämuutos, paloseinä- ja ovimuutoksia): Nurminen Antila 2014, 2016 Muutos (uusia savunpoistoluukkuja, vesikatto, ikkunoita vaihdetaan ja ikkuna-aukotusta muutetaan): Nurminen Antila 2015/16 Muutos (julkisivulle uusi purunpuistolaitte ja -kontti): Nac Arkkitehdit 2020
Kerrosluvu	1 (teollisuushalli), 2 (toimisto-osa)
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	25 645 / 26 843
Rakennustapa	Pilaripalkkirakenne, elementti
Katon muoto ja materiaali	Tasakatto
Julkisivun materiaali ja väri	Kalkkihiekkatiilielementti

RAKENNUSHISTORIA
Suurjännitekojetehdas rakennettiin Kojeisto-/moottoritehtaan lounaispuolelle Annikki Nurmisen toimiston suunnitelmien mukaan 1970-luvun puolivälissä. Rakennus on ensimmäinen teolliseen käyttöön tarkoitettu Nurmisen toimiston alueelle suunnittelema uudisrakennus.

Suurjännitekojetehtaan rakentamisessa käytettiin monipuolisesti valmiita elementtejä, kun esimerkiksi välipohjat ja lattiakanavat koottiin elementeistä. Tehdashallin eteläpuolelle rakennettiin kaksikerroksinen sosiaali- ja toimistotiloja sisältävä siipirakennus.

Vuoden 1973 energiakriisi näkyy rakennuksen vähäisinä ikkuna-aukkoina. Suurten ikkunoiden puuttuminen on alueen aiemmin rakennettuihin tehtaisiin nähden selvä suunnanmuutos. Ikkunattomuus ja valoaukkojen peittäminen toistuu myöhemmin Nurmisen toimiston uudisrakennuksissa ja muutostöissä alueella.

1981–82 rakennusta laajennettiin Nurmisen toimiston suunnitelmien mukaisesti, jolloin KK-rakennukseen siirrettiin valmisteluväri, pakkaamo ja lähettämö muista rakennuksista (KT ja TK).

KAAVATILANNE

Ei suojeltu.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Rakennushistoriallinen selvitys:

Ei suojelusuositusta.

Rakennusinventointi:

Miljööarvoltaan merkittävä rakennus.

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Suurjännitekojetehtas on oman aikansa kerrostuma alueen rakennuskannassa. Energiakriisin seurauksena rakennuksen ikkuna-aukotus on pienempi kuin alueen vanhempien rakennusten. Ajan tehokkuusajattelua mukailien rakennuksessa on käytetty hyvin monipuolisesti betonielementtejä. Rakennuksen pitkä julkisivu on näkyvä yrityspuistoa raidealueen ja Korkeamäen asuinalueen suuntaan rajaava elementti.

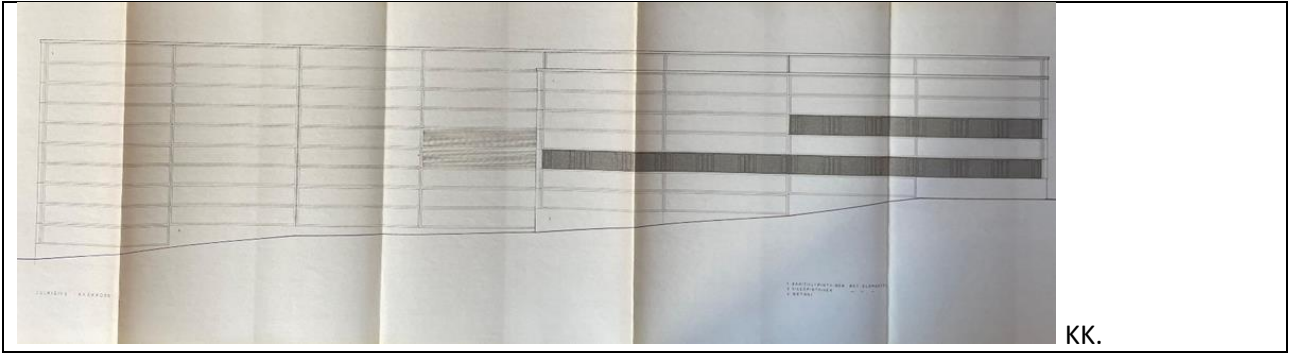
Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas		Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	---	--------------------------	--	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva KK-rakennuksesta:

KK, itäisivu.

KK.

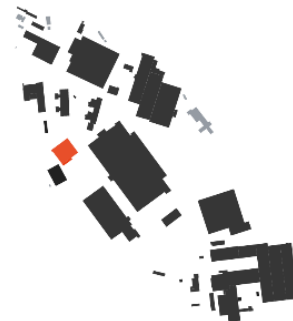
VALOKUVIA (2023)

KK, länsisivu eri kohdista kuvattuna.

KK, länsisivun sisäänkäynti ja peitetty ikkuna.

INVENTOINTIKORTTI 26.

KOHTTEEN SIJAINTI	
Osoite	Virtaviiva 12
Rakennustunnus	101548523T

PIHAPIIRIN KUVAUS
Rakennus sijoittuu rinteeseen KT- ja KK-rakennusten rajaaman suuren teollisuuspihan reunalle. Puusto reunustaa rakennusta sen kolmelta sivulta.

KOHTTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	NP
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Pintakäsittelylaitos
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Varastorakennus
Rakennusvuosi	1977
Suunnittelija	Annikki Nurminen
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutos (katos sivuun): Annikki Nurminen 1988
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei tiedossa
Kerrosluvu	1–2
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	6 270 / 6220
Rakennustapa	Pilaripalkki-rakenne, elementti
Katon muoto ja materiaali	Tasakatto
Julkisivun materiaali ja väri	Kalkkihiekkatiilielementti, oranssit väripinnat räystäissä ja sisäänkäyntikatoksissa

RAKENNUSHISTORIA
Pintakäsittelylaitos on sijoitettu täydentämään KT- ja KK-rakennusten muodostamaa teollisuuspihaa. Rakennuksen sijoittelussa huomioitiin kuljetusyhteydet muilta tehtailta sekä mahdollisuus rakentaa laajennus NP- ja KK-rakennusten väliselle alueelle.
Tehtaaseen siirrettiin Kojetehtaalta galvanointipintakäsittely ja maalaus. Rakennus on osittain kaksikerroksinen; alakerrassa on sosiaaliiloja ja yläkerrassa tuotantotilaa. Rakennus poikkeaa tehdasalueen aiemmasta rakennuskannasta neliömäisen pohjapinta-alansa ansiosta.

KAAVATILANNE
Ei suojeltu.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
Rakennushistoriallinen selvitys: <u>Ei suojelusuositusta.</u>
Rakennusinventointi: <u>Rakennus on osa teollisuuspihakokonaisuutta ja on siten miljöörarvoltaan merkittävä rakennus.</u>

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Pintakäsittelylaitos on alueen ensimmäinen pohja-alaltaan neliömäinen tehdasrakennus. Sen jälkeen alueelle valmisteluvat tuotantolaitokset ovat neliömäisiä, runkosyvyydeltään syviä rakennuksia.

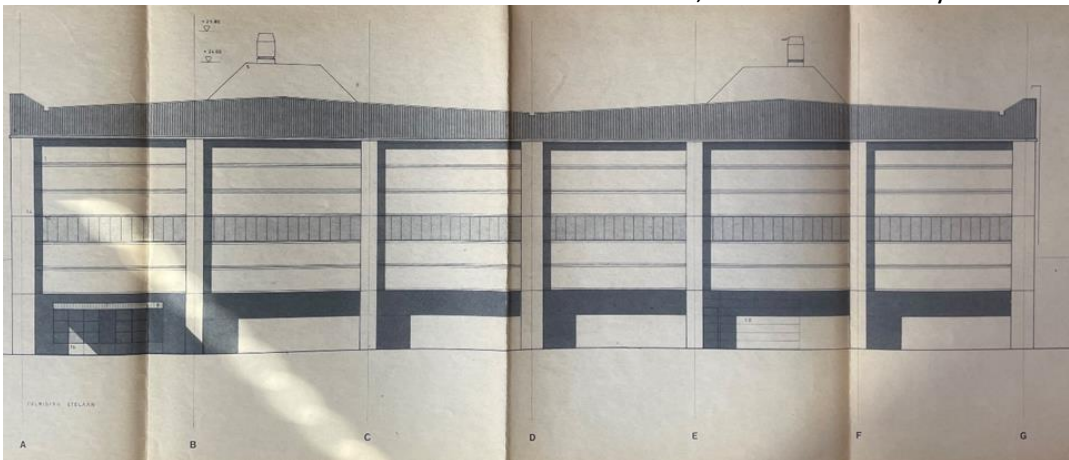
Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas		Maisemallisesti arvokas	
----------------------------------	---	--------------------------	--	-------------------------	--

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva NP-rakennuksesta:

NP, länsisivun sisäänkäynti.

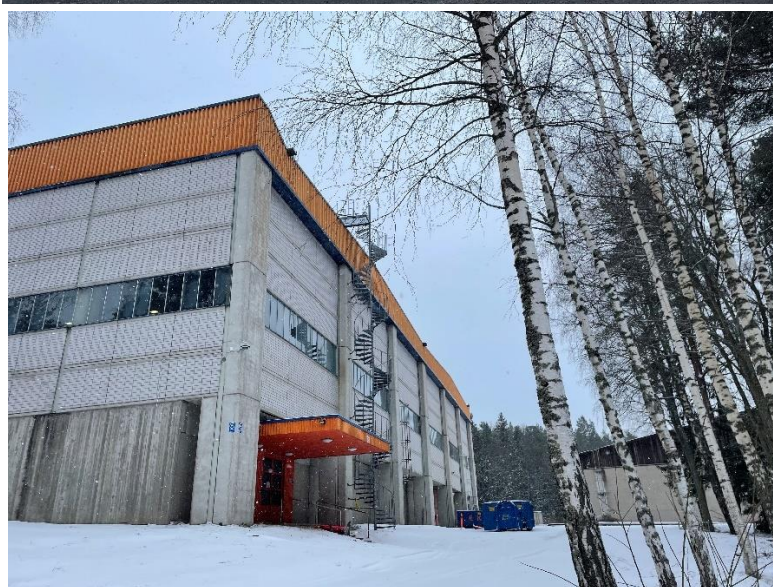
NP, eteläsiivu.

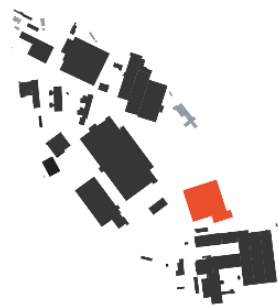
NP, länsisivu.

NP, itäsiivu.

NP, länsisivun sisääntulo.

INVENTOINTIKORTTI 27.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 11 – Dynamotie 1
Rakennustunnus	101548525V

PIHAPIIRIN KUVAUS
Rakennuksen tiestön puoleisia julkisivuja reunustaa puustokaistale. Sen pohjois- ja itäpuolella on asfaltoitu lastaus- ja pysäköintialue.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen rakennustunnus	GG
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus/nimi	Uusi jakelumuuntajatehdas
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Pääosin tuotanto-/varastotilaa, toimisto tyhjillään
Rakennusvuosi	1979/81
Suunnittelija	Annikki Nurminen
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutos: Annikki Nurminen 1987/88 Muutos (toimisto): Annikki Nurminen 1992/94
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutos (rullaovi): Nurminen Antila 2012 Muutos (sisätiloissa tilajärjestyksessä, mm. maise-makonttori): Nurminen Antila 2015/2016
Kerrosluku	1–2
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	17 370 / 15 762
Rakennustapa	Pilaripalkki-rakenne, elementti
Katon muoto ja materiaali	Tasakatto
Julkisivun materiaali	Betonelementti, uritettu

RAKENNUSHISTORIA
Jakelumuuntajia valmistettiin ensin 1951 valmistuneessa jakelumuuntajatehtaassa (FF), kunnes uusi jakelumuuntamotehdas (GG) valmistui. Rakennuksesta löytyy kaksi piirustussarjaa, joista toisessa on esitetty rakentamaton laajennusosa viereisen metsikön kohdalle. Toteutettu rakennus koostuu suuresta neliömäisestä teollisuustilasta sekä toimisto- ja sosiaalityloja sisältävästä siipirakennuksesta.
Rakennus toteutettiin pitkälti betonelementeistä ja julkisivuissa käytettiin uritettuja betonelementtejä. Suuria ikkunapintoja vältettiin, ikkunoiden yläpuolelle kiinnitettiin muotoiltu pelti aurinkosuojaksi ja esimerkiksi toimisto-osassa ikkunat sijoitettiin kahteen päällekkäiseen kapeaan nauhaan istuma- ja seisontakorkeudelle.

KAAVATILANNE
Ei suojeltu.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
Rakennushistoriallinen selvitys: <u>Ei suojelusuositusta.</u>
Rakennusinventointi: <u>Miljööarvoltaan merkittävä rakennus.</u>

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Uusi jakelumuuntajatehdas edustaa oman aikakautensa laadukasta teollisuusarkkitehtuuria. Rakennuksen yksityiskohdat (kuten ikkunoiden asettelu ja yläpuoliset pellitykset) ja kokonaisuus ovat huolellisesti suunniteltu. Rakennus on istutettu luontevasti polveilevaan maastoon ja maaston tukimuurit ovat osa rakennuskokonaisuutta. Rakennus muodostaa HH- ja FF-rakennusten kanssa historiallisen kerrostuman pääkadun suunnasta katsottuna.

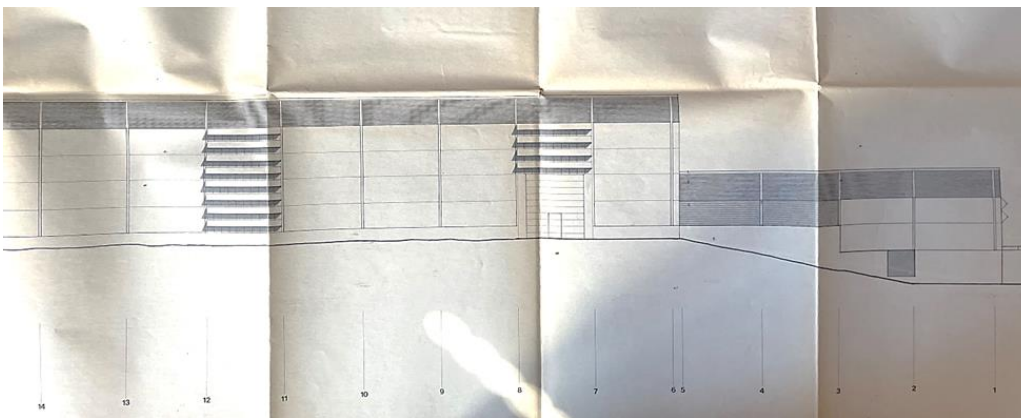
Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas		Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	---	--------------------------	--	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva GG-rakennuksesta:

GG, länsisivu.

GG, länsisivu.

VALOKUVIA (2023, 2024)

GG, nosto-ovi länsisivulla.

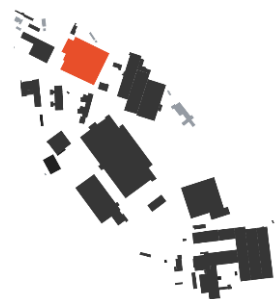
GG, pesemätön ja pesty julkisivu.

GG, pohjoissivu.

GG, eteläsivu.

INVENTOINTIKORTTI 28.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömbergin puistotie 1 d – Muottitie 2 – Kojekuja 1
Rakennustunnus	101548540B

PIHAPIIRIN KUVAUS
Rakennus sijoittuu kallioiselle paikalle, ja puusto reunustaa sitä itäisivun lastausaluetta lukuun ottamatta.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	LP
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Uusi Kojetehtas
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Electrification-liiketoiminta
Rakennusvuosi	1983/84
Suunnittelija	Annikki Nurminen
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutos (releet+kaukokäytöt): Annikki Nurminen 1993/94 Muutos (katos eteläisivulle): Annikki Nurminen 1998
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Muutos (uusia lastauslaitureita): Nurminen Antila 2001, 2012, 2015 Muutos (konttoriosan laajennus, maisemakonttorin saneeraus): Nurminen Antila 2007, 2015 Muutos (1-kerroksen toimistotilan muutos ja laajennus, sisäportaan siirto): Nurminen Antila 2010 Muutos (uusi kierreporras pohjoissivulle, räystäspelttien kunnostus): Nurminen Antila 2011, 2017 Muutos (HW-labran laajennus, Smart Power laatu-labra, aulojen pintaremontit, uusi tavarahissi, uusi taukotila, väliseinämuutoksia toimistotiloissa): Nurminen Antila, Nac Arkkitehdit 2021/22
Kerrosluke	2
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	26 785 / 26 757
Rakennustapa	Pilaripalkki-rakenne, elementti
Katon muoto ja materiaali	Tasakatto
Julkisivun väri ja materiaali	Elementtilaatta, uritettu

RAKENNUSHISTORIA
<p>Uusi Kojetehtas sijoitettiin entisen Kojetehtaan (NN) ja entisen liesitehtaan (MM) väliin Strömbergin puistotien varteen, ja rakennuksella tehdasalueen pohjoisosa rakennettiin täyteen. Uuden Kojetehtaan paikalla sijaitti aiemmin kalliossa olevan väestönsuojan varauloskäynti, mikä oli Eskil Haldinin suunnittelema puurakenteinen rakennus.</p> <p>Uusi Kojetehtas on alueen suurin yksittäinen rakennus, ja se muistuttaa tyyliltään uutta Jakelumuuntajatehdasta (GG) uritettuihin betonielementtijulkisivuineen. Rakennuksen erikoinen ulkonäkö ja muoto johtuvat rekkojen lastaamista varten rakennetuista sisäänajoaukoista. Lähtökohtaisesti rakennus on suunniteltu ja mitoitettu raskaalle koneteollisuudelle.</p> <p>Rakennus koostuu teollisuushallista ja toimistosiivestä. Toiminnan luonteen muututtua osa rakennuksen tuotantotilasta on muutettu avokonttoritiloiksi.</p>

KAAVATILANNE

Ei suojeltu.

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Rakennushistoriallinen selvitys:

Ei suojelusuositusta.

Rakennusinventointi:

Ei suojelusuositusta.

*Mikäli rakennusta laajennetaan, on laajennus suunniteltava siten, että rakennuksen mittakaava ei ko-
rostu entisestään. Ympäröivää kasvillisuutta on suojeltava.*

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Uusi kojetehdas edustaa 1980-luvun suunnittelulle ominaisia piirteitä ja jatkaa alueen neliömäisten rakennusten sarjaa. Rakennuksen julkisivu muodostaa pääkatua rajaavan elementin, jossa alueelle ominaiset vertikaaliset ikkunat sijoittuvat seinien ulokkeisiin. Rakennus on luontevasti istutettu polveilemaan maastoon ja edustan puusto metsänpohjineen jatkaa pääkadun vehreää kokonaisuutta.

LP-rakennus suositellaan suojeltavan (pääjulkisivu).

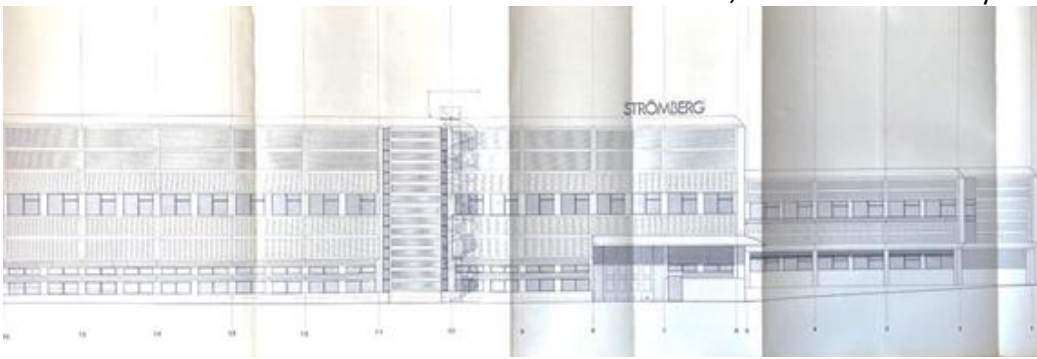
Rakennushistoriallisesti arvokas	x	Historiallisesti arvokas		Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	---	--------------------------	--	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva LP-rakennuksesta

LP, Muottitien sisäänkäynti.

LP, pohjoissivu.

LP, Muottitien sisäänkäynti.

LP, eteläsivu.

LP, eteläsivu.

PORTTIRAKENNUKSET

INVENTOINTIKORTTI 29.

KOHTEEN SIJAINTI	
Osoite	Strömberginkatu 2
Rakennustunnus	101548519N

PIHAPIIRIN KUVAUS
Rakennus sijoittuu Dynamotien ja Strömberginkadun risteykseen maisemassa näkyvälle paikalle, mitä korostaa risteysalueen lisäksi sijainti rinteessä. Rakennus sijoittuu metsikön reunaan.

KOHTEEN KUVAUS	
Kohteen nimi/rakennustunnus	Muuntajaportti
Kohteen alkuperäinen käyttötarkoitus	Portinvartijanrakennus
Kohteen nykyinen käyttötarkoitus	Tukirakennus
Rakennusvuosi	1975
Suunnittelija	Eskil Haldin
v. 2001–02 (rakennushistoriallisen selvitykseen ja rakennusinventointiin) mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei muutoksia tiedossa.
v. 2024 mennessä tehtyjen muutosten suunnittelijat	Ei muutoksia tiedossa.
Kerroslukku	1
Kerrosala k-m ² (2002/2024)	34 / 36
Rakennustapa	Betonielementti
Katon muoto ja materiaali	Tasakatto
Julkisivun materiaali ja väri	Betonielementti

RAKENNUSHISTORIA
Muuntajaportti on uusin tehdasalueen porttirakennuksista. Se valmistui Muuntajatehtaiden (FF) laajenusten jälkeen, jolloin muuntajatehtaiden porttirakennuksen suuntainen uusi julkisivu näyttävine sisäänkäynteineen valmistui. Suurmuuntajatuotanto oli tuolloin keskeinen yhtiön valmistama tuote.

KAAVATILANNE
sr-9 Alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus

V. 2001–2002 INVENTOINNIT

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)
<p>Rakennushistoriallinen selvitys: <i>Porttirakennukset ovat oleellinen osa aidatun teollisuusalueen rakennushistoriaa ja ympäristöllistä merkitystä. Porttirakennukset kertovat mm. mistä alueelle kuljettiin ja miten sen sisällä liikuttiin. Porttirakennukset kertovat myös teollisuusalueen valvontajärjestelmästä, joka koski sekä alueella työskenteleviä että ulkopuolisia.</i></p> <p><i>Muuntajaportti kuvastaa myös sitä toiminnan kukoistusaikaa, jolloin muuntajat olivat yhtiön tärkein tuoteryhmä. Muuntajatehdasta laajennettiin useaan otteeseen ja tuotteille piti saada uusi ulosvientiaukko tehtaalta.</i></p> <p><i>sr-9 alueen luonteen tai historian kannalta merkittävä rakennus, säilyttäminen suositeltavaa.</i></p>
<p>Rakennusinventointi: <u>Ei suojelusuositusta.</u></p>

V. 2024 PÄIVITYSINVENTOINTI

SUOJELUPERUSTE (arvotus ja suojeluesitys)

Muuntajaportti on ainoa alueelle säilynyt erillinen porttirakennus. Rakennustyyppinä porttirakennukset liittyvät tehdasalueen toiminnan ja työntekijöiden valvontaan. Muuntajaportti kuvastaa muuntajatehtaiden kulta-aikaa sijoituessaan uuden, kasvanutta toimintaa varten rakennetun sisääntuloväylän varteen. Porttirakennus sijaitsee näkyvällä paikalla rinteessä Dynamotien ja kokoojakatu Strömberginkadun risteysalueella.

Muuntajaportti suositellaan suojeltavan.

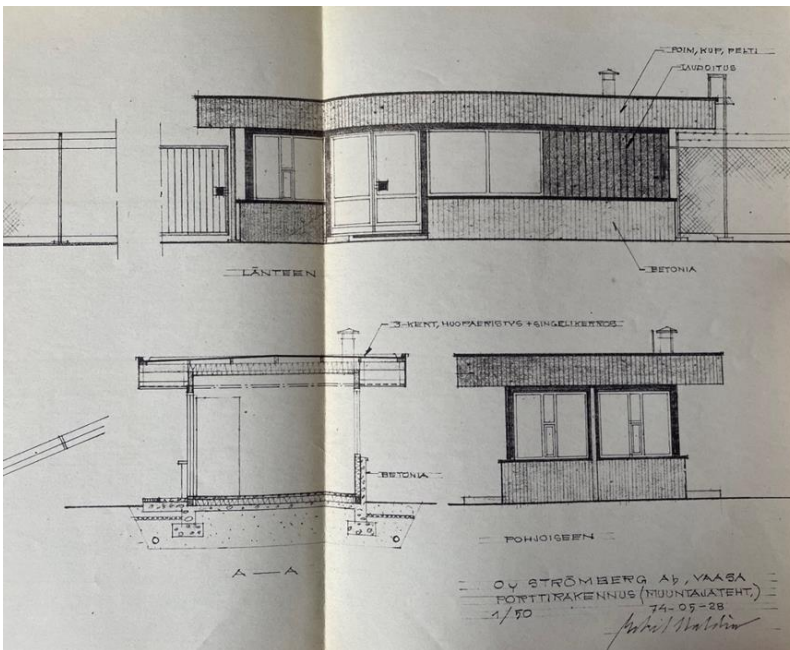
Rakennushistoriallisesti arvokas		Historiallisesti arvokas	x	Maisemallisesti arvokas	x
----------------------------------	--	--------------------------	---	-------------------------	---

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva Muuntajaportista:

Muuntajaportti, itäsiivu.

Muuntajaportti, länsi- ja pohjoissivut.

Muuntajaportti, itäsiivu.

Rakennelmat

MM-rakennuksen eteläpuolella olevan pysäköintialueen vieressä tekniikkakulverttiin liittyvä hätäpoistumisreitti. Betoninen sisäänkäynti on kasvillisuuden peittämä lukuun ottamatta ovisivua, minkä turvin se maastoutuu pääkadulta katsottaessa.

Hätäpoistumistie eri suunnista kuvattuna.

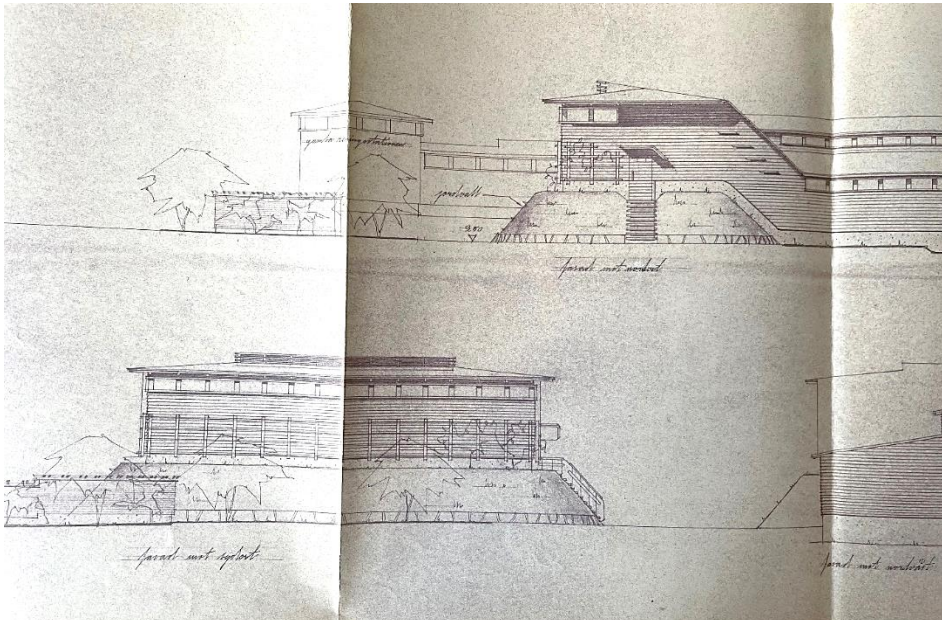
4.1. Alueelta poistuneet rakennukset

Entisen Kojetehtaan alue

Entisen Kojetehtaan lähistöllä olleet rakennukset ja rakennelmat on purettu ennen edellisten selvitysten laatimista. Rakennukset on kuvattu maininnan tasolla kyseisissä selvityksissä. Tähän raporttiin on listattu selvityksissä puretuiksi mainitut rakennukset sekä lisätty niiden rakennuslupakuva. Lupakuvien lisäämisellä tavoitellaan alueen rakennuskannan kokonaiskuvan hahmottamisen helpottamista ja historiallista kerrostuneisuutta: vanhoja rakennuksia on purettu uusien rakennusten ja toimintojen tieltä.

Puhdistuslaitos

Kojetehtaan luoteispuolella ollut Egil Nicklinin suunnittelema v. 1944 valmistunut puhdistuslaitos. Rakennuksen purkamisen ajankohta ei ole tiedossa, mutta ilmakuvien perusteella purkaminen on tapahtunut vuosien 1972 ja 1994 välisenä aikana.

Porttirakennukset

Kupariportti

Kohteen sijainti	NN-rakennuksen eteläpuolella
Kohteen nimi/rakennustunnus	Kupariportti
Rakennusvuosi	1965
Suunnittelija	Eskil Haldin
Kerrosluvu	1
Rakennustapa	
Katon muoto	Tasakatto
Julkisivun materiaali ja väri	Kupariverhous

RAKENNUSHISTORIA
Kaupungin keskustan suunnasta saapuva liikenne kulki Kupariportin kautta alueelle. Kun Kupariportti otettiin käyttöön, liikennevirta kääntyi tehdasalueella ja entisestä pääportista tuli toissijainen

sisäänkäynti alueelle. Kupariportti oli ensimmäinen rakennus, jonka alueelle kaupungin suunnalta kohtaa. Kupari porttirakennuksen julkisivumateriaalina kuvastaa hyvin yhtiön historiaa, koska materiaali on ollut yksi sähkötuotteiden perusraaka-aine.

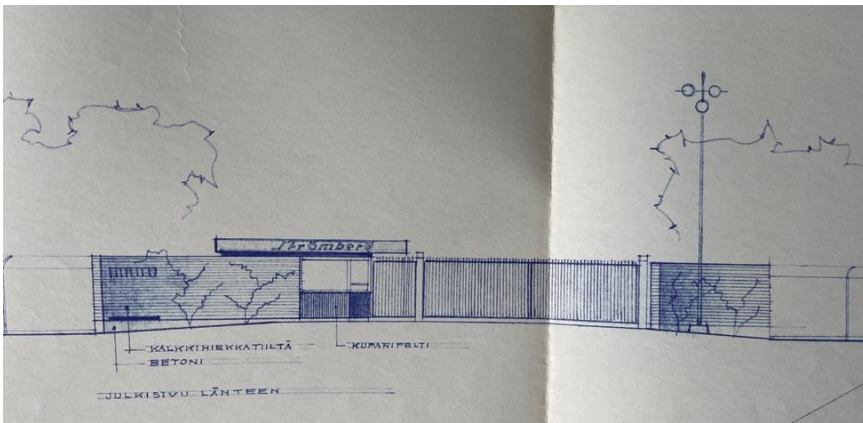
Rakennus on purettu 2022 raskaan ajoneuvon törmäyksen jälkeen.

VANHOJA VALOKUVIA/LUPAKUVIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva Kupariportista:

Kupariportti, länsisivu.

Kupariportti, länsisivu.

Pääportti

Kohteen sijainti	MM-rakennuksen itäpuolella
Kohteen nimi/rakennustunnus	Pääportti
Rakennusvuosi	1973
Suunnittelija	Eskil Haldin
Kerrosluku	1
Rakennustapa	Betonielementti
Katon muoto	Tasakatto
Julkisivun materiaali ja väri	Betonielementti

RAKENNUSHISTORIA

Uusi Pääportti rakennettiin MM-rakennuksen itäpuolelle sen jälkeen, kun keskuskonttori (SO) oli rakennettu. Rakennus liittyy siten yhtiön kukoistuskauteen, jota osoitettiin uudella keskuskonttorilla ja porttirakennuksella.

Rakennus on purettu 2021 tulipalon jälkeen.

VANHOJA VALOKUVIA/PIIRUSTUKSIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva Pääportista:

Pääportti, pääty.

Sudentienportti

Kohteen sijainti	VK-rakennuksen länsipuolella
Kohteen nimi/rakennustunnus	Sudentienportti
Rakennusvuosi	1974
Suunnittelija	Eskil Haldin
Kerroslukku	1
Rakennustapa	Elementtirakenteinen
Katon muoto	Tasakatto
Julkisivun materiaali ja väri	Lautavuoraus

RAKENNUSHISTORIA

Porttirakennus johtaa tehdasalueelta Korkeamäen asuinalueelle ja edelleen Suvilahteen, jossa sijaitsee useita yhtiön rakentamia kerrostaloja. Portin vieressä sijaitsi julkisen junaliikenteen Huutoniemen pysäkki.

Rakennus on purettu 2019/2020 Itäisen Ratakadun katulinjauksen vuoksi.

VANHOJA VALOKUVIA/PIIRUSTUKSIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva Sudentienportista:

Sudentienportti, länsisivu.

Asuinrakennukset

Rivitalo

Kohteen sijainti	LP-rakennuksen pohjoispuolella
Kohteen nimi/rakennustunnus	Rivitalo
Rakennusvuosi	1954/55
Suunnittelija	Eskil Haldin
Kerrosluke	1
Rakennustapa	Paikalla muurattu
Katon muoto	Harjakatto
Julkisivun materiaali ja väri	Lautavuoraus

RAKENNUSHISTORIA

Haldinin suunnittelema rivitalo sijaitsi tehdasalueen pohjoisosassa LP-rakennuksen pohjoispuolella. Rivitalo oli osa yhtiön mittavaa asuntotuotantoa. Varsinaiset työntekijöiden asuntoalueet sijaitsivat tehdasalueen ulkopuolella, mutta joidenkin teknisten henkilöiden asuminen tehtaassa välittömässä yhteydessä katsottiin tarpeelliseksi ja rivitalon asunnot oli tarkoitettu yhtiön teknikoille ja insinööreille.

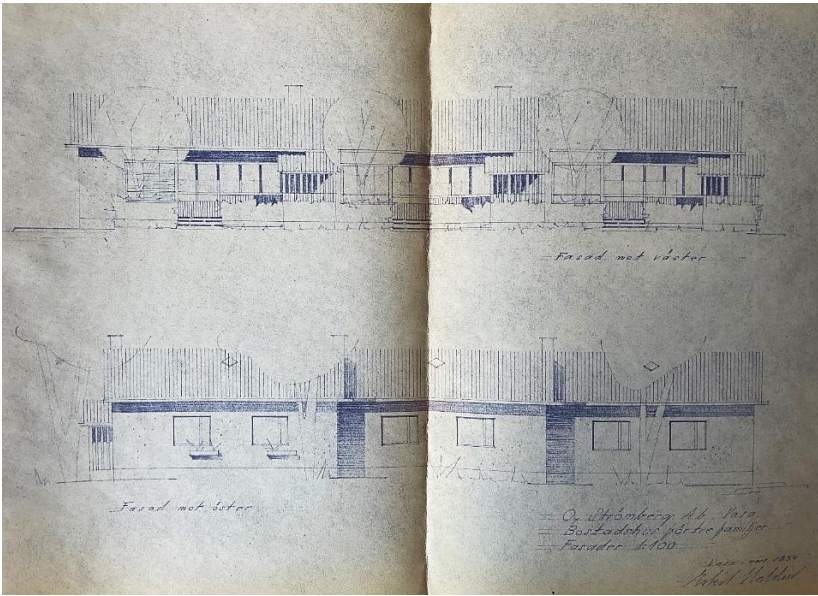
Rivitalo käsitti kolme huoneistoa, jotka olivat kolmen huoneen ja keittiön kolmioita. Verrattuna muihin yhtiön 1940- ja 50-luvuilla rakentamiin asuntoihin asunnot rivitalossa olivat suuria. Kuhunkin huoneistoon kuului kivetty sisäänkäyntikatos ja talouskellari.

Ennen purkamista huoneistoja oli saneerattu, jolloin suuri osa alkuperäisistä materiaaleista ja kiintokalusteista oli poistettu.

Rakennus on purettu 2010.

VANHOJA VALOKUVIA/PIIRUSTUKSIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva rivitalosta:

Rivitalo, länsi- ja itäsivut.

Koetalo

Kohteen sijainti	LP-rakennuksen pohjoispuolella
Kohteen nimi/rakennustunnus	Koetalo
Rakennusvuosi	1965
Suunnittelija	K. E. Nyman
Kerrosluku	1
Rakennustapa	Betonielementti
Katon muoto	Harjakatto
Julkisivun materiaali ja väri	Betonielementti

RAKENUSHISTORIA

Koetalo poikkeaa ulkomuodoltaan ja julkisivumateriaaleiltaan vieressä sijaitsevasta aikaisemmin rakennetusta rivitalosta. 1960-luvulle poikkeuksellisesti pientalon rakentamisessa käytettiin modernia elementtitekniikkaa.

Yhtiö oli kehittänyt 1960-luvulla sähkölämmitysjärjestelmiä asuintaloihin, ja täyssähkölämmitysjärjestelmää testattiin käytännössä koetalossa.

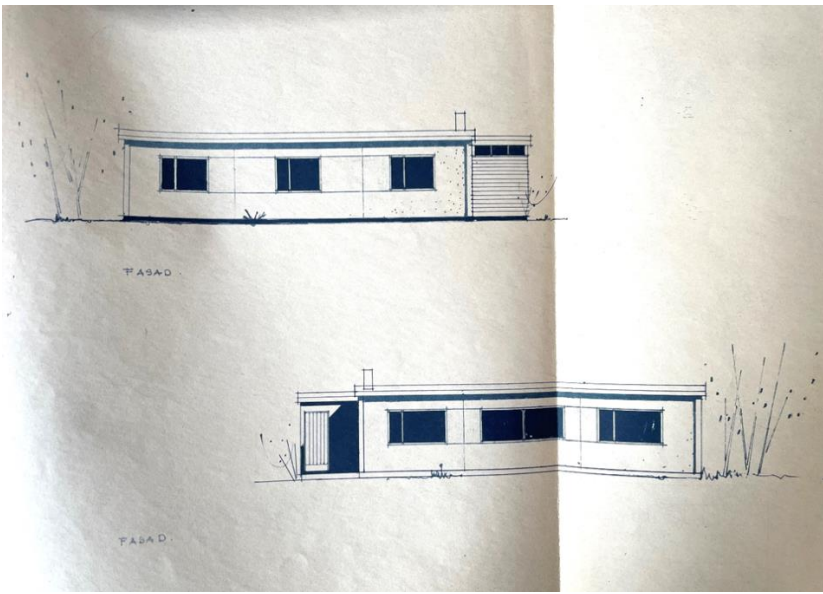
Rakennus on purettu 2010.

VANHOJA VALOKUVIA/PIIRUSTUKSIA

Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva koetalosta:

Koetalo, länsisivu.

Koetalo, länsi- ja itäisivut.

Keskuskonttori

Kohteen sijainti	MM-rakennuksen itäpuolella
Kohteen nimi/rakennustunnus	SO, Keskuskonttori
Rakennusvuosi	1954/55
Suunnittelija	Eskil Haldin
Kerroslukku	2-5
Rakennustapa	Paikalla valettu betoni
Katon muoto	Tasakatto
Julkisivun materiaali ja väri	Keltainen hiekkatiili

RAKENNUSHISTORIA

1970-luvun alussa Oy Strömberg Ab keskitti hallintoansa Vaasaan ja tätä tarkoitusta varten rakennettiin siihen aikaan uudenaikainen toimistorakennus pääkonttoriksi. Pääkonttorin siirron taustalla olivat Helsingin tehtaan tilapula ja henkilöstön ikärakenne. Huomioitavaa kuitenkin on, ettei yrityksen pääkonttori siirtynyt kokonaan Vaasaan. Tehdasalueen pääportti siirrettiin keskuskonttorin viereen, kun uusi porttirakennus valmistui 1973.

Keskuskonttori (SO-rakennus) sijaitsee näkyvällä paikalla rinteeseen kupeessa ja sen ympäristöä on muokattu puistomaiseksi. Rakennuksen lähistölle on jätetty luonnontilainen metsikkö, joka lienee ollut rakennusmaareserviä tuotannon mahdollista laajenemista varten. Rakennuksen pohja-ala muodostuu ristinmuotoisesta nelivartisesta rakennusmassasta, jossa on viisi- ja kaksikerroksiset osat. Viisikerroksinen osa on alkuperäinen. Rakennusta laajennettiin matalalla siipirakennuksella Annikki Nurmisen suunnitelmien mukaan 1970-luvun lopulla. Kaksikerroksiseen laajennusosaan sijoitettiin muun muassa terveysasema ja sosiaalikonktori.

Rakennus on purettu 2023. Purkua edelsi rakennuksen tontin asemakaavamuutos, jossa suojelumerkintä poistettiin rakennuksen huonon kunnon (sisäilmaongelmia) ja siitä johtuvan vajaakäytön vuoksi.

SO-rakennuksen etupihalla on ollut Matti Hauptin patsas ”Valon synty”, joka siirretty KT-rakennukselle.

VANHOJA VALOKUVIA/PIIRUSTUKSIA

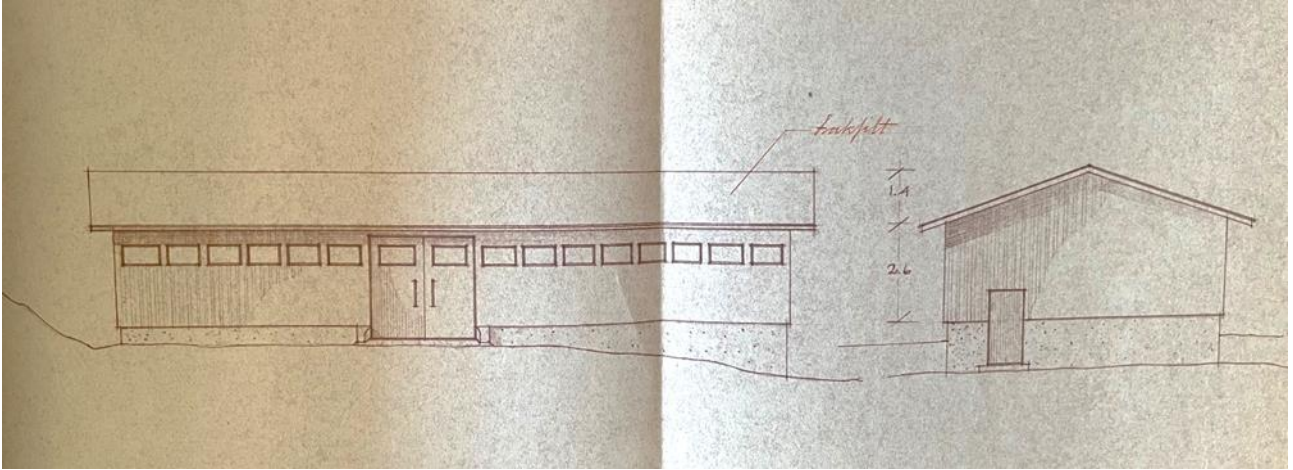
Vuoden 2001 rakennusinventoinnin valokuva Keskuskonttorista:

SO, pohjoispäätty.

Pienet rakennukset ja rakennelmat

Alueelta on ajan mittaan purettu joitakin varastorakennuksia ja -katoksia. Näistä esimerkkinä Eskil Haldinin 1946 suunnittelema varastorakennus, joka sijaitsi Strömbergin puistotien pohjoispuolella nykyisen MM-rakennuksen paikalla.

5. Arvotus

Strömbergin tehdasalue, nykyinen yrityspuisto, on kulttuurihistoriallisesti arvokas. Tehdasalue ja sen pohjoispuolelle rakennettu nykyisin Aaltopuistoksi kutsuttu Alvar Aallon suunnittelema asuinalue ovat inventoitu valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY). Tehdasalueen rakennukset ovat osa historiallista jatkumoa, joka kuvastaa sekä alueen rakentumisen historiaa että ABB Oy kehittymistä yhtiönä. Alueen eri-ikäiset rakennukset muodostavat arkkitehtonisesti rikkaan ja vaihtelevan kokonaisuuden, mutta kaikki alueen rakennukset eivät ole rakennustaiteellisesti tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaita. Vaikka yksittäisellä tehdasrakennuksella olisi rakennustaiteellista arvoa modernin arkkitehtuurin edustajana, se saattaa silti heikentää alueen maisemallista arvoa, jos esimerkiksi rakennuksen sijoitus suhteessa muihin rakennuksiin tai metsäalueisiin, rakennuksen suuri massa tai arkkitehtuuri ei sovellu tehdasalueeseen. Strömbergin yrityspuiston historialliset arvot liittyvät tehdasalueen kehittymiseen osana sotien jälkeistä jälleenrakentamisen aikaa ja suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kehitystä.

2000-luvun jälkeen arvottamisen käytänteitä Vaasan kaupungissa on muutettu. Suojelukysymykset käsitellään nykyisin laajemmassa työryhmässä. Tämän vuoksi selvityksessä arviointiryhmä käsittelee uudelleen kaikki alueen rakennukset, jotka vuosien 2001–02 inventoinneissa on jo arvotettu. Rakennusten arvoja käsiteltiin työryhmässä, jossa oli mukana edustus Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksesta, Pohjanmaan museosta ja Vaasan kaupungin kaavoituksesta ja rakennusvalvonnasta. Työryhmä kokoontui kolme kertaa keväällä 2024, joista kolmas kerta oli kohdekäynti alueelle. Laajentuneen suojelukysymyksiä käsittelevän työryhmän lisäksi uudelleen arvottamisen taustalla on inventoitavassa rakennuskannassa kahdessa vuosikymmenessä tapahtuneet muutokset.

Sekä aiempien inventointien että vuoden 2024 päivitetty rakennuskohtaiset arvotusperusteet ja suojelusositukset on koottu liitteenä olevaan taulukkoon, joka on täydennetty arvotuskokouksen jälkeen.

6. Liitteet

Liite 1. Rakennusten sijaintikartta

Liite 2. Kohdetaulukko

7. Lähteet

Vaasan rakennusvalvonnan arkisto.

Ikonen, L. & A. Majaneva-Virkola (2001). Strömberg Park: Rakennusinventointi. Vaasan kaupunkisuunnittelu.

Mikkonen, T. & K. Andersson (2002). Strömberg Park: Rakennushistoriallinen selvitys. Pohjanmaan museon raportteja 4.

Nac arkkitehdit (2023). ABB, 2000-luvun korjaus- ja muutostyöt sekä puretut rakennukset.

Trimble Locus (2024). Vaasan kaupungin tietopalvelu (paikkatieto- ja rekisterisovellus).